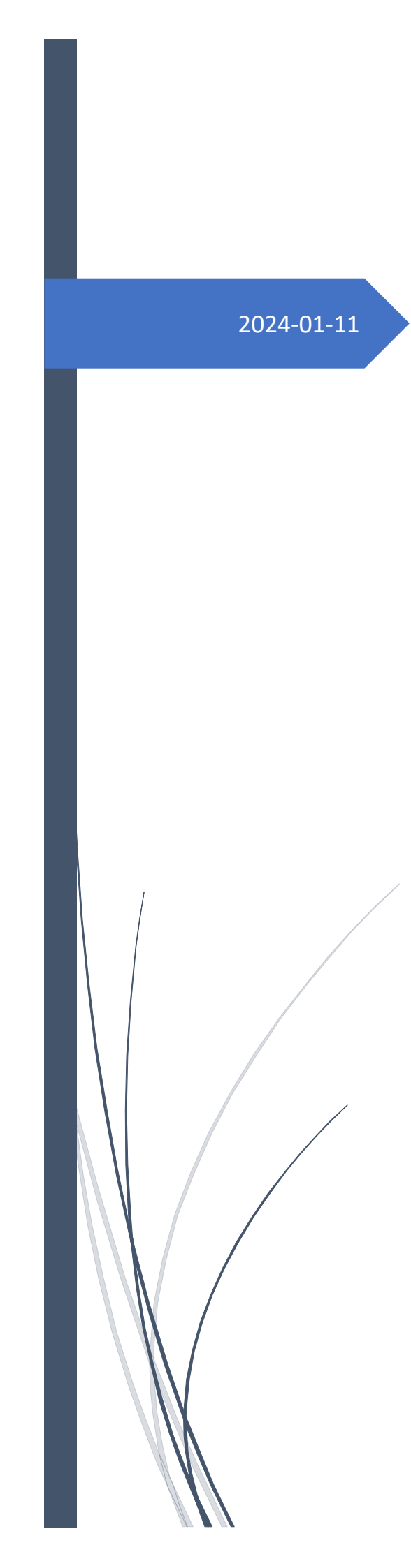

2024-01-11

Strategia Rozwoju Gminy Nowa Ruda na lata 2023-2031

Projekt

Spis treści

Spis treści	2
WSTĘP	5
DIAGNOZA SFERY SPOŁECZNEJ	8
LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE	8
Liczba mieszkańców zameldowanych na terenie Gminy	8
Dane dotyczące liczby ludności wg GUS	9
Liczba mieszkańców Gminy oraz proces starzenia się - prognozy	11
Przyrost naturalny	14
GOSPODARKA I RYNEK PRACY	15
Aktywność zawodowa	15
Przedsiębiorczość	17
POLITYKA SPOŁECZNA	18
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Rudzie	18
Polityka senioralna	21
Ochrona zdrowia	24
KAPITAŁ SPOŁECZNY	25
Organizacje pozarządowe	25
Frekwencja w wyborach oraz zebraniach wiejskich	28
EDUKACJA I WYCHOWANIE	28
Sieć edukacyjna	28
Programy i projekty edukacyjne	30
Egzamin ósmoklasisty	33
Subwencja oświatowa	35
Dotacje podmiotowe na prowadzenie niepublicznych placówek oświatowych	36
Przedszkola	38
Opieka nad dziećmi do lat 3	38
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	40
Ochotnicze Straże Pożarne	40
Bezpieczeństwo publiczne - Policja	41
SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA	43
Turystyka	43
Sport	44
Infrastruktura sportowo – rekreacyjna	45
KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE	46
Obiekty zabytkowe	46

Instytucje kultury i ich działalność	53
DIAGNOZA SFERY GOSPODARCZEJ	55
PODMIOTY GOSPODARCZE NA TERENIE GMINY NOWA RUDA	55
FINANSE SAMORZĄDOWE	56
Dochody, wydatki, nadwyżka/deficyt finansowy Gminy	56
Polityka inwestycyjna gminy i środki zewnętrzne	58
Fundusz sołecki	60
DIAGNOZA SFERY PRZESTRZENNEJ	67
STAN MIENIA KOMUNALNEGO	69
ŚRODOWISKO NATURALNE I JEGO OCHRONA	70
Ochrona środowiska	70
Usuwanie azbestu	72
Gospodarka odpadami	73
INFRASTRUKTURA ENERGETYCZNA	76
Zaopatrzenie w energię elektryczną	76
Zaopatrzenie w gaz	77
Zaopatrzenie w energię ciepłą	77
INFRASTRUKTURA DROGOWA, KOLEJOWA, WODNO-KANALIZACYJNA I TELEKOMUNIKACYJNA	77
Infrastruktura drogowo-mostowa i towarzysząca	77
Infrastruktura kolejowa	81
Infrastruktura wodno-kanalizacyjna	81
Dostęp do internetu	83
OBSZAR STRATEGICZNEJ INTERWENCJI	84
MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ	85
Ogólna charakterystyka gminy	85
Położenie fizyczno – geograficzne i rzeźba terenu	86
Położenie gminy w ujęciu ponad regionalnym i regionalnym	86
Wytyczne z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa do modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej	86
Rysunek planu nr 1. Osadnictwo	87
Rysunek planu nr 4. Zasoby środowiska	88
Rysunek planu nr 3. Obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo	88
Rysunek planu nr 5. Systemy transportu	90
Rysunek planu nr 6. Infrastruktura energetyczna i telekomunikacyjna	91
Rysunek planu nr 7. Gospodarka odpadami i wodno-ściekowa.	92
Rysunek planu nr 8. Bezpieczeństwo	92
Rysunek planu nr 9. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym	93
Cyklostrada dolnośląska	94

Wytyczne ze Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 do modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej.....	95
Wytyczne ze Strategii Rozwoju Sudety 2030 do modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej	96
Wytyczne z Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nowa Ruda do modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej.....	97
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej	102
Sieć osadnicza, obszary o kluczowych funkcjach dla rozwoju.....	102
Powiązania infrastrukturalne, w tym transportowe i energetyczne	102
Sieć ekologiczna. Propozycja zadań dla zachowania i rozbudowy systemów zielonej i błękitnej infrastruktury.	103
WNIOSKI Z DIAGNOZY	108
SFERA SPOŁECZNA.....	108
SFERA GOSPODARCZA.....	110
SFERA PRZESTRZENNA	111
WIZJA I MISJA GMINY NOWA RUDA	112
OBSZARY STRATEGICZNE, CELE STRATEGICZNE I ZADANIA.....	113
System wdrażania strategii. Realizacja, monitoring i ewaluacja.....	116
Źródła finansowania.....	117

WSTĘP

Strukturę i kształt Strategii Rozwoju Gminy Nowa Ruda do 2031 r. określa ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.), która stanowi, że strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy oraz określa w szczególności:

1. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.
2. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych.
3. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia.
4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.
5. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.
6. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022, poz. 2094 ze zm.), wraz z zakresem planowanych działań.
7. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań.
8. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.
9. Ramy finansowe i źródła finansowania.

Wskazana powyżej struktura znajduje odzwierciedlenie w niniejszym opracowaniu. Zgodnie z art. 10f ust. 1 ustawy: Rada gminy, w drodze uchwały, określa szczegółowy tryb i harmonogram opracowania projektu strategii rozwoju gminy, w tym tryb konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ponadto jednym z elementów wynikających ze zmian legislacyjnych jest wymóg podjęcia działań konsultacyjnych z interesariuszami zewnętrznymi w formie konsultacji horyzontalnych (m.in. sąsiednie gminy) i wertykalnych: proces opiniowania Strategii w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania

i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa przez zarząd województwa.

Strategia rozwoju gminy prezentuje wizję i misję przedstawiając także pożądany scenariusz rozwoju dla danej jednostki samorządu terytorialnego. Dokument określa cele strategiczne, ale również wskazuje konkretne projekty, grupy projektów w określonym przedziale czasowym.

Opracowanie strategii jest ważne z punktu widzenia zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, województwa, powiatu oraz samej gminy.

Implementacja strategii wiąże się z nowym okresem programowania Unii Europejskiej oraz możliwościami związanymi z pozyskiwaniem funduszy strukturalnych w perspektywie finansowej na lata 2021 – 2027, ale także planami odbudowy po walce z pandemią dzięki funkcjonowaniu Instrumentu Odbudowy i Zwiększenia Odporności tzw. Krajowego Planu Odbudowy.

Planowanie i zarządzanie strategiczne jest podstawą efektywnego administrowania oraz współpracy samorządowej, ułatwia pozyskiwanie środków zewnętrznych, w tym dotacji przeznaczonych na realizację określonych projektów. Strategia pozwala na koordynowanie działań różnych instytucji działających w sferach społecznych oraz gospodarczych na terenie gminy oraz integruje te podmioty wokół priorytetowych kierunków działań. Dokument określa priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzonego na terenie gminy. Niniejszy dokument stanowi również podstawę do opracowania i wdrożenia projektów współfinansowanych ze środków strukturalnych Unii Europejskiej.

Strategia pełni następujące funkcje:

- kierunkową dla władz gminnych, środowisk naukowych i biznesowych, organizacji pozarządowych oraz innych instytucji, ale także dla wszystkich mieszkańców gminy;
- koordynacyjną dla innych dokumentów programowych i planistycznych na poziomie gminnym;
- informacyjną dla mieszkańców, inwestorów, partnerów, itp.;
- promocyjną w kontekście lokalnym, regionalnym, krajowym oraz ponadnarodowym.

W dniu 12 listopada 2020 r. weszła w życie nowelizacja ustawy z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r., poz. 1259 ze zm.) – podstawowego aktu prawnego, który reguluje w Polsce politykę rozwoju. Uchwalona

w lipcu 2020 roku nowela nadaje nowy kształt systemowi strategicznego zarządzania krajem i wprowadza nowe instrumenty polityki regionalnej.

Na szczeblu lokalnym potwierdzono praktykę opracowywania i uchwalania strategii rozwoju gminy: wiele samorządów terytorialnych przygotowywało dotychczas strategie rozwoju, jednak nie były one osadzone w przepisach prawnych. Punktem wyjścia do prac nad strategią było opracowanie Diagnozy społeczno – gospodarczej i przestrzennej Gminy Nowa Ruda. Jej zadaniem było scharakteryzowanie potencjału społeczno-ekonomicznego gminy w kontekście głównych kierunków jej rozwoju, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania środowiskowo-infrastrukturalne. Diagnoza strategiczna stała się podstawą do wskazania obszarów strategicznych, a następnie przypisania im celów strategicznych i zadań, które umożliwią realizację założonych celów.

DIAGNOZA SFERY SPOŁECZNEJ

LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE

Liczba mieszkańców zameldowanych na terenie Gminy

W latach 2018-2022 liczba mieszkańców zameldowanych na terenie Gminy Nowa Ruda systematycznie malała. Na przestrzeni lat 2018-2022 najwięcej osób zameldowanych utraciły największe wsie gminne – Jugów (225 osób), Ludwikowice Kł. (141 osób) i Bożków (72 osoby). Procentowo, największy ubytek zameldowanych mieszkańców należy odnotować w Krajanowie (14,81%) i Nowej Wsi Kłodzkiej (7,40%).

Miejscowość	Liczba mieszkańców wg stanu na dzień 31.12.2018	Liczba mieszkańcó w wg stanu na dzień 31.12.2019	Liczba mieszkańców wg stanu na dzień 31.12.2020	Liczba mieszkańców wg stanu na dzień 31.12.2021	Liczba mieszkańców wg stanu na dzień 31.12.2022
Bartnica	173	174	173	171	168
Bieganów	23	21	20	20	23
Bożków	1538	1504	1482	1478	1466
Czerwieńczyce	454	447	442	437	438
Dworki	55	59	60	61	59
Dzikowiec	821	819	830	817	824
Jugów	2838	2799	2752	2687	2613
Krajanów	108	106	101	93	92
Ludwikowice Kłodzkie	2087	2066	2039	1977	1946
Nowa Wieś Kłodzka	216	213	206	203	200
Przygórze	683	682	668	650	636

Sokolec	183	178	180	181	186
Sokolica	63	66	65	63	61
Świerki	529	515	518	517	500
Włodowice	671	664	652	652	656
Wolibórz	1030	1015	995	985	974
Ogółem	11 472	11 328	11 183	10 992	10 842

Źródło: Urząd Gminy Nowa Ruda, Referat Organizacyjny, Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego

Liczba mieszkańców Gminy zameldowanych na jej terenie wg stanu na dzień 31.12.2022 r. wynosiła 10 842 i na przestrzeni 4 lat zmniejszyła się o 5,49%.

Należy jednak mieć na uwadze, że diagnozowany jest problem zamieszkiwania na terenie Gminy bez zmiany uprzedniego miejsca zameldowania (dotyczy to zwłaszcza osób napływowych z dużych miast), co może powodować zaburzenia ww. statystyk.

Dane dotyczące liczby ludności wg GUS

Główny Urząd Statystyczny opiera statystykę dotyczącą liczby ludności biorąc pod uwagę wyniki spisu powszechnego uzupełniane o dane dotyczące urodzeń, zgonów, zameldowań i wymeldowań. Zgodnie z tymi danymi liczba ludności Gminy Nowa Ruda wynosiła: w roku 2018 - 11 657, w roku 2019 - 11 546, w roku 2020 – 10 948, w roku 2021 – 10 833, a w roku 2022 – 10 718. W 2022 r. 49,50% mieszkańców stanowili mężczyźni, a 50,50% - kobiety.

Na tle 14 gmin powiatu kłodzkiego, Gmina Nowa Ruda plasuje się na 5 miejscu pod względem liczby mieszkańców. Liczba ludności w Gminie Nowa Ruda na koniec 2022 r. wg danych GUS na tle innych gmin Powiatu Kłodzkiego prezentowała się następująco:

Gmina	Liczba mieszkańców
Kłodzko (gmina miejska)	25 113
Nowa Ruda (gmina miejska)	20 674

Bystrzyca Kłodzka	17 487
Kłodzko (gmina wiejska)	16 493
Nowa Ruda (gmina wiejska)	10 718
Kudowa-Zdrój	9 392
Radków	8 514
Lądek-Zdrój	7 601
Szczytna	6 954
Międzylesie	6 825
Stronie Śląskie	6 822
Polanica-Zdrój	6 038
Duszniki-Zdrój	4 090
Lewin Kłodzki	1 960

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Średni wiek mieszkańców Gminy Nowa Ruda wynosi 43,5 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa dolnośląskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Liczba małżeństw zawieranych przez mieszkańców gminy Nowa Ruda nie wykazuje stałej tendencji spadkowej czy wzrostowej. W analizowanym okresie 2018-2022 najwięcej małżeństw zawarto w 2018 r. – 59. W 2019 r. liczba ta wynosiła 42, w 2020

r. – 28, w 2021 r. – 43, a w 2022 r. – 38. Spadek liczby zawieranych małżeństw w 2020 r. był przypuszczalnie spowodowany pandemią COVID-19. Liczba zawartych małżeństw w 2022 r. odpowiada 3,52 małżeństwom na 1000 mieszkańców i jest to wartość mniejsza od wartości dla województwa dolnośląskiego, która wynosiła w 2022 r. 4,26 małżeństw na 1000 mieszkańców.

Saldo migracji w Gminie Nowa Ruda wskazuje na systematyczny odpływ mieszkańców. W analizowanym okresie lat 2018-2022 rokrocznie saldo migracji miało wskaźnik ujemny (odpowiednio -51, -71, -13, -11 oraz -14 osób).

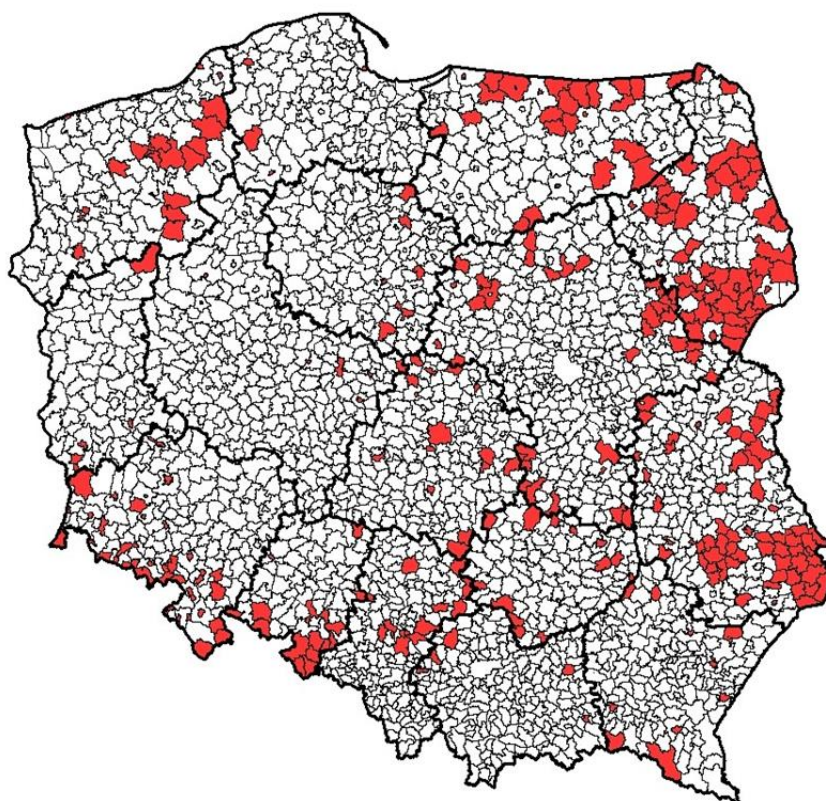
Aby zapobiec nasileniu tej tendencji konieczne jest oferowanie korzystnych warunków dla rozwoju społeczno-gospodarczego. Wpływa na to zarówno dostępność i atrakcyjność rynku pracy, jak również infrastruktura społeczno-oświatowa (m.in. szkoły, przedszkola, żłobki, komunikacja publiczna, czy służba zdrowia).

Liczba mieszkańców Gminy oraz proces starzenia się - prognozy

Zgodnie z Prognozą ludności gmin na lata 2017 – 2030 opracowaną przez Główny Urząd Statystyczny w 2017 r.¹ spośród 2478 gmin w Polsce spadek ludności do 2030 r. będzie miał miejsce w 1665, w tym w 1007 gminach ubytek ludności wyniesie powyżej 5%, a w 322 powyżej 10%.

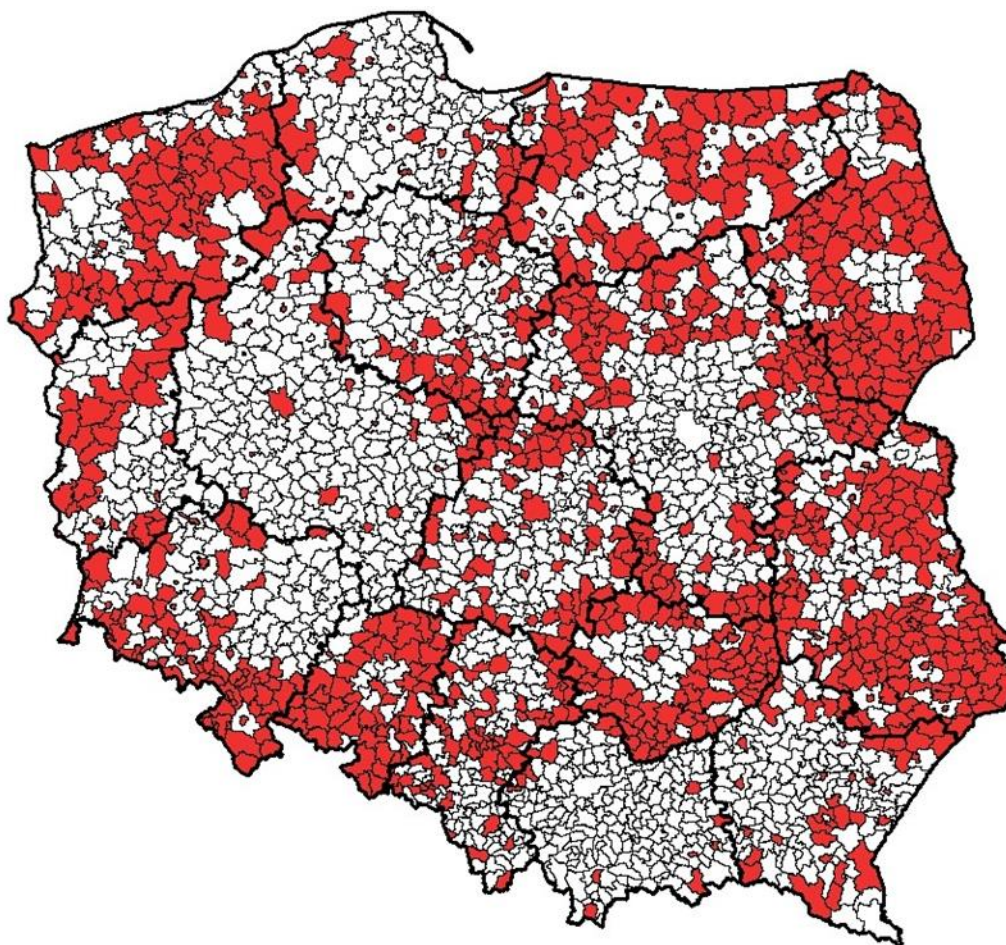
Poniższa grafika przedstawia gminy o ubytku ludności powyżej 10% do 2030 r.

¹ www.stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html

Źródło: GUS - Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030

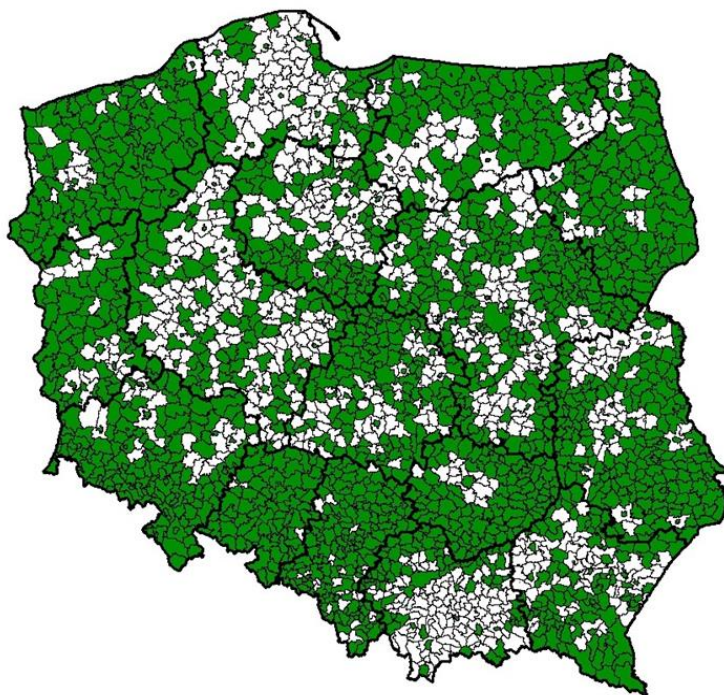
Kolejna rycina dotyczy natomiast gmin o ubytku ludności powyżej 5% do 2030 r.

Źródło: GUS - Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030

Zgodnie z zaprezentowanymi rycinami, Gmina wiejska Nowa Ruda znajduje się w grupie gmin **z przewidywanym ubytkiem ludności do 2030 r. powyżej 5%, nie większym jednak niż 10%**.

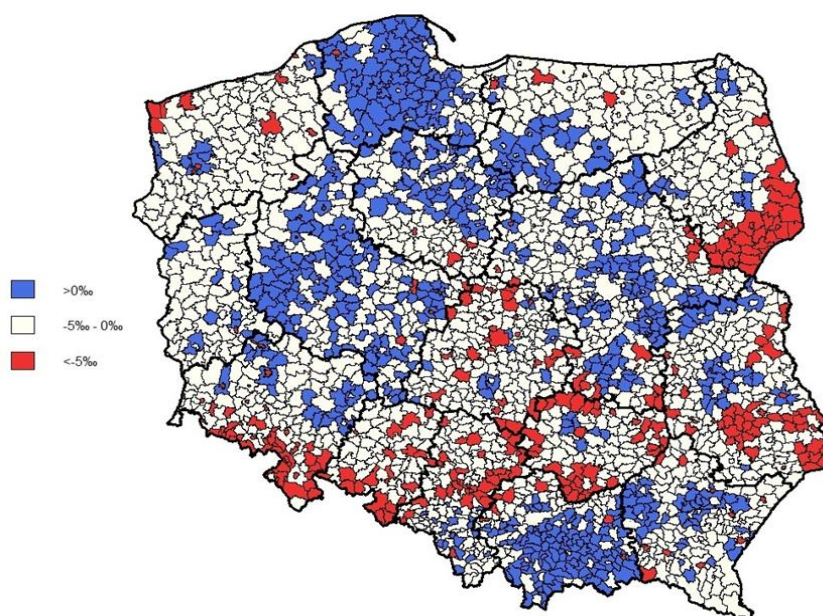
Zgodnie z Prognozą ludności gmin na lata 2017 – 2030 w 2016 r. odsetek osób w wieku 65 i więcej lat był wyższy niż 20% w zaledwie 107 (ok. 4%) gminach. Gminy te były położone przede wszystkim w województwie podlaskim oraz lubelskim. **W 2030 r. gminy z udziałem osób starszych przekraczającym 20% będą stanowiły już prawie dwie trzecie wszystkich gmin w Polsce.** Będzie do nich należeć również Gmina Nowa Ruda:

Źródło: GUS - Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030

Przyrost naturalny

Przyrost naturalny na 1000 ludności na terenie Gminy Nowa Ruda wyniósł na koniec 2022 r. -9,73. Zgodnie z Prognozą ludności gmin na lata 2017 – 2030 opracowaną przez Główny Urząd Statystyczny w 2017 r. jej wyniki wskazują, że współczynnik przyrostu naturalnego w Polsce w 2030 r. będzie ujemny i wyniesie -2,5‰. **Gmina Nowa Ruda należeć będzie do gmin o szczególnie niskim przyroście naturalnym (poniżej -5‰), co obrazuje poniższa rycina:**

Źródło: GUS - Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030

GOSPODARKA I RYNEK PRACY

Aktywność zawodowa

Dane dotyczące aktywności zawodowej mieszkańców Gminy Nowa Ruda obrazują trzy dalej zaprezentowane tabele/wykresy.

Pierwsza tabela dotyczy osób zarejestrowanych w Urzędzie Pracy jako bezrobotne na 31 grudnia danego roku.

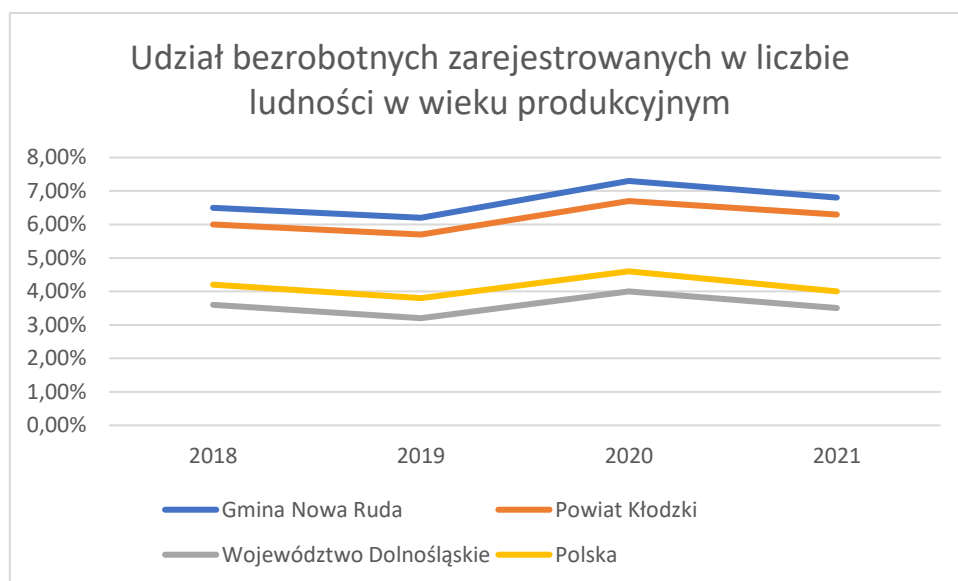
Rok	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie	W tym osoby długotrwale bezrobotne	W tym osoby bezrobotne do 25 r.ż.
2018	270	201	471	284	53
2019	252	192	444	252	49
2020	279	230	509	290	44
2021	246	221	467	296	36
2022	253	193	446	275	44

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Rokrocznie wśród bezrobotnych liczniejszą grupę ze względu na płeć stanowiły kobiety. Na uwagę zasługuje stosunkowo niskie bezrobocie wśród ludzi młodych w wieku do lat 25. Dużą grupę bezrobotnych stanowią z kolei osoby długotrwale bezrobotne (średnio ok. 60% wszystkich zarejestrowanych w danym roku bezrobotnych).

Po 2020 r., w którym kryzys na rynku pracy był związany z pandemią COVID-19, lata 2021-2022 przyniosły poprawę wyników i spadek liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne.

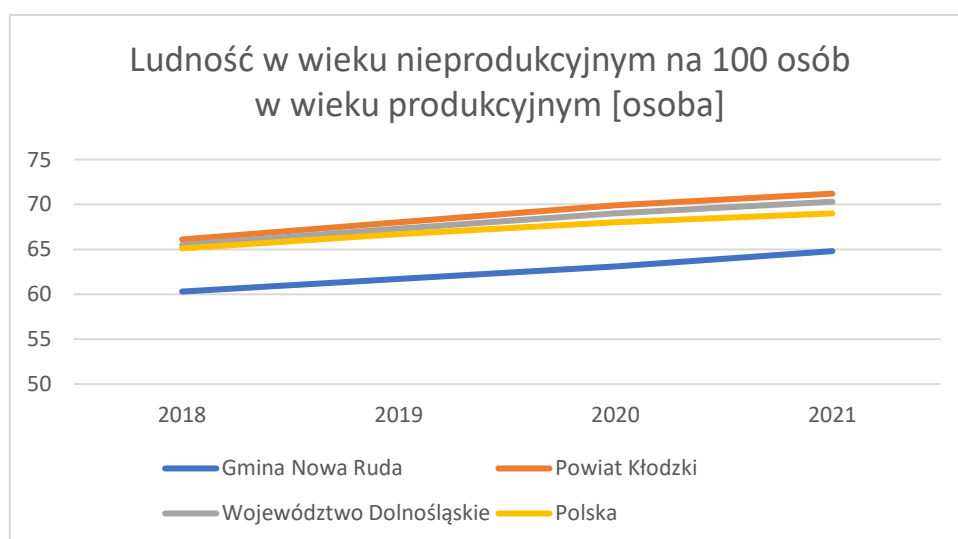
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie Gminy Nowa Ruda został zaprezentowany w odniesieniu do danych ogólnopolskich, dotyczących województwa dolnośląskiego i Powiatu Kłodzkiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

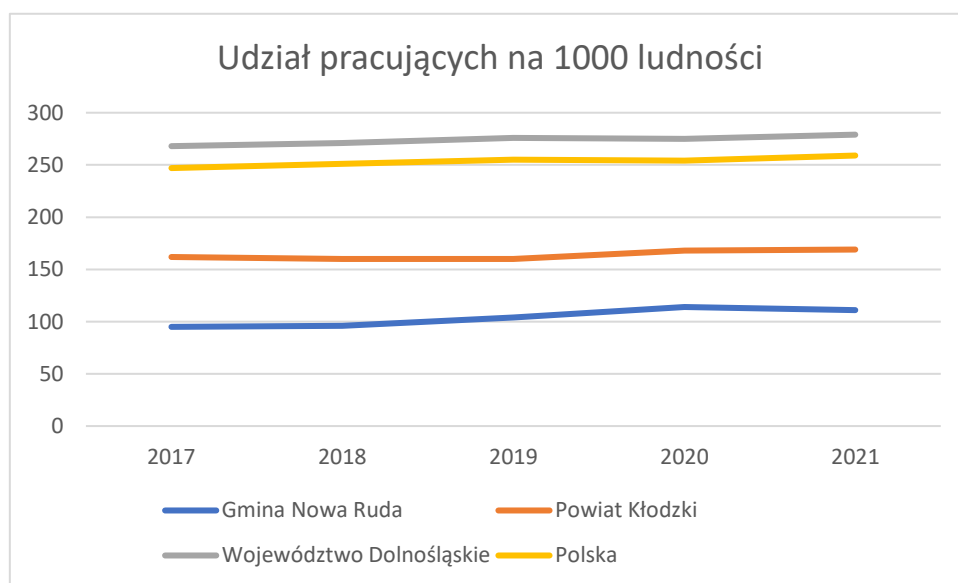
Gmina Nowa Ruda znacząco odbiega od średnich wskaźników dla Polski i województwa dolnośląskiego.

Dane wskazują również na pogłębiającą się tendencję zwiększania liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, co znajduje odzwierciedlenie w danych ogólnopolskich i spowodowane jest głównie starzeniem się społeczeństwa i ujemnym przyrostem naturalnym. Mimo tendencji wzrostowej, Gmina Nowa Ruda osiągnęła w latach 2018-2021 – w odniesieniu do danych ogólnopolskich, wojewódzkich i powiatowych – najbardziej korzystny wskaźnik w tym zakresie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Analizując wskaźnik osób pracujących na 1000 ludności ogółem w Gminie Nowa Ruda należy zauważyć, że w latach 2017-2020 wykazywał on tendencję wzrostową, a w roku 2021 zmniejszył się (z 279 do 259 osób/1000 ludności). Zestawiając dane dotyczące Gminy Nowa Ruda z danymi ogólnopolskimi, wojewódzkimi i powiatowymi należy jednak zwrócić uwagę na znaczącą dysproporcję i rażąco niski poziom tego wskaźnika.

Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nowa Ruda na lata 2019-2026² w ramach celu strategicznego pn. *Tworzenie systemu wsparcia na rzecz osób bezrobotnych* wskazano następujące kierunki działań:

1. Wypracowanie form postępowania wobec osób w sytuacji kryzysowej długotrwałego pozostawania bez pracy.
2. Rozwijanie aktywnych form pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym – długotrwale bezrobotnym.
3. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Kłodzku w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy.
4. Objęcie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych.

² Uchwała nr 89/X/19 Rady Gminy Nowa Ruda z dnia 27 września 2019 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nowa Ruda na lata 2019-2026.

5. Dążenie do udzielenia osobom bezrobotnym wszechstronnej pomocy w zakresie poradnictwa oraz zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.

6. Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.

Podsumowując, umożliwienie mieszkańcom rozwoju zawodowego na lokalnym rynku pracy będzie miało wpływ na osiedlanie się i zakładanie rodzin, a brak zapewnienia miejsc pracy pogłębi wskaźnik migracji. Niezwykle istotne jest zatem przyciąganie przedsiębiorców, kształtowanie postaw przedsiębiorczych i praca z osobami bezrobotnymi. Zadania te spoczywają nie tylko na wójcie Gminy, ale też na jednostkach organizacyjnych gminy: szkołach i ośrodku pomocy społecznej, jak również na powiatowym urzędzie pracy i organizacjach pozarządowych.

POLITYKA SPOŁECZNA

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Rudzie

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Rudzie jest jednostką organizacyjną powołaną do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, mających na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Przedmiotem działalności Ośrodka jest głównie wykonywanie zadań własnych i zleconych z zakresu pomocy społecznej określonych w ustawie o pomocy społecznej oraz innych ustaw.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że w latach 2016-2022 r. utrzymywał się w Polsce proces zmniejszania się liczby osób, które korzystały ze świadczeń z pomocy społecznej³.

W analizowanym okresie, w latach 2016 – 2019 w Gminie Nowa Ruda odnotowano spadek liczby beneficjentów korzystających z pomocy społecznej na 10 tys. ludności. Minimalny wzrost tego wskaźnika nastąpił w 2020 r., co potencjalnie mogło być związane pandemią COVID-19 i utratą przez niektóre osoby źródeł dochodu. W 2022 r. po raz pierwszy w analizowanym okresie liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności spadła poniżej 300 osób.

³ www.stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoleczna/beneficjenci-srodowiskowej-pomocy-spolecznej-w-2021-roku,15,7.html

www.stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoleczna/beneficjenci-srodowiskowej-pomocy-spolecznej-w-2022-roku,6,11.html

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W latach 2021 - 2022 rzeczywista liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej kształtowała się następująco:

WYSZCZEGÓLNIENIE	LICZBA OSÓB, KTÓRYM PRYZNANO DECYZJĄ ŚWIADCZENIE 2021	LICZBA RODZIN OGÓŁEM 2021	LICZBA OSÓB W RODZINACH 2021	LICZBA OSÓB, KTÓRYM PRYZNANO DECYZJĄ ŚWIADCZENIE 2022	LICZBA RODZIN OGÓŁEM 2022	LICZBA OSÓB W RODZINACH 2022
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych OGÓŁEM (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania)	215	177	334	201	154	293
Świadczenia pieniężne	176	170	308	159	149	280

Świadczenia niepieniężne	53	35	107	49	31	105
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	-	-	-	-	-	-
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	215	177	334	201	154	293
Pomoc udzielona w postaci pracy socjalnej ogółem	x	190	349	X	16	36
Wyłącznie w postaci pracy socjalnej	x	80	175	X	16	36

Opracowanie własne GOPS na podstawie sprawozdań MPiPS-03R za 2021 i 2022 r.

W przedstawionym Radzie Gminy sprawozdaniu z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Rudzie za 2022 r.⁴ wskazano wykaz potrzeb w zakresie pomocy społecznej. Do najważniejszych potrzeb na lata następne Kierownik GOPS zaliczył:

- poprawę dostępu do usług dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami (wdrożenie „opasek bezpieczeństwa” bez wyświetlaczy, dedykowanych doświadczenia usługi

⁴ Uchwała nr 406/LVIII/23 Rady Gminy Nowa Ruda z dnia 26 kwietnia 2023 r. w sprawie przyjęcia sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Rudzie.

opieki na odległość na rzecz osób starszych- mieszkańców Gminy Nowa Ruda powyżej 65 roku życia oraz świadczenie usługi systemu polegającego na sprawowaniu całodobowej opieki nad seniorami przez centrum monitoringu),

- rozwój i upowszechnianie ekonomii społecznej, w tym wzrost zatrudnialności w sektorze ekonomii społecznej,

- rozwój systemu opieki nad dzieckiem oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez wzmocnienie wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz rodzin wspierających,

- kompleksową pomoc rodzinom (konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, terapia i mediacja rodzinna, pomoc prawna, szkolenia, spotkania grup wsparcia) – utworzenie punktu konsultacyjnego wsparcia dla rodzin,

- wzmocnienie wsparcia w zakresie zapewnienia osobom zagrożonym bezdomnością dostępu do ogrzewalni i noclegowni, szczególnie w okresie jesienno-zimowym. tym psycholog, poradnictwo prawne),

- opracowanie i wdrożenie Planu Rozwoju Usług Społecznych.

Polityka senioralna

Proces starzenia się społeczeństwa jest tendencją ogólnokrajową, która wymusza na samorządach podjęcie odpowiedniej polityki senioralnej. Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem na terenie Gminy Nowa Ruda jest w ostatnich latach wyższy w stosunku do danych ogólnopolskich, ale niższy w porównaniu do województwa dolnośląskiego oraz Powiatu Kłodzkiego. Mimo to należy zauważyć, że wykazuje on tendencję wzrostową i niezbędne jest podejmowanie działań kierowanych do tej grupy społecznej.

Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem:

	Polska	Województwo dolnośląskie	Powiat Kłodzki	Gmina Nowa Ruda
2018	17,0	17,7	19,2	16,5
2019	18,1	19,0	20,7	17,7
2020	18,5	19,3	21,8	19
2021	18,9	19,8	22,5	19,3
2022	19,5	20,4	23,2	19,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Dokumentem wskazującym na kierunki działań w stosunku do seniorów zamieszkujących teren Gminy Nowa Ruda w latach 2018-2022 była Polityka Senioralna Gminy Nowa Ruda na lata 2018-2022, przyjęta uchwałą nr 331/XLV/18 Rady Gminy Nowa Ruda z dnia 29 marca 2018 r. Odpowiadając na założenia przyjęte w dokumencie, w latach 2018-2021 r. realizowano m.in. następujące działania:

1. W 2019 r. powołano organ doradczy, inicjatywny i konsultacyjny dla władz Gminy Nowa Ruda oraz integracyjny, wspierający i aktywizujący udział osób starszych w życiu społeczności lokalnej Gminy Nowa Ruda – tj. Radę Seniorów Gminy Nowa Ruda. Obostrzenia i obawy seniorów związane z pandemią koronawirusa spowodowały jednak, że w latach 2020-2021 odbyła się tylko jedna sesja Rady.

2. W 2021 r. zaczął funkcjonować Klub Seniora w Jugowie, którego budowa współfinansowana była z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej. Koszt inwestycji wyniósł 1,3 mln zł, z czego dofinansowanie wyniosło 85%.

3. W ramach poprawy dostępu do programów profilaktycznych i prozdrowotnych, Wójt Gminy Nowa Ruda podpisał w 2021 r. deklarację współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego, na rzecz profilaktyki i wczesnego wykrywania nowotworów złośliwych dolnego odcinka przewodu pokarmowego, dzięki czemu mieszkańcy gminy mogli wziąć udział w bezpłatnych badaniach przesiewowych w zakresie jelita grubego. Skierowania na badania zostały wydane 100 mieszkańcom gminy, z czego ponad 30% stanowiły osoby powyżej 60 roku życia.

4. Podejmowano liczne działania w zakresie aktywności społecznej – zaangażowania seniorów w działalność klubów seniora, skorzystania z oferty Centrum Kultury Gminy Nowa Ruda lub Stowarzyszenia Inicjatywa Lokalna na Rzecz Rozwoju Gminy Nowa Ruda zrzeszającego koła gospodyń wiejskich z terenu gminy.

5. W związku z realizacją projektu realizowanego w ramach Interreg V-A Republika Czeska-Polska pn. „Aktywny senior” w 2019 r. odbyło się spotkanie „Dożynki – pożegnanie lata dla seniorów” oraz wycieczka integracyjna do Kopalni w Nowej Rudzie. Oprócz tego zakupiono sprzęt gastronomiczny oraz nagłaśniający do Sali Myśliwskiej w Woliborzu, gdzie organizowane są spotkania dla seniorów. W 2021 r. w ramach projektu przeprowadzono spotkanie pn. „Stoły wielkanocne”.

Obecnie obowiązującym dokumentem kształtującym kierunki działań w stosunku do seniorów zamieszkujących teren Gminy Nowa Ruda jest Polityka Senioralna Gminy Nowa Ruda na lata 2023-2027, przyjęta uchwałą nr 359/LII/22 Rady Gminy Nowa Ruda z dnia 23 listopada 2022 r.

Zgodnie ze *Strategią rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)* przyjętą uchwałą nr 135 Rady Ministrów w dniu 15 czerwca

2022 r.⁵ w zakresie polityki społecznej skierowanej do osób starszych rekomenduje się:

1. W zakresie działań profilaktycznych:

- wspieranie aktywności seniorów, m.in. przez ułatwienie dostępu do usług świadczonych przez instytucje kultury, rekreacji i edukacji, wspomaganie rozwoju podmiotów zrzeszających osoby starsze oraz promowanie idei wolontariatu świadczonego wśród osób należących do tej kategorii wiekowej,
- realizowanie programów skierowanych do seniorów niwelujących deficyty ekonomiczne tej grupy osób,
- upowszechnianie zrównoważonego wizerunku seniorów jako grupy osób, które są zarówno odbiorcami wsparcia, jak i jego dawcami (sprawowanie opieki nad wnukami czy też nad swoimi sędziwymi rodzicami, samopomoc sąsiedzka),
- promowanie rozszerzania usług instytucji z różnych obszarów nieprzeznaczonych wprost dla osób starszych na rzecz utrzymania ich aktywności,
- prowadzenie na poziomie regionalnym stałego monitoringu sytuacji demograficznej oraz działań realizowanych na rzecz osób starszych,
- prowadzenie stałego monitoringu sytuacji ekonomicznej seniorów.

Systemowe rozwiązania profilaktyczne prowadzone na poziomie lokalnym z zaangażowaniem wielu instytucji i organizacji mogą obniżać zapotrzebowanie na instytucjonalne formy opieki.

2 W zakresie rozwoju usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej dla osób starszych:

- wspieranie rodzin pełniących funkcje opiekuńcze nad seniorami,
- rozwój i dostosowanie systemu wsparcia osób starszych do potrzeb starzejącego się społeczeństwa, m.in. przez rozwój dobrej jakości i przystępnych cenowo usług opiekuńczych świadczonych w środowisku zamieszkania lub środowisku lokalnym przez profesjonalnie przygotowany personel opiekuńczy,
- rozwój klubów samopomocy (w tym klubów seniora), dziennych domów pomocy, gospodarstw opiekuńczych oraz rodzinnych domów pomocy,
- rozwój mieszkalnictwa wspomaganego,

⁵ *Monitor Polski* z 2022 r., poz. 767.

- rozwój alternatywnych form wsparcia, takich jak usługi sąsiedzkie czy teleopieka,
- rozwój działalności wolontarystycznej w środowiskach lokalnych oraz współpraca w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi,
- wsparcie opiekunów osób wymagających intensywnego wsparcia, chorych m.in. przez rozwój opieki wytchnieniowej, w tym placówek środowiskowych oraz instytucji całodobowej opieki krótkoterminowej,
- wsparcie informacyjne, edukacyjne i psychologiczne dla opiekunów nieformalnych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- utrzymanie zasobów instytucji opieki całodobowej na poziomie niezbędnym i adekwatnym do liczby osób, których stan zdrowia i sytuacja rodzinna uniemożliwiają zapewnienie im opieki w środowisku zamieszkania. Umieszczenie osoby w instytucji całodobowej powinno być ostatnim, najmniej pożądanym, ogniwem wsparcia,
- dostosowanie systemu usług społecznych do stale rosnących potrzeb związanych ze starzeniem się społeczeństwa.

Prowadzona dotąd polityka senioralna częściowo pokrywa się ze sformułowanymi rekomendacjami. Dane zaprezentowane w diagnozie dotyczące perspektyw starzenia się społeczeństwa zamieszkującego teren Gminy Nowa Ruda wskazują na konieczność dalszej, systematycznej, przemyślanej pracy na rzecz seniorów i realizacji wskazań zawartych w strategicznych dokumentach o charakterze ogólnopolskim.

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy Nowa Ruda usługi z zakresu opieki medycznej świadczą następujące instytucje: Salus Centrum Medyczne placówka w Bożkowie, NZOZ Evita placówka w Woliborzu, "Gminny Ośrodek Zdrowia PRO-MED w Jugowie" sp. z o.o. oraz Przychodnia PRO-MED w Ludwikowicach Kł. Na terenie gminy działa apteka w Ludwikowicach Kł. oraz punkt apteczny w Jugowie.

Przychodnie udzielają świadczeń zdrowotnych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. W 2022 r. udzielono łącznie 35 701 porad ambulatoryjnych. Najbliższe podmioty służby zdrowia udzielające świadczeń specjalistycznych znajdują się w mieście Nowa Ruda oraz w Kłodzku.

Najbliższe szpitale znajdują się w Nowej Rudzie oraz Kłodzku. Szpital w Nowej Rudzie z roku na rok pomniejsza liczbę oddziałów szpitalnych. Obecnie znajduje się tam Oddział Wewnętrzny oraz Zakład Opiekuńczo-Leczniczy. Natomiast w szpitalu w Kłodzku pacjenci są przyjmowani na oddziały: Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Chirurgii Ogólnej, Kardiologiczny, Medycyny Paliatywnej, Neonatologiczny, Neurologiczny z Pododdziałem Udarowym, Pediatriczny, Położniczo-Ginekologiczny,

Psychiatrii Sądowej o wzmocnionym stopniu zabezpieczenia, Psychiatryczny o podstawowym stopniu zabezpieczenia, Psychiatryczny Ogólny, Urologiczny, Wewnętrzny i Rehabilitacji Kardiologicznej.

W 2021 roku 40,5% zgonów w gminie Nowa Ruda spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 18,5% zgonów w gminie Nowa Ruda były nowotwory, a 6,1% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego⁶.

KAPITAŁ SPOŁECZNY

Organizacje pozarządowe

Na terenie Gminy Nowa Ruda działa kilkanaście organizacji pozarządowych. Rokrocznie uchwalany jest przez Radę Gminy Nowa Ruda program współpracy Gminy Nowa Ruda z organizacjami pozarządowymi. Głównym celem programu jest podejmowanie działań na rzecz lokalnej społeczności, poprzez rozwijanie współpracy samorządu gminnego z organizacjami pozarządowymi na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców gminy.

Program zakłada objęcie swoim działaniem jak największej ilości obszarów aktywności obywatelskiej w społeczności lokalnej Gminy Nowa Ruda, a współpraca rokrocznie odbywa się w formach pozafinansowych i finansowych.

Działania pozafinansowe dotyczą:

- wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności i współdziałania w celu ujednolicenia i zharmonizowania tych kierunków,
- konsultowania z organizacjami projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących ich działalności statutowej,
- tworzenia wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli organizacji oraz przedstawicieli właściwych organów administracji publicznej,
- publikowania na stronie internetowej Urzędu informacji ważnych dla organizacji,
- zawierania umów o wykonanie inicjatywy lokalnej na zasadach określonych w ustawie,
- zawierania umów partnerstwa określonych w art. 28a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz porozumienia albo umowy o partnerstwie określonych w art. 33 ust.1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach

⁶ Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Nowa_Ruda

realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020,

- obejmowania honorowym patronatem Wójta przedsięwzięć realizowanych przez organizację,
- udostępniania, w miarę możliwości, pomieszczeń Urzędu oraz innych zasobów niezbędnych do realizacji zadań przez organizację.

Współpraca finansowa przybiera cztery formy:

- powierzenia wykonania zadania publicznego,
- wspierania realizacji zadania publicznego,
- wspierania realizacji zadania publicznego w trybie art. 19 a ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o pożytku publicznym i o wolontariacie,
- wspierania w trybie art. 32 ust. 3b ustawy z 24 sierpnia 2001 r. o ochronie przeciwpożarowej.

I tak, w latach 2018-2022 w ramach powierzenia realizacji zadania publicznego współpracowano z organizacją pozarządową realizującą zadanie publiczne z zakresu promocji i ochrony zdrowia pn. „Organizacja Rehabilitacji dla Kobiet po Mastektomii”; z organizacją zajmującą się upowszechnianiem i ochroną praw konsumentów oraz z organizacją działającą na polu promocji regionalnej twórczości artystyczno-kulturalnej i działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym.

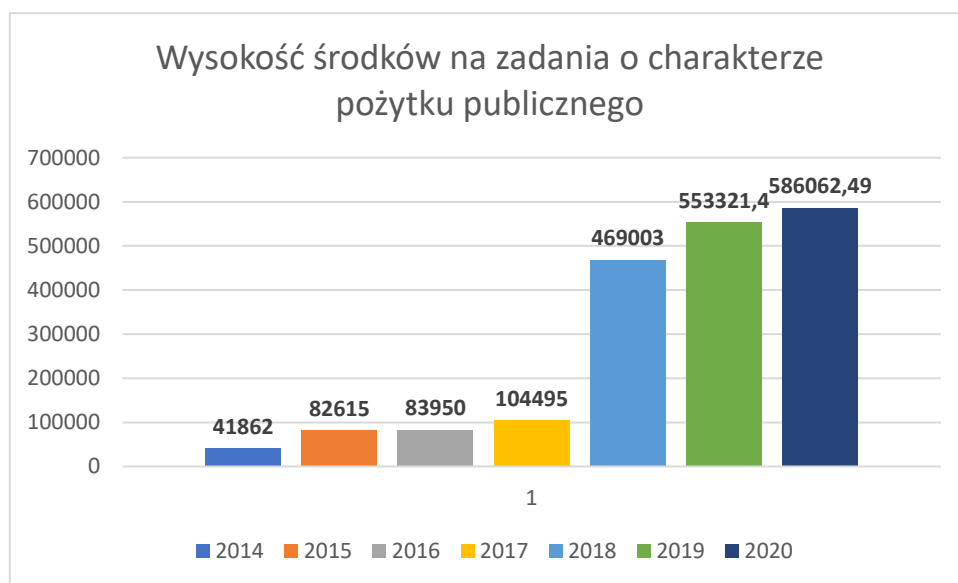
W ramach wsparcia realizacji zadania publicznego w omawianym okresie dofinansowywano zadania z zakresu porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym poprzez prowadzenie świetlic profilaktyczno-wychowawczych w Woliborzu (2018-2020), Bożkowie (2018-2022), Czerwieńczycach (2018-2022) i Jugowie (2018-2022); dofinansowano dowóz osób niepełnosprawnych z terenu Gminy Nowa Ruda na zajęcia terapeutyczne do Miejskiego Środowiskowego Domu Samopomocy w Nowej Rudzie (2018-2020 oraz 2022) oraz ogłoszono konkurs na zadanie z zakresu podtrzymywania tradycji narodowej i regionalnej pn. *Mogile pradiada ocal od zapomnienia* (2020).

W celu wsparcia realizacji zadania publicznego w trybie art. 19a ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie zawierano umowy na realizację zadań polegających na organizacji letnich obozów sportowych dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy Nowa Ruda w ramach programu profilaktyczno – wychowawczego (2021-2022).

Ponadto, na podstawie art. 32 ust. 3b ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o ochronie przeciwpożarowej udzielono dotacji organizacjom pozarządowym, dzięki którym

zakupiono wyposażenie i specjalistyczny sprzęt dla gminnych OSP (2018-2021), dotowano zakup samochodu strażackiego dla OSP Wolibórz (2018), samochodu ratowniczo-gaśniczego dla OSP Bożków (2019), samochodu strażackiego dla OSP Sokolec (2020), lekkiego samochodu ratowniczo-gaśniczego dla OSP Ludwikowice Kłodzkie (2022) oraz zakupiono i zamontowano instalację fotowoltaiczną na remizie OSP Nowa Wieś Kłodzka (2021).

Należy zwrócić uwagę, że w latach 2014-2020 nastąpił znaczny wzrost środków przeznaczanych z budżetu gminy na zadania o charakterze pożytku publicznego:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Wskazane dane świadczą o dobrej współpracy samorządu z podmiotami reprezentującymi sektor NGO. Należy wskazać, że organizacje pozarządowe otrzymują to, co dla nich najistotniejsze - czyli środki finansowe na realizację zadań (np. w badaniu przeprowadzonym w ramach projektu: *Wysoka jakość administracji samorządowej w powiecie olsztyńskim* respondenci - tj. organizacje pozarządowe - wskazali, że najbardziej oczekiwaną formą współpracy i pomocy ze strony jednostek samorządu terytorialnego jest pomoc finansowa w formie dotacji)⁷.

Dalsze współdziałanie z jednostkami sektora pozarządowego powinno przyczynić się w kolejnych latach m.in. do budowania społeczeństwa obywatelskiego oraz realizacji działań edukacyjnych i skierowanych do dzieci, młodzieży i seniorów z terenu Gminy Nowa Ruda.

⁷ Źródło: https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/962/1/08_Marian%20OLIŃSKI.pdf

Frekwencja w wyborach oraz zebraniach wiejskich

O kapitale społecznym gminy stanowi również zaangażowanie mieszkańców w wybory. W wyborach samorządowych w 2018 r. frekwencja w Gminie Nowa Ruda w wyborach do Rady Gminy wyniosła 51,27%, w pierwszej turze wyborów na wójta – 54,12%, a w drugiej turze – 48,31%. Średnia frekwencja w pierwszej turze wyborów samorządowych w Polsce wyniosła natomiast 54,90%, a w drugiej turze – 48,83%.

Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2019 r. wyniosła w Gminie Nowa Ruda 51,63%, przy średniej frekwencji w kraju wynoszącej 61,74%.

Frekwencja w pierwszej turze wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r. wyniosła w Gminie Nowa Ruda – 55,12% (frekwencja ogólnopolska – 64,51%), a w drugiej turze - 60,15% (w Polsce – 68,18%).

W żadnym z przedstawionych głosowań frekwencja wyborców z Gminy Nowa Ruda nie osiągnęła poziomu wyższego niż średnia ogólnopolska.

Zauważalna jest również niska aktywność społeczna mieszkańców w zakresie uczestnictwa w zebraniach wiejskich. W zdecydowanej większości przypadków nie udaje się uzyskać wymaganego quorum w pierwszym terminie spotkań.

EDUKACJA I WYCHOWANIE

Gmina będąc organem prowadzącym dla wszystkich publicznych szkół i przedszkoli, wypełnia szereg zadań związanych z zapewnieniem środków na ich funkcjonowanie, tworzenie dobrych warunków pracy i nauczania, organizację dowozu uczniów oraz zapewnienie udziału w programach i projektach edukacyjnych. Edukacja stanowi kluczowy obszar rozwoju potencjału gminy, dlatego niezbędne są działania dotyczące infrastruktury oświatowej, podnoszenia jakości nauczania i wzmacniania kwalifikacji nauczycieli. Odpowiednia oferta społeczna skierowana do mieszkańców gminy w postaci żłobków, przedszkoli i bogato wyposażonych szkół umożliwiających wszechstronny rozwój ucznia może przyczynić się do zatrzymania negatywnych tendencji dotyczących odpływu mieszkańców z terenu Gminy Nowa Ruda.

Sieć edukacyjna

Plan sieci **publicznych placówek oświatowych** prowadzonych przez Gminę Nowa Ruda przedstawia się następująco:

L.p.	Nazwa jednostki organizacyjnej - Zespołu	Nazwa szkoły	Nazwa przedszkola	Granice obwodu
1.	Zespół Szkół Nr 1 w Jugowie	Szkoła Podstawowa w Jugowie	Przedszkole Samorządowe w Jugowie	Jugów, Przygórze, Wolibórz
2.	Zespół Szkół Nr 2 w Ludwikowicach Kł.	Szkoła Podstawowa im. Św. Franciszka z Asyżu w Ludwikowicach Kł.	Przedszkole Samorządowe w Ludwikowicach Kł.	Ludwikowice Kł., Dworki, Świerki, Bartnica, Krajanów, Sokolica, Bieganów, Sokolec, Włodowice,
3.	Zespół Szkół Nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi w Bożkowie	Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego z Oddziałami Integracyjnymi w Bożkowie	Przedszkole Samorządowe w Bożkowie	Bożków, Dzikowiec, Czerwieńczyce, Nowa Wieś Kłodzka, Gmina Kłodzko: Święcko, Gorzuchów
4.	Zespół Przedszkolny w Woliborzu		Przedszkole Samorządowe w Woliborzu Przedszkole Samorządowe w Przygórzu	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Referatu Oświaty i Spraw Społecznych Urzędu Gminy Nowa Ruda

Infrastruktura oświatowa

Stan techniczny gminnych obiektów oświatowych należy uznać za dobry. W najgorszym stanie technicznym znajduje się przedszkole w Ludwikowicach Kł., które dotąd nie zostało objęte gruntowną modernizacją.

W 2017 r. przeprowadzono termomodernizację i modernizację budynków przedszkoli samorządowych w Przygórzu, Woliborzu i Jugowie.

W 2018 r. zmodernizowano przedszkole w Przygórzu (5 879,40 zł) oraz zagospodarowano teren przed budynkiem szkoły podstawowej w Ludwikowicach Kł., wykonując wjazd i bramę dla autobusu dowożącego dzieci. Koszt zadania wyniósł 73 632,00 zł.

W 2019 roku utworzono klasopracownię oraz świetlicę szkolną w Szkole Podstawowej w Jugowie – całkowita kwota przeznaczona na zadanie wyniosła 70 000,00 zł. Środki w wysokości 35 000,00 zł na realizację zadania pozyskano ze środków rezerwy budżetu państwa.

W 2020 r. gmina pozyskała środki w ramach konkursu „Odnowa Dolnośląskiej Wsi”. Dzięki temu za 80 000,00 zł wybudowano plac zabaw przy Przedszkolu Samorządowym w Ludwikowicach Kł.

Szkoła Podstawowa w Ludwikowicach Kł. została w 2020 r. wzbogacona o nową klasopracownię językową, wyposażoną w nowoczesne stanowiska do nauki dla 26 uczniów. Inwestycja wyniosła 90 000,00 zł, z czego połowę pozyskano ze środków rezerwy budżetu państwa.

W 2020 r., w związku z koniecznością pracy zdalnej ze względu na stan epidemii, gmina pozyskała środki na zakup laptopów do szkół. Środki uzyskano z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020, a uzyskane dofinansowanie wyniosło 125 000,00 zł.

W latach 2021-2023 realizowane były zadania związane z realizacją projektu pn. „Budowa i wyposażenie przedszkola z oddziałami integracyjnymi w Bożkowie”. Dzięki temu powstał nowy budynek przedszkola oraz utworzono żłobek dla 25 dzieci.

Kolejnym z realizowanych zadań jest budowa hali sportowej przy Szkole Podstawowej w Ludwikowicach Kłodzkich. Zadanie przewidziane jest do realizacji w latach 2020-2024.

Programy i projekty edukacyjne

W latach 2018-2022 realizowano m.in. następujące programy i projekty edukacyjne:

- 2017-2019: **„Wiem, umiem, potrafię”**, którego celem było kształcenie kompetencji kluczowych, indywidualnego podejścia do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz doradztwa edukacyjno-zawodowego.

W efekcie potrzeb szkół w ramach projektu przeprowadzono: zajęcia dodatkowe z zakresu rozwijania kompetencji kluczowych, indywidualne wsparcie uczniów, doradztwo zawodowe, doposażono bazę dydaktyczną tj. pracownię przedmiotową w pomoce dydaktyczne niezbędne do prowadzenia zajęć oraz objęto różnymi formami doskonalenia zawodowego 45 nauczycieli. Całkowita wartość projektu wyniosła 528 649,00 zł, z czego 502 216,54 zł pochodziło z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 za pośrednictwem ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej.

- 2018 r.: **„Junior Sport”**, w którym uczestniczyli uczniowie klas IV-VI ze szkół podstawowych z Bożkowa, Jugowa i Ludwikowic Kł. Celem programu było wspieranie rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży i upowszechnienie sportu wśród uczniów. W ramach projektu, poza realizacją zajęć pozalekcyjnych, do szkół przekazano także sprzęt sportowy.

- 2018: **„My Polacy – niepodlegli, przedsiębiorczy”**, projekt dofinansowywany był w ramach konkursu grantowego Narodowego Banku Polskiego pod patronatem Ministra Edukacji Narodowej. Dofinansowanie otrzymała Szkoła Podstawowa z Oddz. integracyjnymi w Bożkowie. W projekcie udział wzięli uczniowie klas VII, VIII szkoły podstawowej i III klasy gimnazjum, którzy uczestniczyli w ciekawych zajęciach warsztatowych i wycieczce samolotem do Gdańska.

- 2018-2019: **„Mogile pradiada ocal od zapomnienia”** – w ramach tej akcji uczniowie klas gimnazjalnych Zespołu Szkół Nr 1 w Jugowie wraz z opiekunami wyjechali na Kresy, aby uporządkować zapomniane polskie nekropolie. Organizatorem akcji była Fundacja Studio Wschód i Kuratorium Oświaty we Wrocławiu pod patronatem Telewizji Polskiej.

- 2018-2022: ogólnopolski program powszechnej nauki pływania: **„Umiem pływać”**, obejmujący wszystkie placówki szkolne.

- 2018 – 2022: **„Sprawny Dolnoślązaczek”**, realizowany był w klasach pierwszych szkół podstawowych w Bożkowie, Jugowie i Ludwikowicach Kł. Dzięki udziałowi w programie podczas zajęć z wychowania fizycznego nauczyciele nauczania wczesnoszkolnego wspierani byli przez nauczycieli wychowania fizycznego.

- 2018 - 2022: **„Szkolny Klub Sportowy”** - skierowany do uczniów szkół podstawowych. Jego celem było podniesienie aktywności fizycznej realizowanej w formie zajęć sportowych i rekreacyjnych. Program realizowany był we wszystkich szkołach podstawowych.

- 2019: „**Polski ZŁOTY ma sto lat**” – 11 grudnia 2019 r. została podpisana z Narodowym Bankiem Polskim umowa na dofinansowanie ze środków NBP realizacji wydarzenia edukacyjnego pt. „Polski ZŁOTY ma sto lat”. Kwota dofinansowania to 10 000,00 zł, które otrzymał Zespół Szkół Nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi w Bożkowie, a przeznaczył je m.in. na wycieczkę samolotem do Warszawy, organizację konkursów i spotkań, warsztatów i zakupu nagród.

- 2019: szkoły wzięły udział w Rządowym Programie Rozwijania Szkolnej Infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie TIK - **Aktywna Tablica 2019**. Otrzymana kwota dotacji to 35 928,00 zł. Zakupiono dla każdej z trzech szkół po 3 monitory interaktywne myBoard Grey.

- 2019-2022: **Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa** – dofinansowanie zakupu książek dla bibliotek szkolnych oraz przedszkola w Woliborzu.

- 2020: „**Program grantowy mPotęga**” – Zespół Szkół Nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi w Bożkowie w roku 2020 aplikował do mFundacji o środki na realizację zadań edukacyjnych w ramach grantowego programu „mPotęga” i otrzymał dofinansowanie na realizację zaplanowanych przedsięwzięć dla dwóch grup adresatów tj. uczniowie klas IV-VI i uczniowie klas VII-VIII. Kwota dofinansowania to 12 982,00 zł. W ramach realizacji zadania odbyły się warsztaty, konkursy dla uczniów, zorganizowano wyjazd do Centrum Nauki i Techniki w Łodzi. Z pozyskanych środków zakupiono pomoce naukowe, materiały niezbędne do realizacji warsztatów oraz nagrody dla uczestników projektu.

- 2020: Zespół Szkół Nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi w Bożkowie realizował również projekt edukacyjny pn.: **Magiczne Kodowanie**, którego adresatem byli uczniowie Przedszkola. Na ten cel szkoła pozyskała środki w wysokości 7000,00 zł .

- 2021: „**Płynę dalej**” – program doskonalący pływanie, realizowany w formie zajęć pozalekcyjnych przy współpracy z Dolnośląską Federacją Sportu we Wrocławiu, przy współfinansowaniu ze środków Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego oraz środków Gminy Nowa Ruda. Pilotażowy program skierowany był do uczniów klas IV-VIII posiadających podstawowe umiejętności pływania. Realizowany był w okresie od maja do czerwca 2021r. i kontynuowany we wrześniu 2021 i obejmował 20 wyjazdów na basen. Łącznie w projekcie udział wzięło 30 uczniów ze szkół w Bożkowie, Ludwikowic Kł. i Jugowa. Wkład własny gminy w realizację projektu wyniósł 2000,00 zł.

- 2021-2022: W ramach przedsięwzięcia Ministra Edukacji i Nauki pn.: „**Poznaj Polskę**” łączna kwota dofinansowania wyniosła 21.235,00 zł, a wkład własny 5.310,00 zł. Trzy gminne szkoły zorganizowały wycieczki, w tym Szkoła Podstawowa w Bożkowie 3-dniową wycieczkę do Warszawy (Muzeum Narodowe, Muzeum Wojska Polskiego, Muzeum J. Piłsudskiego w Sulejówku, Muzeum Powstania Warszawskiego,

Łazienki Królewskie, Pałac Króla Jana III Sobieskiego w Wilanowie), Szkoła Podstawowa w Jugowie do Krasiejowa (Park Nauki i Rozrywki w Krasiejowie), a Szkoła Podstawowa w Ludwikowicach Kł. do Wrocławia (Muzeum Narodowe - Panorama Raławicka, Muzeum Wody - Hydropolis).

- 2021-2022: Projekt „**Laboratoria Przyszłości**” zrealizowany został w trzech szkołach podstawowych: Szkoła Podstawowa w Ludwikowicach Kł. i Szkoła Podstawowa w Bożkowie otrzymały po 60.000 zł, a Szkoła Podstawowa w Jugowie – 70.000 zł. Łączna kwota projektu to 190.000,00 zł, a środki pochodziły z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19. Pieniądze przeznaczono na wsparcie zadań jednostek samorządu terytorialnego w realizacji zadań inwestycyjnych polegających na rozwijaniu szkolnej infrastruktury we współpracy Ministerstwa Edukacji i Nauki z Centrum GovTech w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

W latach 2018-2022 uczniowie z chęcią korzystali z projektów i programów doskonalących ich kompetencje. Z rozmów przeprowadzonych z dyrektorami jednostek oświatowych wynika, że istnieje zapotrzebowanie na kontynuację działań kierowanych do uczniów, zarówno tych o charakterze sportowym, turystycznym, jak i związanym z poprawą jakości nauczania.

Egzamin ósmoklasisty

W 2019 r. - w związku z reformą systemu oświaty - odbyły się pierwsze egzaminy ósmoklasisty. Ich wyniki w poszczególnych latach, w odniesieniu do województwa, powiatu i gminy przedstawiają poniższe tabele:

	Średnia dla województwa (język polski)	Średnia dla powiatu kłodzkiego (język polski)	Średnia dla gminy Nowa Ruda (język polski)
2019	61,2	56,2	56,6
2020	58,8	57,4	59,9
2021	58	55	51
2022	58	54,1	55,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu (www.oke.wroc.pl/egzamin-osmoklasisty/)

	Średnia dla województwa (matematyka)	Średnia dla powiatu kłodzkiego (matematyka)	Średnia dla gminy Nowa Ruda (matematyka)
2019	43,5	37,9	36
2020	44,5	40,2	40,9
2021	45	39	40
2022	55	47,1	50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu (www.oke.wroc.pl/egzamin-osmoklasisty/)

	Średnia dla województwa (język angielski)	Średnia dla powiatu kłodzkiego (język angielski)	Średnia dla gminy Nowa Ruda (język angielski)
2019	60	54,7	52,9
2020	55	48,7	51,4
2021	66	59	54
2022	68	61,5	64,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu (www.oke.wroc.pl/egzamin-osmoklasisty/)

Tylko w jednym przypadku, który dotyczy egzaminu z języka polskiego w 2020 r. uczniowie ze szkół z Gminy Nowa Ruda osiągnęli średni wynik lepszy niż średnia wojewódzka. W pozostałych przypadkach dotyczących egzaminów z języka polskiego, matematyki i języka angielskiego w latach 2019-2022 wyniki osiągane przez uczniów były niższe niż średnia wyników osiągniętych przez uczniów w województwie dolnośląskim.

Lepiej sytuacja wygląda na tle porównania z wynikami osiąganymi przez uczniów w powiecie kłodzkim. W przypadku egzaminów z języka polskiego w 2019, 2020 i 2022 r., egzaminu z matematyki w latach 2020-2022 oraz egzaminu z języka angielskiego w 2020 i 2022 r. uczniowie osiągnęli wyniki wyższe niż średnie wyniki osiągane przez uczniów z powiatu.

Subwencja oświatowa

Subwencja oświatowa jest jednym ze źródeł dochodów jednostek samorządu terytorialnego. Zgodnie z ustawą z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, algorytm podziału subwencji oświatowej uzależnia wysokość przyznawanych środków od skali i struktury realizowanych zadań, mierzonych liczbą uczniów z uwzględnieniem stopni awansu zawodowego nauczycieli.

Kwoty subwencji oświatowych i liczba uczniów we wszystkich placówkach oświatowych na terenie Gminy Nowa Ruda na przestrzeni lat 2007 – 2022

Rok	Kwota	Liczba uczniów
2007	6 752 057,00 zł	1 333
2008	7 327 298,00 zł	1 265
2009	7 955 308,00 zł	1 236
2010	8 215 905,00 zł	1 157
2011	8 173 819,00 zł	1 059
2012	8 605 259,00 zł	1 021
2013	7 633 755,00 zł	874
2014	8 152 181,00 zł	870
2015	8 823 859,00 zł	901
2016	9 348 439,00 zł	957
2017	9 835 983,00 zł	918
2018	10 233 683,00 zł	903
2019	10 502 547,00 zł	941

2020	10 690 093,00 zł	856
2021	11 354 053,00 zł	831
2022	12 094 271,00 zł	843

Opracowanie – Urząd Gminy Nowa Ruda, Referat Oświaty i Spraw Społecznych

Pomimo zmniejszającej się liczby uczniów, następuje wzrost kosztów edukacji. Na wzrost wysokości subwencji ma wpływ nie tylko liczba uczniów, ale również waga, która jest do ucznia przypisana. Uczniowie wymagający stosowania specjalnych metod nauczania są objęci dodatkową subwencją, w zależności od rodzaju niepełnosprawności.

Dotacje podmiotowe na prowadzenie niepublicznych placówek oświatowych

Na terenie Gminy Nowa Ruda funkcjonują 3 niepubliczne szkoły podstawowe o uprawnieniach szkół publicznych i 2 niepubliczne przedszkola. Placówki prowadzone są na mieniu stanowiącym własność Gminy Nowa Ruda na podstawie umów bezpłatnego użyczenia.

Poniższa tabela przedstawia wysokość dotacji na prowadzenie niepublicznych placówek oświatowych w latach 2018-2022.

Nazwa placówki	Rok	Dotacja ogólna	W tym na organizację kształcenia specjalnego
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Dzikowcu	2018	470 512,88 zł	115 963,10 zł
	2019	654 750,74 zł	216 851,84 zł
	2020	661 265,40 zł	202 993,94 zł
	2021	761 487,94 zł	277 625,97 zł
	2022	825 073,37 zł	404 697,19 zł
Szkoła Podstawowa im. Św. Wojciecha we Włodowicach	2018	1 355 399,74 zł	396 425,31 zł
	2019	1 536 436,25 zł	426 265,42 zł
	2020	1 746 915,47 zł	608 217,46 zł
	2021	2 049 365,05 zł	693 335,48 zł
	2022	2 229 375,14 zł	880 043,99 zł

Szkoła Podstawowa AMS w Woliborzu	2018	339 834,45 zł	0,00 zł
	2019	403 664,26 zł	0,00 zł
	2020	525 153,83 zł	21 680,30 zł
	2021	691 870,55 zł	98 049,69 zł
	2022	800 797,01 zł	141 048,96 zł
Niepubliczne Przedszkole w Dzikowcu	2018	176 002,42 zł	5 274,32 zł
	2019	229 335,38 zł	14 707,28 zł
	2020	312 882,42 zł	0,00 zł
	2021	372 313,02 zł	0,00 zł
	2022	459 620,29 zł	15 024,68 zł
Niepubliczne Przedszkole we Włodowicach	2018	569 647,87 zł	258 583,34 zł
	2019	768 398,15 zł	419 482,08 zł
	2020	875 579,22 zł	524 578,64 zł
	2021	835 076,20 zł	467 585,80 zł
	2022	1 090 695,67 zł	631 903,60 zł
Gimnazjum we Włodowicach	2018	104 443,17 zł	0,00 zł
	2019	37 101,12 zł	0,00 zł
Gimnazjum w Dzikowcu	2018	76 573,33 zł	41 755,04 zł

Opracowanie własne na podstawie danych Referatu Oświaty i Spraw Społecznych Urzędu Gminy Nowa Ruda

Powyższa tabela doskonale ilustruje, że w latach 2018-2022 nastąpił znaczący wzrost dotacji podmiotowych przyznawanych niepublicznym placówkom oświatowym, a znaczny odsetek przyznawanych dotacji związany jest z organizacją kształcenia specjalnego uczniów.

Przedszkola

Sieć przedszkoli samorządowych stanowią przedszkola w: Bożkowie, Jugowie, Woliborzu, Przygórzu i Ludwikowicach Kł.

Uzupełnieniem sieci są niepubliczne przedszkola funkcjonujące również w zespołach szkolnych we Włodowicach i Dzikowcu.

W roku szkolnym 2022/2023 liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wynosiła **344** (260 i 84). Odpowiednio - w roku szkolnym 2017/2018 liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wynosiła **313** (249 i 64), w roku szkolnym 2018/2019 – **315** (248+67), w roku szkolnym 2019/2020 – **333** (252 + 81), w roku szkolnym 2020/2021 – **340** (259+81), a w roku szkolnym 2021/2022 - **364** (274+90).

Opieka nad dziećmi do lat 3

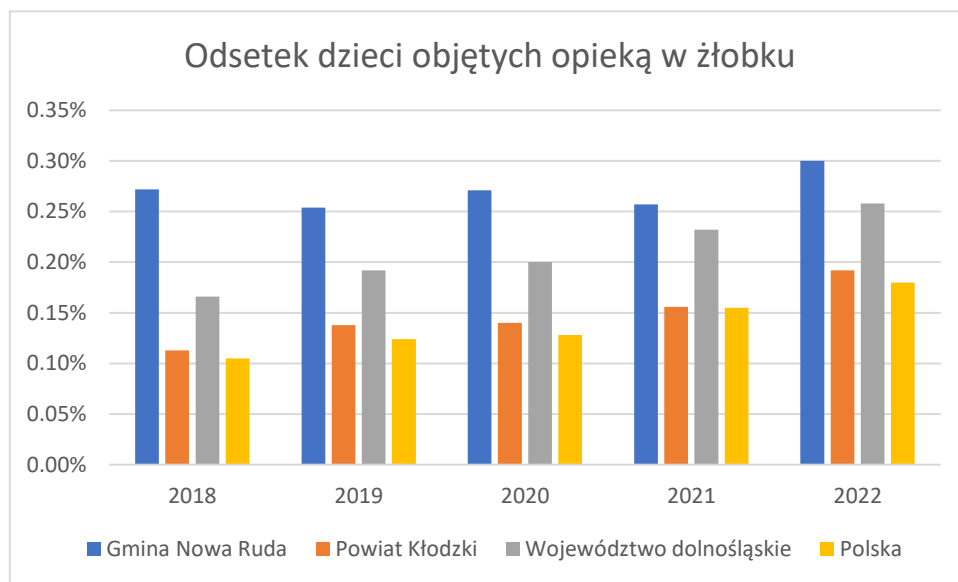
Badania Instytutu Badań Strukturalnych opublikowane w dokumencie *Jak zwiększyć aktywność zawodową kobiet w Polsce?*⁸ wskazują, że jedną z przyczyn bierności zawodowej kobiet jest konieczność opieki nad dziećmi, wynikająca m.in. z niedostępności wysokiej jakości instytucji opiekuńczych. Bierność zawodowa Polek spowodowana jest przede wszystkim obowiązkami rodzinnymi. Ponad 75% biernych zawodowo kobiet w Polsce nie pracuje ani nie poszukuje pracy z powodu opieki nad dziećmi lub innych obowiązków rodzinnych. Podobnie wysoki wynik notuje się w Czechach i na Słowacji i jest on znacząco wyższy niż średnia UE, wynosząca 52%. W Szwecji obowiązki rodzinne są powodem bierności zawodowej 18% kobiet pozostających poza rynkiem pracy.

Dostępność placówek świadczących usługi opiekuńcze i wczesnej edukacji znacząco się w Polsce poprawiła na przestrzeni ostatnich dwóch dekad. Niemniej jednak, w 2018 r. nadal tylko co dziesiąte dziecko w wieku 0–3 lata miało zapewnione miejsce w żłobku (w roku 2021 współczynnik wzrósł do 15,5%). Jak pisze autorka ww. opracowania: *Ograniczeniem w korzystaniu z opieki żłobkowej bywa nie tylko jej niedostępność, ale także cena (szczególnie, jeśli dostępne są głównie prywatne placówki, niedofinansowane przez gminę). Znaczenie ma także jakość opieki, a także postrzeganie instytucji żłobka jako „przechowalni dzieci”, służące tylko „wypchnięciu” kobiet na rynek pracy. Żłobki są natomiast bardzo ważnym miejscem kształcenia już na wczesnym, kluczowym etapie życia. Wspierają rozwój umiejętności społecznych, językowych i intelektualnych. Jest to szczególnie istotne dla dzieci ze środowisk o niższym kapitale kulturowym. Z tego względu potrzebny jest szerszy dostęp do różnorodnych form opieki i edukacji dla najmłodszych, niekoniecznie w wymiarze pełnoetatowym, tak, aby służyć one mogły wyrównywaniu szans społecznych i*

⁸ Instytut Badań Strukturalnych, Iga Magda, *Jak zwiększyć aktywność zawodową kobiet w Polsce?* www.ibs.org.pl/app/uploads/2020/01/IBS-PP-01-2020_PL.pdf

rozwojowi dzieci. Ułatwienie matkom aktywności zawodowej (i/lub edukacyjnej) jest tylko pozytywnym „efektem ubocznym” wczesnej edukacji dzieci.

Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w odniesieniu do danych ogólnopolskich, dla województwa dolnośląskiego, dla Powiatu Kłodzkiego oraz dla Gminy Nowa Ruda kształtuje się następująco:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

W Gminie Nowa Ruda funkcjonuje Żłobek Publiczny Baśniowe Wzgórze w Ludwikowicach Kł. oraz – od roku szkolnego 2023/2024 – Żłobek Publiczny w Bożkowie.

Mimo iż przedstawione powyżej dane dla Gminy w porównaniu z jednostkami samorządu terytorialnego wyższego szczebla oraz danymi ogólnokrajowymi są wysokie, stopień objęcia opieką dzieci do lat 3 można uznać jednak w dalszym stopniu za niewystarczający:

Rok	Liczba dzieci w wieku do lat 3	Dzieci objęte opieką w żłobku	Odsetek dzieci objętych opieką
2018	254	69	27,2%
2019	272	69	25,4%
2020	240	65	27,1%
2021	218	56	25,7%
2022	207	62	30%

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Ochotnicze Straże Pożarne

Bardzo ważnym ogniwem w zapewnieniu bezpieczeństwa na terenie gminy są Ochotnicze Straże Pożarne. Od właściwego wyposażenia zależy ich gotowość bojowa oraz skuteczność działania. Na terenie Gminy Nowa Ruda funkcjonuje 9 jednostek OSP. W latach 2018-2022 największe potrzeby dotyczące wyposażenia wynikały z konieczności wymiany wysłużonych pojazdów bojowych, z których niektóre miały już ponad 40 lat.

W 2018 r. zakupiono samochód pożarniczy dla OSP Włodowice oraz samochód dla OSP Wolibórz, w 2019 r. – nowy samochód pożarniczy dla OSP Bożków, w 2020 r. nowy samochód pożarniczy dla OSP Sokolec, w 2021 r. – samochód pożarniczy dla OSP Jugów, a w 2022 r. – lekki samochód ratowniczo-gaśniczy dla OSP Ludwikowice Kłodzkie.

Zakupy były współfinansowane ze środków zewnętrznych, np. zakup samochodu pożarniczego dla OSP Jugów był w 85% współfinansowany z EFRR w ramach zadania: „Zakup fabrycznie nowego samochodu ratowniczo-gaśniczego z układem napędowym 4x4 (samochód specjalistyczny do reagowania i usuwania katastrof chemicznych) dla jednostki OSP w Jugowie”. Dofinansowanie wyniosło 683 757,00 zł, a wkład własny gminy - 120 663,00 zł.

W ramach tego samego projektu druhowie otrzymali sprzęt specjalistyczny (m.in. pompy szlamowe, wały przeciwpowodziowe, czujniki bezruchu, detektory napięcia, radiotelefony, kurtyny wodne i monitory skażeń) oraz odzież ochronną, zakupioną za 250 000,00 zł. W ramach innego projektu – „Strażacy na pograniczu”, realizowanego w 2022 r. dokonano zakupu 10 kompletów strojów strażackich (ubrania, buty,

rękawice, hełmy) za kwotę 30 000,00 zł (85% EFRR, 5% z budżetu państwa, 10% z budżetu gminy). Odbły się również szkolenia dla młodzieży i manewry dla dorosłych ochotników.

Należy dodać, że w 2020 r. wybudowano nową remizę OSP w Bożkowie, a na ten cel wydatkowano 1 765 914,63 zł. W 2018 roku zostało wymienione wyposażenie techniczne i sprzęt ratownictwa medycznego. Większość środków zostało uzyskanych z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. Ich wysokość wyniosła 110 860,00 zł, a udział Gminy Nowa Ruda wyniósł jedynie 1%, tj. 1 108,50 zł.

Utrzymanie OSP w gotowości do działania polega ponadto na:

- bieżącej naprawie samochodów pożarniczych i sprzętów będących na stanie poszczególnych jednostek OSP,
- przeglądach i legalizacjach urządzeń pożarniczych,
- ubezpieczeniu pojazdów jak i członków OSP biorących czynny udział w działaniach ratowniczych,
- kierowaniu członków OSP na badania lekarskie,
- kierowaniu członków OSP na kursy podstawowe i doskonalące,
- zapewnieniu oleju napędowego jak i etyliny PB-95 do pojazdów i sprzętów będących na stanie jednostek,
- prowadzeniu i rozliczaniu kart drogowych dla poszczególnych pojazdów i sprzętów,
- litrażowaniu sprzętów i pojazdów w celu wydania kart drogowych.

Bezpieczeństwo publiczne - Policja

Zgodnie z danymi przedstawionymi w *Informacji o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie działania Komisariatu Policji w Nowej Rudzie w roku 2022 r.* liczba najczęściej popełnianych przestępstw⁹ na terenie objętym działaniem Komisariatu (Gmina Miejska Nowa Ruda, Gmina Nowa Ruda, Miasto i Gmina Radków) spadła w latach 2018-2022 ze 199 do 117. Rokrocznie najwięcej przestępstw dotyczyło kradzieży rzeczy oraz kradzieży z włamaniem.

Rośnie z kolei liczba popełnianych wykroczeń: w roku 2019 – 1763, w 2020 r. – 2500, w 2021 r. – 3358, a w 2022 – 3413.

⁹ Kradzieże rzeczy, kradzieże z włamaniem, rozboje, pobicia, bójki, uszkodzenia ciała, uszkodzenia mienia.

Na terenie Gminy Nowa Ruda działa dwóch dzielnicowych. Rejon służbowy pierwszego z nich obejmuje: Ludwikowice Kłodzkie, Sokolec, Świerki, Dworki, Bartnicę, Bieganów, Krajanów, Sokolicę, Włodowice i Jugów, a rejon służbowy drugiego: Koszyn, Bożków, Czerwieńczyce, Nową Wieś, Dzikowiec, Dębówkę, Przygórze i Wolibórz.

Zadaniem priorytetowym dzielnicowych na 2022 r. była eliminacja oraz zapobieganie wykroczeniom związanym z nieprzestrzeganiem przepisów ustawy z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości oraz przeciwdziałania alkoholizmowi. W szczególności dotyczy to spożywania alkoholu w miejscach objętym zakazem.

Dane Policji wskazują, że na terenie działalności Komisariatu Policji w Nowej Rudzie zmniejsza się liczba uruchomionych procedur Niebieskiej Karty.

Rok	Wszczęte procedury
2018	59
2019	55
2020	93
2021	87
2022	52

Źródło: Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie działania Komisariatu Policji w Nowej Rudzie w roku 2022 r.

Duży wzrost liczby wydanych Niebieskich Kart w 2020 r. był przypuszczalnie spowodowany izolacją wywołaną pandemią COVID-19 oraz spożywaniem w tym czasie alkoholu, co doprowadzało do przemocy w rodzinach. Przedstawiciel Policji jest członkiem Zespołu Interdyscyplinarnego działającego przy Urzędzie Gminy Nowa Ruda.

Działania Policji skierowane są też na profilaktyczną pomoc osobom starszym, narażonym na oszustwa popełniane „na wnuczka”, czy „na policjanta”. Biorąc pod uwagę liczbę osób starszych zamieszkujących Gminę Nowa Ruda, działania te są jak najbardziej potrzebne i uzasadnione.

Z *Informacji o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie działania Komisariatu Policji w Nowej Rudzie w roku 2021* wynika ponadto, że na podstawie

Wg stanu na 31 lipca 2022 r. Gmina posiadała 361 miejsc noclegowych (w tym 161 całorocznych). Wg danych GUS, najczęściej miejsc noclegowych zapewniały kempingi (180) oraz schroniska (83).

Zgodnie z danymi GUS, noclegi udzielone turystom zagranicznym (nierezydentom) w turystycznych obiektach noclegowych w Gminie Nowa Ruda wynosiły: w 2018 r. – 206, w 2019 r. – 350, w 2020 r. – 97, w 2021 r. – 258, a w 2022 r. – 272. Najwięcej turystów zagranicznych odwiedzających tereny gminy pochodzi z Niemiec i Holandii.

Dzięki zacieśnieniu współpracy z gminami należącymi do Stowarzyszenia Euroregionu Glacensis, w latach 2017-2019 roku realizowano projekt pn. „Rowerowy region - Ziemia Noworudsko-Radkowsko-Broumovska” i wybudowano ścieżkę rowerową przebiegającą przez wieś Włodowice.

Drugim projektem, zrealizowanym w 2018 roku wspólnie z polsko-czeskimi partnerami był „Polsko-czeski Szlak Grzbietowy – część wschodnia”. Najważniejszymi składowymi tzw. „Grzbietówki” to m.in.: budowa lub odbudowa 11 wież widokowych umiejscowionych na szczytach Gór Orlickich, Bystrzyckich i Sowich. Jedną z nich była wieża na Górze Włodzickiej. Koszt jej odbudowy wyniósł 544.347,00 zł, ale dofinansowanie z programu Interreg V-A Republika Czeska-Polska wyniosło aż 85% wartości kosztów kwalifikowanych.

W 2021 r. z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych pozyskano 4,8 mln zł na zagospodarowanie zbiornika wodnego wraz z budową infrastruktury rekreacyjnej w Dzikowcu. W planach jest m.in. modernizacja tamy, budowa pomostów, wyznaczenie kąpieliska, utworzenie plaży, zaplecza sanitarnego oraz ciągów komunikacyjnych.

W planach jest również odbudowa wieży na Grodziszczu oraz rewitalizacja terenu wokół obiektu.

Mimo atrakcyjności turystycznej Gminy należy zwrócić uwagę na niedoskonałości, takie m.in. jak małe zaplecze gastronomiczne, brak miejsc parkingowych, niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych, brak ciągów komunikacji pieszej oraz brak komunikacji publicznej, która uniemożliwia dostanie się np. do Sokolca, stanowiącego doskonałą bazę wypadową w Góry Sowie oraz dysponującego wyciągami narciarskimi.

Sport

W 2022 r. na terenie Gminy Nowa Ruda funkcjonowało 5 klubów sportowych, liczących 212 członków. Ich liczba wzrosła w porównaniu do 2018 r. o 37 osób.

W latach 2018-2022 Gmina podejmowała współpracę z klubami sportowymi m.in. poprzez obejmowanie imprez patronatem Wójta czy udzielanie dotacji na realizację zadań z zakresu sportu (na zakup sprzętu i odzieży sportowej, finansowanie udziałów klubów w rozgrywkach, funkcjonowanie klubów czy modernizację boiska sportowego).

Kluby sportowe funkcjonujące na terenie Gminy Nowa Ruda lub współpracujące z Gminą zajmowały się głównie piłką nożną oraz pływaniem. Klub piłkarski Słowianin Wolibórz począwszy od sezonu 2022/2023 reprezentuje Gminę Nowa Ruda na poziomie rozgrywek 4 Ligi Dolnośląskiej.

Realizatorem wielu imprez sportowych na terenie Gminy Nowa Ruda jest Centrum Kultury Gminy Nowa Ruda. Imprezy te, głównie o charakterze biegowym - np. Górski Bieg Niepodległości, Półmaraton Górski ORZEŁ, Bieg na Wielką Sowę, bieg dla dzieci Mini-Sowa przyciągają rokrocznie wielu miłośników sportu. W 2019 r. Centrum Kultury Gminy Nowa Ruda zdobyło ogólnopolską nagrodę przyznaną przez kapitułę Plebiscytu Gospodarczego MUFLONY w kategorii Wydarzenie/Inicjatywa Roku w związku z organizacją Biegu na Wielką Sowę (I miejsce). W tym samym roku zostało uhonorowane przez Portal Pasjonatów Biegów BiegiGorskie.pl. w kategorii biegów alpejskich - I miejsce – Bieg na Wielką Sowę; w klasyfikacji OPEN – II miejsce – Bieg na Wielką Sowę oraz w kategorii biegów anglosaskich – III miejsce za organizację 8. Górskiego Biegu Niepodległości.

Infrastruktura sportowo – rekreacyjna

Podstawowymi obiektami służącymi do rozwoju kultury fizycznej w Gminie Nowa Ruda są: boiska sportowe, boiska typu Orlik, sale sportowe, siłownie plenerowe i place zabaw dla dzieci. W ostatnich latach podjęto wiele działań mających na celu wzbogacenie jednostek oświatowych, obiektów użyteczności publicznej i sołectw w nowe obiekty sportowo-rekreacyjne.

W 2018 roku gmina wzbogaciła się o salę gimnastyczną w Bożkowie, która została dobudowana do budynku Zespołu Szkolno-Gimnazjalnego z Oddziałami Integracyjnymi w Bożkowie, przy wsparciu ze środków unijnych i krajowych. Środki na realizację inwestycji gmina pozyskała z Ministerstwa Sportu i Turystyki w wysokości 33% wartości inwestycji oraz z RPO WD 2014-2020 w wysokości 67% wydatków kwalifikowanych. Do nowo wybudowanego obiektu został także zakupiony sprzęt sportowy (piłki, kozły, skrzynie, ławki, drążki, bramki) i wykładzina ochronna. Sala gimnastyczna umożliwia prowadzenie zajęć z wychowania fizycznego, organizację zawodów sportowych, rozgrywek międzyszkolnych i dzięki wykładzinie ochronnej, również organizację gminnych wydarzeń kulturalnych.

W latach 2018-2019 wybudowano boisko sportowe przy szkole podstawowej w Jugowie (211 200,00 zł stanowiło dofinansowanie z Ministerstwa Sportu i Turystyki).

W Jugowie została przeprowadzona również termomodernizacja sali gimnastycznej z wymianą pokrycia dachowego i wykonaniem nowej elewacji.

W 2018 r. oddano do użytku trzy Otwarte Strefy Aktywności w Bożkowie, Jugowie oraz Przygórzu. Na budowę siłowni plenerowych, połączonych z placami zabaw, została przyznana dotacja z Ministerstwa Sportu i Turystyki w ramach „Programu

rozwoju małej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej o charakterze wielopokoleniowym”. Koszt zadania wyniósł 423 712,54 zł, a otrzymane dofinansowanie - 150 000,00 zł.

W 2019 r. w ramach programu rozwoju małej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej o charakterze wielopokoleniowym Gmina otrzymała z Ministerstwa Sportu i Turystyki dofinansowanie na budowę Otwartych Stref Aktywności w Jugowie oraz Świerkach. Koszt zadania wyniósł 230 699,91 zł, dofinansowanie - 100 000,00 zł.

Kolejną inwestycją było wykonanie instalacji wewnętrznego zasilania boiska wielofunkcyjnego w Woliborzu. Zadanie sfinansowano ze środków własnych i wydatkowano na nie 14 145,00 zł.

W 2020 r. niemal 100 000,00 zł przeznaczono na odtworzenie pokrycia dachowego w budynku Sali gimnastycznej w Dzikowcu.

W 2021 r. w ramach programu „Odnowa Dolnośląskiej Wsi” wykonano nowy plac zabaw w Woliborzu. Całkowity koszt zadania wyniósł 63 746,00 zł, z czego kwotę 30 000,00 zł pozyskano ze środków Województwa Dolnośląskiego, natomiast kwotę 10 800,00 zł stanowiły środki Funduszu Sołeckiego na rok 2021.

W latach 2020-2021 zmodernizowano budynek na zaplecze socjalne na terenie boiska w Jugowie. Inwestycja była realizowana w ramach środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, z którego otrzymano 96 251,00 zł.

W ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Strategicznych – Polski Ład pozyskano 778 tys. zł, a w ramach Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej (program „Sportowa Polska”) – 385 tys. zł na budowę wielofunkcyjnego boiska sportowego w Czerwieńczycach. Przy okazji budowy boiska wykonano remont mostku stanowiącego dojazd do boiska, montaż ogrodzenia i zakupiono komplet lamp solarnych.

W trakcie realizacji jest budowa hali sportowej przy Szkole Podstawowej w Ludwikowicach Kłodzkich. Zadanie przewidziane jest do realizacji w latach 2020-2024 i jest współfinansowane z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych (4 317 915,01 zł) oraz programu Sportowa Polska (3 440 200,00 zł).

KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

Obiekty zabytkowe

Do zabytków nieruchomych o najwyższym znaczeniu dla gminy wpisanych do rejestru zabytków zaliczamy:

BOŻKÓW

KOŚCIÓŁ PAR. P.W. ŚW. PIOTRA I PAWŁA, XVII w., przebud. 1708 r.

Rejestr zabytków nr A/1796/1554 z dnia 16.03.1966 r.

ZESPÓŁ PAŁACOWO-FOLWARCZY:

a. pałac nr 89, 1570 r., 1669 r., 1787-1791 r., 1875 r., 1930 r.,

Rejestr zabytków nr A/3603/790/Wł z dnia 14.05.1981 r.

b. założenie parkowo-ogrodowe, ok. poł. XVIII w., k. XVIII w., pocz. XIX w.,

Rejestr zabytków nr A/3604/791/Wł z dnia 14.05.1981 r.

LEŚNICZÓWKA NR 97, 2 poł. XIX w.

Rejestr zabytków nr A/3602/1406/Wł z dnia 03.08.1994 r.

CZERWIEŃCZYCE

KOŚCIÓŁ FIL. P.W. ŚW. BARTŁOMIEJA, k. XV w., 2 poł. XVIII w.,

Rejestr zabytków nr A/1911/805/Wł z dnia 25.05.1981 r.

DZIKOWIEC

KOŚCIÓŁ PAR. P.W. ŚW. MARCINA, XV w., przebud. XVIII w.,

Rejestr zabytków nr A/1786/1555 z dnia 16.03.1966 r.

DWÓR – PREPOZYTURA JOANNITÓW, nr 80, 2 poł. XVII w.,

Rejestr zabytków nr 4051/1432/Wł z dnia 09.03.1995 r.

JUGÓW

KOŚCIÓŁ PAR. P.W. ŚW. KATARZYNY, ul. Główna, 1718-1722 r., przebud. 1909

Rejestr zabytków nr A/1800/1556 z dnia 16.03.1966 r.

ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY, ul. Główna:

a. pałac nr 149, XVIII w., przebud. ok. poł. XIX w.,

Rejestr zabytków nr A/4205/1546 z dnia 30.12.1996 r.

b. park, ok. poł. XIX w.

Rejestr zabytków nr A/4206/849/Wł z dnia 18.09.1981 r.

WILLA JEŻÓWKA, ul. Sikorskiego 28, k. XIX w.

Rejestr zabytków nr A/4207/617/Wł z dnia 26.03.1976 r.

KRAJANÓW

KOŚCIÓŁ FIL. P.W. ŚW. JERZEGO, poł. XVIII w.,

Rejestr zabytków nr A/1799/1557 z dnia 16.03.1966 r.

PARK PAŁACOWY, l. 30 XIX w.

Rejestr zabytków nr A/4232/789/Wł z dnia 14.09.1981 r.

LUDWIKOWICE KŁODZKIE

KOŚCIÓŁ PAR. P.W. ŚW. MICHAŁA ARCHANIOŁA, ul. Kościelna, 1707-1708 r., 1924 r.,

Rejestr zabytków nr A/1798/1558 z dnia 16.03.1966 r.

KOŚCIÓŁ EWANGELICKI P.W. BŁOGOSŁAWIEŃSTWA PAŃSKIEGO, ob. muzeum, ul. Główna 65, 1929-1930 r.

Rejestr zabytków nr A/1241 z dnia 25.05.2009 r.

APTEKA Z MIESZKANIEM NR 21, 1904 r.

Rejestr zabytków nr A/4404/1616/Wł z dnia 29.01.1998 r.

PRZYGÓRZE

ZESPÓŁ PRZEMYSŁOWY HUTY BARBARA, ob. Zakład Produkcji Automatyki Sieciowej S.A. nr 209:

Rejestr zabytków nr A/4478/1517/Wł z dnia 18.09.1996 r.

a. hala produkcyjna, ok. 1860 r., 1890 r.,

b. hala produkcyjna – montażowa, ok. 1860 r.,

c. hala produkcyjna – lakiernia, ok. 1900-1910 r.,

d. budynek administracyjny, ok. 1860 r.,

e. budynek narzędziowni i stołówki, 1858 r., ok. 1890 r.,

f. hala wtryskarek i magazyn narzędzi, ok. 1860 r., 1890 r.,

g. kotłownia, ok. 1880 r.,

h. budynek administracyjny, ob. magazynowy, ok. 1858 r.,

i. magazyn, 1858 r., ok. 1890 r.

ŚWIERKI

ZESPÓŁ KOŚCIELNY:

a. kościół par. p.w. św. Mikołaja, 1748 r., 1929 r.,

Rejestr zabytków nr A/1703/860 z dnia 11.04.1961 r.

b. plebania nr 58, 1791 r.

Rejestr zabytków nr A/1704/1351/Wł z dnia 26.09.1991 r.

WOLIBÓRZ

KOŚCIÓŁ FIL. P.W. ŚW. JAKUBA APOSTOŁA, 1514 r., przebud. 1784 r., 1822 r., 1899 r.,

Rejestr zabytków nr 435/A/04 z dnia 09.11.2004 r.

Ponadto na terenie Gminy Nowa Ruda znajduje się wiele zabytków, dla których założono karty adresowe gminnej ewidencji zabytków. Należą do nich m.in. dworzec kolejowy w Bartnicy, zespół folwarczny w Czerwieńczycach, Willa Jeżówka w Jugowie, XIX-wieczny wiadukt kolejowy nad drogą Jugów – Nowa Ruda, Zespół Kopalni, Zespół Elektrowni, Zespół Tkalni Braci Bader oraz dworzec kolejowy w Ludwikowicach Kłodzkich, wiadukty kolejowe w Ludwikowicach Kłodzkich, zespół kościelny w Nowej Wsi Kłodzkiej, Zespół Kopalni Rudolf w Przygórzu, Zespół Przemysłowy Huty Barbara w Przygórzu, zespół kościelny w Sokolcu, schronisko Sowa, schronisko Zosieńka i schronisko Lucyna w Sokolcu, wiadukt kolejowy nad drogą Wałbrzych – Nowa Ruda oraz tunele kolejowe w Świerkach.

Z kolei do zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków zaliczamy:

BOŻKÓW

1) wyposażenie i wystrój kościoła par. p.w. św. Piotra i Pawła pod nr B/1849/585 decyzją z dnia 17.02.1984 r. (m.in. ołtarz boczny północny z pocz. XIX w., ołtarz boczny południowy z XVIII/XIX w., chrzcielnica z 1 poł. XVIII w., organy z XIX w., świeczniki, barokowy konfesjonał),

- pod nr B/1725/672/1-15 decyzją z dnia 31.03.1987 r. (m.in. ołtarz główny z 1 ćw. XIX w., ołtarze boczne w prezbiterium z 1 ćw. XIX w., kropielnice z poł. XVIII w., nagrobek Antoniego Aleksandra von Magnis, drzwi i kartusz herbowy, świeczniki),

- pod nr B/2015 decyzją z dnia 19.05.2009 r. (instrument muzyczny – organy – wykonane ok. 1880 r.);

2) obraz na plebanii pod nr B/1848/679 decyzją z dnia 31.03.1987 r.;

3) rzeźby św. Piotra i św. Pawła z 1 poł. XVIII w. ustawione na słupach bramy wejściowej na plac kościelny pod nr B/865/673/1-2 decyzją z dnia 31.03.1987 r.;

4) rzeźba Ukrzyżowanie z 2 poł. XVIII w. przed wejściem do kościoła parafialnego pod nr B/1724/674 decyzją z dnia 31.03.1987 r.;

5) zespół epitafiów z XVI-XVII w. oraz detal architektoniczny wmurowany w sztuczną ruinę w parku pałacowym pod nr B/1118/584 decyzją z dnia 17.02.1984 r.

6) elementy wystroju i wyposażenia pałacu pod nr 691/B/04/1-69 decyzją z dnia 28.05.2004 r. (m.in. obrazy, rzeźby, wystrój sztukatorski, wystrój stolarski, kominki, piece, drzwi).

CZERWIEŃCZYCE

1) wyposażenie kościoła fil. p.w. św. Bartłomieja w Czerwieńczycach pod nr B/1656/678/1-22 decyzją z dnia 31.03.1987 r. (m.in. ołtarz boczny północny p.w. św. Sebastiana i ołtarz boczny południowy p.w. Matki Boskiej, rokokowe, z obrazami i rzeźbami, barokowa ambona, balustrada chóru muzycznego, klasycystyczna chrzcielnica, dwie kropielnice z XVIII w., obrazy Stacji Drogi Krzyżowej, krzyże ołtarzowe),

2) instrument muzyczny – organy wykonane ok. 1880 r. z kościoła fil. p.w. św. Bartłomieja pod nr B/1949 decyzją z dnia 02.09.2008 r.,

3) ołtarz główny z ok. 1900 r. z kościoła fil. p.w. św. Bartłomieja pod nr B/2388 decyzją z dnia 07.04.2014 r.,

4) krzyż pokutny na cmentarzu przykościelnym pod nr B/1847/574 decyzją z dnia 20.12.1983 r.,

5) rzeźba św. Jana Nepomucena we wsi pod nr 864/566 decyzją z dnia 20.12.1983 r.

DZIKOWIEC

1) elementy wyposażenia kościoła par. p.w. św. Marcina pod nr B/2399/1-2 decyzją z dnia 07.07.2014 r.: XVIII-wieczne ołtarze; ołtarz główny p.w. św. Marcina i ołtarz boczny p.w. Matki Bożej z obrazami i rzeźbami,

2) krzyż pokutny we wsi pod nr 1120/556 decyzją z dnia 20.10.1983 r.,

3) krzyż z figurą Chrystusa Ukrzyżowanego we wsi pod nr 1119/542 decyzją z dnia 02.11.1983 r.

JUGÓW

1) elementy wyposażenia kościoła par. p.w. św. Katarzyny pod nr 927/B/04/1-52 decyzją z dnia 29.09.2004 r. (m.in. barokowe ołtarze z obrazami i rzeźbami, główny i boczne p.w. św. Anny, p.w. Matki Boskiej, p.w. Ukrzyżowania, ambona z 4 św. XVIII w. z rzeźbami ewangelistów, prospekt organowy z 2 poł. XVIII w., Stacje Drogi Krzyżowej z 2 poł. XIX w., barokowa kropielnica, witraże z 1910 r.).

KRAJANÓW

1) wyposażenie kościoła fil. p.w. św. Jerzego pod nr 1233/791/502/1-26 decyzją z dnia 30.12.1994 r. (m.in. barokowy ołtarz główny i boczne z obrazami i rzeźbami, ambona z k. XVIII w., chrzcielnica, prospekt organowy, kropielnice, świeczniki) oraz barokowa rzeźba – krucyfiks znajdująca się w budynku bramnym i rzeźba – Ukrzyżowanie z przełomu XVIII i XIX w. ustawiona przed bramą wschodnią prowadzącą na plac kościelny.

LUDWIKOWICE KŁODZKIE

1) wyposażenie kościoła par. p.w. św. Michała Archaniola pod nr 1117/777/498/1-21 decyzją z dnia 30.12.1994 r. (m.in. ołtarz główny i boczne z 1920 r., ambona, chrzcielnica, rzeźby, świeczniki, dwa witraże),

2) wyposażenie apteki pod nr 876/754/474/1-6 decyzją z dnia 25.11.1991 r.,

3) obraz w Centrum Kultury pod nr B/2283 decyzją z dnia 17.04.2013 r.

NOWA WIEŚ KŁODZKA

1) wyposażenie kościoła fil. p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego pod nr 1234/681/1-4 decyzją z dnia 31.03.1987 r. (m.in. klasycystyczna chrzcielnica, polichromia ścian i sklepienia prezbiterium).

SOKOLEC

1) wyposażenie kościoła fil. p.w. św. Marcina pod nr 1116/776/497/1-21 decyzją z dnia 30.12.1994 r. (m.in. ołtarz boczny i ambona z przełomu XVIII i XIX w., barokowa chrzcielnica, rzeźby, obrazy, wystrój sztukatorski ścian z k. XVIII w.).

ŚWIERKI

1) wyposażenie kościoła par. p.w. św. Mikołaja pod nr 866/778/499/1-19 decyzją z dnia 30.12.1994 r. (m.in. barokowy ołtarz główny, ołtarz boczny Matki Boskiej z 4 św. XIX w., ołtarz boczny św. Jana Nepomucena ok. poł. XIX w., barokowa ambona, chrzcielnica z k. XVIII w., rzeźby),

2) wyposażenie plebanii pod nr 867/779/500/1-6 decyzją z dnia 30.12.1994 r.,

3) trzy rzeźby znajdujące się w najbliższym otoczeniu kościoła pod nr 1115/780/501/1-3 decyzją z dnia 30.12.1994 r.: rzeźba krucyfiks w budynku bramnym, rzeźba Ukrzyżowanie z k. XVIII w. i rzeźba św. Jan Nepomucen z 1 poł. XIX w.

WOLIBÓRZ

1) elementy wyposażenia kościoła fil. p.w. św. Jakuba pod nr B/2400/1-2 decyzją z dnia 07.07.2014 r.: ołtarz główny, rokokowa ambona w kształcie łodzi,

2) późnobarokowy krucyfiks na cmentarzu przykościelnym pod nr B/1726/543 decyzją z dnia 01.11.1983 r.,

3) rzeźba św. Jana Nepomucena we wsi pod nr B/2037/544 decyzją z dnia 01.11.1983 r.,

4) krzyż pokutny we wsi pod nr 1121/567 decyzją z dnia 20.12.1983 r.,

5) krzyż pokutny we wsi pod nr B/2091/568 decyzją z dnia 20.12.1983 r.

Na terenie gminy Nowa Ruda znajdują się również dwa stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków:

1. Grodzisko stożkowate datowane na okres średniowiecza (na majdanie znajdują się ruiny późnośredniowiecznej murowanej wieży), zlokalizowane w miejscowości Bożków. Zostało ono wpisane do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego pod numerem 173/Arch decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu z dnia 06.12.1965 r.

2. Grodzisko datowane na okres średniowiecza, zlokalizowane na płaskim szczycie góry w okolicach miejscowości Jugów. Zostało ono wpisane do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego pod numerem 169/Arch decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu z dnia 06.12.1965 r.

Działalność kulturalna prowadzona jest w Gminie przede wszystkim przez Centrum Kultury Gminy Nowa Ruda (CKGNR) z siedzibą w Ludwikowicach Kłodzkich.

W Centrum Kultury Gminy Nowa Ruda działają następujące sekcje i koła: joga akademicka, joga on-line, nauka gry na instrumentach (skrzypce, fortepian, keyboard, gitara akustyczna i elektryczna), nauka śpiewu, nauka śpiewu i gry na instrumentach – on-line, Grupa Wokalna, Młodzieżowy Teatr Muzyczny, piłka nożna, Zespół „SZAŁUNIMA”, Zespół „Szałunima” – on-line (w okresach wykluczających z powodu Covid-19 stacjonarną realizację zajęć), Zdrowy kręgosłup, Zumba, Zumba Kids (Jugów), Zespół Taneczno-Wokalny „Mali Bożkowiacy”, Sekcja Kolarska, Mażoretki, Przeprawowe Modele RC.

Przy Centrum Kultury Gminy Nowa Ruda działają nieformalne grupy osób dorosłych, odbywające swoje spotkania raz w tygodniu. Są to: Koło Gospodyń Wiejskich „Ludwikowiczanki”, Klub Seniora „ISKIERKI” oraz Koło Gospodyń Wiejskich „Kulturalni” w Ludwikowicach Kłodzkich.

Sytuacja wszystkich sekcji działających przy Centrum Kultury jest dynamiczna. Centrum Kultury uruchamia nowe zajęcia, zgodnie z zapotrzebowaniem jego klientów. Na zróżnicowaną sytuację sekcji działających w Centrum Kultury Gminy Nowa Ruda w Ludwikowicach Kłodzkich wpływa położenie Gminy Nowa Ruda i utrudniony dostęp do sekcji dzieci i młodzieży zamieszkujących miejscowości oddalone wiele kilometrów od Centrum Kultury. Na stałe, w 2022 roku, poza Ludwikowicami Kłodzkimi zajęcia były organizowane w Bożkowie, Jugowie, Dzikowcu, Nowej Wsi Kłodzkiej i Świerkach.

Centrum Kultury Gminy Nowa Ruda jest organizatorem wielu imprez sportowych (m.in. biegowych – np. Górski Bieg Niepodległości, Półmaraton Górski ORZEŁ, Bieg na Wielką Sowę, Mini-Sowa), imprez i spotkań dla dzieci (np. konkurs recytatorski dla przedszkolaków, gminny dzień dziecka, mikołajki), imprez o charakterze patriotycznym (np. Przegląd Pieśni Patriotycznych, Obchody Światowego Dnia Sybiraka), spotkań autorskich, koncertów (np. Śpiewanie pod Orłem), dożynek gminnych czy innych cyklicznych imprez dla mieszkańców gminy i okolic – wśród których wymienić można np. Pierogowe Love czy Festiwal Lawendy.

W wydarzeniach organizowanych przez Centrum Kultury Gminy Nowa Ruda bierze udział wiele osób, zarówno mieszkańców gminy, jak i przyjezdnych:

	2020	2021	2022
Wystawy	70	1715	1445
Festiwale	3200	412	1662
Koncerty	200	770	3727
Spotkania/wykłady	880	3355	2641
Imprezy turystyczne i sportowe	1250	3600	3416
Konkursy	200	460	641
Warsztaty	70	35	185
Pokazy teatralne			556
Gale			125

Opracowano na podstawie Sprawozdań merytorycznych z działalności CKGNR w roku 2020, 2021 i 2022

Przy Centrum Kultury Gminy Nowa Ruda działa biblioteka publiczna z filiami we wsiach: Dzikowiec, Jugów, Świerki, Wolibórz, Bożków i Przygórze. Biblioteka włącza się w różne akcje, np. Narodowe Czytanie czy „Mała książka – wielki człowiek”; organizowane są lekcje biblioteczne i spotkania autorskie. W latach 2019 - 2022 zakupiono wiele nowości wydawniczych dzięki udziałowi w projektach w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa. Rozwój cyfryzacji wymusza jednak także rozwój biblioteki w tym zakresie. Z tego względu w planach jest poszerzanie zasobów bibliotecznych o nowoczesne czytniki, zwiększenie ilości e-booków, e-podręczników oraz wprowadzenie dostępu online do zasobów bibliotecznych.

DIAGNOZA SFERY GOSPODARCZEJ

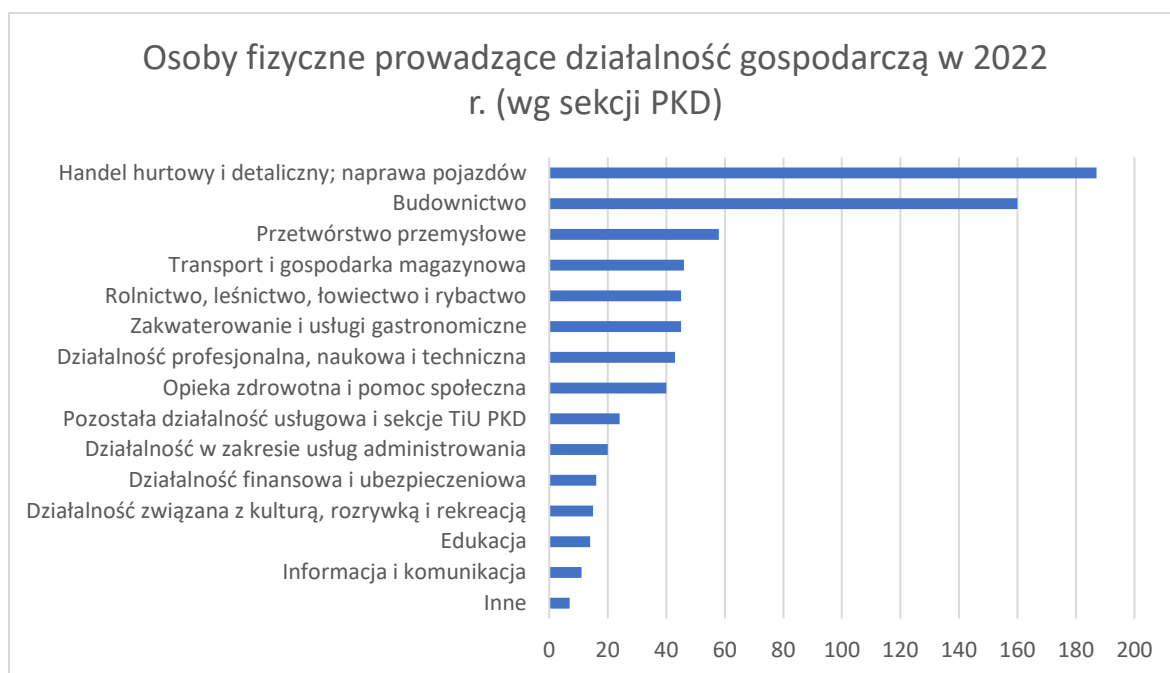
PODMIOTY GOSPODARCZE NA TERENIE GMINY NOWA RUDA

W Gminie Nowa Ruda systematycznie wzrasta liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON. Większość stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Najczęściej prowadzonymi rodzajami działalności przez osoby fizyczne w 2022 r. były: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych; budownictwo; przetwórstwo przemysłowe; transport i gospodarka magazynowa oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	638	663	697	705	731	774
Osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	183	192	189	203	206	320
Łącznie	821	855	886	908	937	1094
Udział osób fizycznych w podmiotach gospodarki narodowej ogółem	77,71%	77,54%	78,67%	77,64%	78,01%	70,75%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Wśród podmiotów gospodarki narodowej dominują mikroprzedsiębiorstwa. Zgodnie z danymi GUS udział podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących do 9 osób w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON wynosił w roku 2017 - 96,2%, w roku 2018 - 96,3%, w roku 2019 - 96,5%, w roku 2020 - 96,6%, w roku 2021 - 96,8%, a w roku 2022- 97,3%.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Największym przedsiębiorcą - pracodawcą w gminie jest Zakład Produkcji Automatyki Sieciowej S.A. z siedzibą w Przygórzu, zajmujący się kompleksowymi rozwiązaniami w zakresie teleinformatyki, energetyki i automatyki. Obecnie firma zatrudnia 700 pracowników w czterech zakładach produkcyjnych, z czego jeden znajduje się na terenie gminy Nowa Ruda, a trzy w mieście Nowa Ruda. Przedsiębiorstwo to nie spełnia definicji mikro-, małego lub średniego przedsiębiorstwa, a więc należy je uznać za jedyne funkcjonujące w gminie duże przedsiębiorstwo.

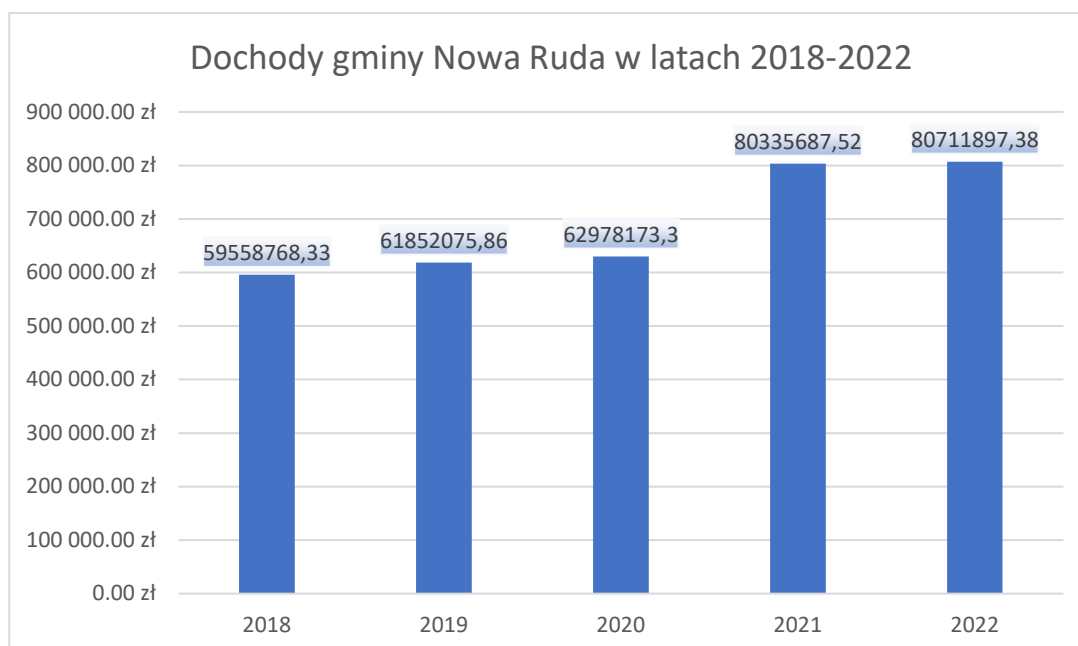
Zasadnym wydaje się wzmożenie działań dotyczących czynienia gminy atrakcyjną dla przedsiębiorców, tak by wiązało się to np. z chęcią osadzania się na terenie gminy przez osoby w wieku produkcyjnym. Konieczna jest również praca z osobami nie wykazującymi się przedsiębiorczością, co w konsekwencji prowadzić może do ich bierności zawodowej i posiadania statusu osoby bezrobotnej.

FINANSE SAMORZĄDOWE

Dochody, wydatki, nadwyżka/deficyt finansowy Gminy

Najważniejszym czynnikiem decydującym o możliwościach rozwoju gminy są jej zasoby finansowe, które w znacznym stopniu warunkują to, jakie można na danym etapie stawiać cele oraz w jaki sposób te cele osiągać. Podstawowym elementem analizy sytuacji finansowej jest bilans dochodów i wydatków budżetowych.

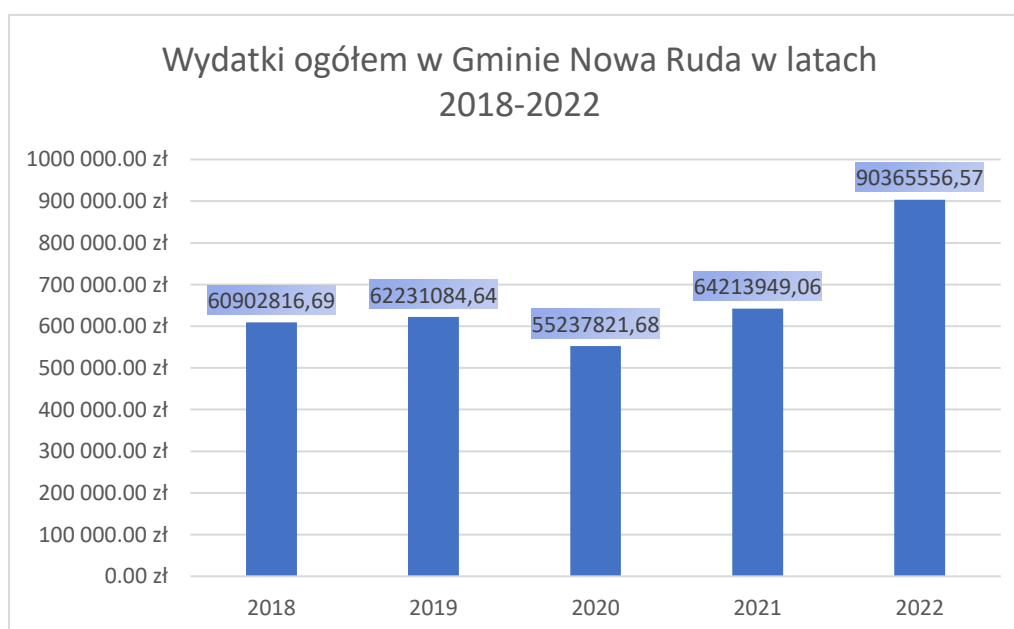
Dochody Gminy Nowa Ruda w latach 2018-2022 wykazywały tendencję wzrostową i kształtowały się następująco:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Dochody ogółem Gminy Nowa Ruda w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły: w 2018 r. - 5 092,23 zł, w 2019 r. - 5 332,54 zł, w 2020 r. – 5 732,58 zł, w 2021 r. - 7 385,83 zł, a w 2022 r. - 7 476,09 zł.

Wydatki Gminy Nowa Ruda w latach 2018-2022 kształtowały się następująco:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Wydatki ogółem w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły: w 2018 r. - 5 207,15 zł, w 2019 r. - 5 365,21 zł, w 2020 r. – 5 028,02 zł, w 2021 r. – 5 903,65 zł, a w 2022 r. – 8 370,28 zł.

Lata 2018-2019 zamykały się deficytem budżetowym, odpowiednio w wysokości 1 344 048,36 zł (planowany deficyt: 3 871 061,40 zł) i 379 008,78 zł (planowany deficyt: 4 246 493,40 zł). Powodem mniejszych niż zakładano deficytów budżetowych był brak pełnej realizacji zamierzonych działań inwestycyjnych.

Budżet Gminy Nowa Ruda w 2020 roku zamknął się nadwyżką w wysokości 7 740 351,62 zł przy planowanej jego wielkości 0,00 zł. Powodem takiego stanu rzeczy było zatrzymanie procesu inwestycyjnego oraz działań bieżących planowanych do realizacji wynikające z ogłoszonego stanu epidemii (COVID 19). Dodatkowo w grudniu 2020 roku Gmina Nowa Ruda otrzymała wsparcie Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych w wysokości 5 933 182,01 zł. Środki te stanowiły dochód roku 2020, lecz przeznaczone były na zadania inwestycyjne planowane do realizacji w latach 2021-2022.

Również rok 2021 zamknął się nadwyżką finansową. Wyniosła ona 16 121 738,46 zł przy planowanym deficycie w wysokości 807 502,32 zł. Powodem nadwyżki było przekazanie w grudniu 2021 roku środków na dodatkowe zadania inwestycyjne, które będą realizowane w latach 2022-2024 oraz niewykorzystane środki z RFIL przekazane na zadania inwestycyjne w latach 2020-2021.

Z kolei rok 2022 zamknął się deficytem w wysokości 9 653 659,19 zł przy planowanym deficycie 13 986 413,61 zł.

Polityka inwestycyjna gminy i środki zewnętrzne

Gmina Nowa Ruda na realizację zadań inwestycyjnych pozyskuje środki zewnętrzne z różnych źródeł. Dodatkowe źródła finansowania inwestycji w gminie stanowią głównie:

- dotacje i dofinansowania z Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego we Wrocławiu,
- dofinansowania ze środków rządowych: Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz Polski Ład, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg,
- dofinansowania z: Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Ministerstwa Sportu i Turystyki, Ministerstwa Edukacji Narodowej i innych,
- dofinansowania ze środków unijnych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Do najważniejszych zadań zrealizowanych, będących obecnie w trakcie realizacji lub przygotowywanych do realizacji z udziałem środków zewnętrznych w latach 2020-2024 należą:

- budowa hali sportowej przy Szkole Podstawowej w Ludwikowicach Kłodzkich. Zadanie przewidziane jest do realizacji w latach 2020-2024 i jest współfinansowane z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych (4 317 915,01 zł) oraz programu Sportowa Polska (3 440 200,00 zł),

- realizacja projektu pn. „Budowa i wyposażenie przedszkola z oddziałami integracyjnymi w Bożkowie”. Projekt realizowany był w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej. W ramach środków UE pozyskano dofinansowanie w wysokości 1,1 mln zł. Ponadto na ten cel otrzymano środki w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych w wysokości 1,2 mln zł oraz środki z Rządowego Funduszu Inwestycji Strategicznych – Polski Ład - w wysokości 6 mln zł.

- remonty dróg gminnych (1 352 000 zł w ramach RFIS Polski Ład), budowa boksów do segregacji odpadów w budynkach i lokalach mieszkalnych (670 000 zł w ramach RFIS Polski Ład) oraz budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego w Czerwieńczycach (778 000 zł w ramach RFIS Polski Ład oraz dodatkowo w ramach Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej - program „Sportowa Polska” – 385 000 zł),

- budowa kanalizacji w Jugowie - Zakład Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. w Nowej Rudzie w porozumieniu z udziałowcem Gminą Nowa Ruda, podpisał z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) aneks do umowy do projektu „Modernizacja międzygminnej oczyszczalni ścieków w Ścinawce Dolnej oraz rozbudowa kanalizacji sanitarnej dla Miasta i Gminy Nowa Ruda”. Dzięki temu, ZWiK otrzymał od NFOŚiGW dofinansowanie na budowę kanalizacji i modernizację sieci wodociągowej w Jugowie. Wkład własny w wysokości około 6 mln złotych został wniesiony przez Gminę Nowa Ruda,

- zagospodarowanie zbiornika wodnego wraz z budową infrastruktury rekreacyjnej w Dzikowcu (z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych pozyskano 4,8 mln zł),

- budowa infrastruktury drogowej oraz społecznej na terenie Gminy Nowa Ruda (5 415 000,00 zł pozyskanych w ramach Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych - edycja II"),

- budowa i modernizacja infrastruktury drogowej oraz zagospodarowanie terenu przy szkole w Bożkowie (5 000 000,00 zł w ramach Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych - edycja II"),

- przebudowa drogi w miejscowości Włodowice – Krajanów – 2,8 mln zł – dofinansowanie otrzymane z Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg.

Jednym z instrumentów finansowania przedsięwzięć w gminie jest fundusz sołecki. Są to środki wyodrębnione w budżecie gminy, które są zagwarantowane dla sołectw na wykonanie przedsięwzięć służących poprawie warunków życia ich mieszkańców. O konieczności wydatków z tego funduszu podczas zebrania wiejskiego decydują mieszkańcy sołectwa. W latach 2018-2022 środki z Funduszu sołeckiego przeznaczane były głównie na modernizację placów zabaw, doposażenie świetlic i sal wiejskich, budowę oświetlenia ulicznego, projekty dróg, zakup sprzętu do pielęgnacji zieleni czy przygotowanie terenów integracji.

L.p.	Sołectwo	2018	2019	2020	2021	2022
1	Sołectwo Bartnica	Modernizacja placu zabaw.	Modernizacja placu zabaw oraz oznakowanie wsi.	Modernizacja placu zabaw - zakup i montaż altany rekreacyjnej, urządzeń zabawowych i siłowych, utrzymanie zieleni.	"Poprawa bezpieczeństwa poprzez budowę oświetlenia drogowego w sołectwie Bartnica"-współfinansowanie.	Zakup i dostawa ławek parkowych. Dofinansowanie budowy oświetlenia – I etap.
2	Sołectwo Bieganów	Budowa altany.	Budowa altany.	Wykonanie przyłącza energetycznego, zakup ogrodzenia panelowego.	Ogrodzenie terenu wokół altany-etap II, ułożenie kostki wokół altany, zakup i montaż rynien PCV.	Pokrycie dachu altany.
3	Sołectwo Bożków	Zakup polarów, zakup torby medycznej PSP-R1, zakup pilarki spalinowej, piły do cięcia żywopłotu oraz narzędzi ogrodniczych ,budowa wiaty rekreacyjnej i organizacji imprezy	Zakup ubrań dla kobiecej i młodzieżowej drużyny, tablica informacyjno-promocyjna, zabezpieczenie skarpy, zakup i montaż luster drogowych, zakup stołów i krzeseł do Sali Wiejskiej,	Remont podłogi i wymiana okien w Sali wiejskiej, budowa monitoringu na terenie placu zabaw i Otwartych Stref Aktywności, zakup kosiarki spalinowej i koszy na śmieci.	Zakup stołów na salę wiejską, "Poprawa bezpieczeństwa poprzez budowę oświetlenia drogowego w sołectwie Bożków"-współfinansowanie.	Zakup i montaż latarni ulicznych – etap II. Zakup i dostawa namiotów.

		kulturalno-rekreacyjnej „Biesiada bożkowska”.	doposażenie kuchni Sali Wiejskiej, remont sali wiejskiej.			
4	Sołectwo Koszyn -	Budowa oświetlenia ulicznego - etap I.	Budowa oświetlenia ulicznego - etap II oraz zakup i dostawa pojemników na piasek i sól.	Zakup i montaż pomieszczenia gospodarczego.	Doposażenie pomieszczenia gospodarczego, wykonanie dokumentacji projektowej, zakup okna tarasowego do świetlicy wiejskiej.	Budowa miejsca na ognisko i palenisko. Wyposażenie świetlicy wiejskiej.
5	Sołectwo Czerwieńczyce	Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej i budowa drewnianej wiaty rekreacyjnej.	Modernizacja świetlicy wiejskiej oraz zakup mebli kuchennych.	Modernizacja i doposażenie placu zabaw.	Zakup i montaż wyposażenia placu zabaw.	Doposażenie aneksu kuchennego w świetlicy wiejskiej. Doposażenie placu zabaw. Utrzymanie zieleni na terenie sołectwa.
6	Sołectwo Dworki	Modernizacja drogi.	Projekt przebudowy drogi dz. Nr 144,106,103, 79.	Przepust wraz ze wzmocnieniem skarpy, wykonanie dokumentacji projektowej na budowę placu zabaw, zakup i montaż tabliczek z numeracją domów.	Wykonanie szlaku turystycznego i budowa placu zabaw- etap II.	Budowa świetlicy wiejskiej – etap IV.
7	Sołectwo Dzikowiec -	Budowa oświetlenia ulicznego - etap I, rozbudowa budynku Domu Kultury i Sportu,	Zakup i montaż altany rekreacyjnej, zakup krzeseł bankietowych, zakup	Budowa muszli koncertowej – wykonanie dokumentacji projektowej i zakup materiałów budowlanych, zakup altany i	Oświetlenie wsi-etap III, budowa muszli koncertowej-etap III, zestaw na plac zabaw,	Oświetlenie wsi – etap IV. Budowa muszli koncertowej – etap IV. Doposażenie

		zakup krzeseł na salę sportową, odnowienie parkietu na hali sportowej i modernizacja terenu rekreacyjnego przy sali sportowej.	kompletów biesiadnych, plenerowych, oświetlenie wsi-etap II, zakup kosiarki i kosiarki spalinowej, doposażenie sali sportowej oraz budowa muszli koncertowej-etap I.	ogrodzenia, stołów biesiadnych, pilarki spalinowej, wykonanie przyłącza energetycznego.	zakup frytkownicy.	Sali sportowej. Utrzymanie zieleni na terenie sołectwa.
8	Sołectwo Jugów -.	Zakup traktorka do koszenia trawy, zakup namiotów biesiadnych, modernizacja nieużytkowanego murowanego budynku na zaplecze socjalne na terenie boiska sportowego.	Zakup stołów i ław plenerowych oraz modernizacja nieużytkowanego murowanego budynku na zaplecze socjalne, toalety, magazynek, szatnię na terenie boiska sportowego.	Zakup i montaż ławek parkowych oraz koszy na śmieci, zakup i montaż lamp ulicznych, wykonanie dokumentacji projektowej na budowę kładki dla pieszych na Górę Trzech Krzyży.	Modernizacja infrastruktury turystycznej Góra Trzech Krzyży- etap II	Modernizacja infrastruktury turystycznej Góra Trzech Krzyży- etap III. Pielęgnacja zieleni na terenie wsi Jugów.
9	Sołectwo Krajanów -	Remont magazynka w zapleczu kuchennym sali wiejskiej, a także ogrodzenie skarpy oraz zakup stołów i krzeseł do sali wiejskiej.	Zakup i montaż altany rekreacyjnej oraz doposażenie kuchni Sali Wiejskiej.	Modernizacja instalacji elektrycznej w Sali wiejskiej, doposażenie kuchni Sali wiejskiej.	Remont sanitariatów w świetlicy.	Utrzymanie zieleni na terenie sołectwa.
10	Sołectwo Ludwikowice Kłodzkie	Montaż luster drogowych w Sołectwie Ludwikowice	Zakup kosiarki spalinowej, zakup ławek	Zakup i montaż luster drogowych, koszy na śmieci, namiotów	Budowa energooszczędnego oświetlenia	Utrzymanie zieleni na terenie sołectwa.

		Kł., budowa siłowni plenerowej przy ulicy Głównej 51, doposażenie siłowni plenerowej Fabryczna 29, siłowni plenerowej przy ulicy Ogrodowej.	parkowych oraz zakup i montaż wiat ogrodowych z wyposażenie m.	plenerowych, doposażenie placu zabaw (ul. Ogrodowa, ul. Fabryczna), budowa ciągu pieszego, pielęgnacja zieleni.	LED, dokumentacja linii oświetleniowej.	Przebudowa drogi gminnej – ul. Kościuszki i ul. Słonecznej.
11	Sołectwo Nowa Wieś Kłodzka	Doposażenie kuchni w sali wiejskiej i zamontowanie huśtawki.	Wymiana mebli kuchennych w kuchni Sali Wiejskiej oraz wymiana oświetlenia LED, zakup namiotów plenerowych, zakup pomieszczenia typu blaszak, zakup odkurzacza przemysłowego, zakup materiałów budowlanych do remontu sali wiejskiej, zakup artykułów tekstylnych.	Modernizacja i doposażenie Sali wiejskiej.	Wykonanie instalacji oświetlenia boiska sportowego, wymiana części siatki ogrodzenia boiska sportowego - etap I.	Utrzymanie zieleni na terenie sołectwa. Wymiana części siatki ogrodzenia boiska sportowego – etap II.
12	Sołectwo Przygórze -	Zagospodarowanie terenu integracji.	Zagospodarowanie terenu integracji w Przygórzu.	Doposażenie kuchni Sali wiejskiej, zakup i dostawa ławek parkowych, wykonanie oświetlenia zewnętrznego, budowa altany.	Zagospodarowanie terenu integracji w Przygórzu-etap V, oświetlenie parkowe, zakup pojemników	Zagospodarowanie terenu integracji w Przygórzu-etap VII. Montaż tabliczek kierunkowych. Zakup ławek i

					na piach i sól, zakup koszy na śmieci.	koszy na śmieci. Remont Sali wiejskiej.
13	Sołectwo Sokolica	Remont sali wiejskiej i budowa ogrodzenia altany ogrodowej.	Zakup i montaż urządzeń siłowni plenerowej.	Budowa grilla ogrodowego, zakup stołów, ław i kosiarki.	Wymiana drzwi wejściowych do świetlicy wiejskiej w Sokolicy, przygotowani e terenu oraz ułożenie kostki brukowej przed wejściem na plac rekreacyjny przy altanie.	Wykonanie oświetlenia ulicznego – etap I.
14	Sołectwo Sokolec -	Zakup pojemników na piasek, zakup odzieży treningowo- sportowej, doposażenie placu zabaw, ogrodzenie placu przy boisku sportowym i zakup bramek do gry w piłkę nożną i ręczną.	Zakup i montaż lampy ulicznej hybrydowej LED, zakup patelni, zakup i dostawa chłodziarko- zamrażarki, doposażenie placu zabaw, zakup i dostawa namiotów plenerowych, zakup piłarki spalinowej.	Zakup i montaż lamp ulicznych hybrydowych LED, zakup rusztowania drabinowego, remont Sali wiejskiej.	Zakup i montaż lamp ulicznych hybrydowych , modernizacja , utwardzenie i uporządkowa nie terenu, zakup pojemników na piasek i sól, zakup ławek parkowych.	Wykonanie oświetlenia ulicznego – etap I.
15	Sołectwo Świerki -	Oznakowani e wsi, zakup kosiarki spalinowej, zakup namiotów plenerowych i utwardzenie	Modernizacja oświetlenia ulicznego, odnowienie parkietu, utwardzenie terenu przed salą wiejską,	Modernizacja klatki schodowej w Sali wiejskiej.	Modernizacja klatki schodowej w budyńku Sali Wiejskiej- etap II, zagospodaro wanie terenu	Modernizacja Sali wiejskiej w Świerkach – elewacja.

		terenu przed salą wiejską.	zakup i montaż monitoringu w obrębie sali wiejskiej.		przy Sali wiejskiej.	
16	Sołectwo Wolibórz	Zakup pojemników na piasek, doposażenie świetlicy oraz modernizacja i doposażenie Sali Myśliwskiej.	Doposażenie świetlicy, zakup i dostawa ławek parkowych oraz koszy na śmieci, zakup stołów drewnianych, remont i doposażenie sali wiejskiej, remont kuchni w Sali Myśliwskiej.	Modernizacja kładki, montaż oświetlenia na boisku, zakup krzeseł do Sali Myśliwskiej, doposażenie Sali wiejskiej Sali sportowej w sprzęt sportowy, zakup, montaż tabliczek, namiotów, bramek.	Zakup kwiatów i krzewów ozdobnych w celu utrzymania zieleni na terenie sołectwa Wolibórz, zakup kosiarki typu traktor, zakup i dostawa urządzeń zabawowych i elementów małej architektury, zakup sprzętu sportowego, zakup ogrodzenia na plac zabaw, zakup i montaż tabliczek kierunkowych, zakup stołów do Sali Myśliwskiej.	Utrzymanie zieleni na terenie sołectwa. Zakup urządzeń zabawowych na plac zabaw.
17	Sołectwo Włodowice	Budowa placu zabaw, budowa siłowni plenerowej.	Utrzymanie placów zabaw i skwerów we wsi Włodowice, wyposażenie świetlicy wiejskiej, zakup	Zakup i dostawa urządzeń zabawowych i siłowni plenerowej, utrzymanie zieleni.	Budowa wiaty, utrzymanie zieleni na terenie sołectwa Włodowice, dostawa pojemników na piasek i	Utrzymanie zieleni na terenie sołectwa. Remont świetlicy wiejskiej.

			zmywarki, frytkownicy, malowanie pomieszczeń świetlicy, oznakowanie wsi, wykonanie kominka w Sali Wiejskiej oraz zakup kosiarki spalinowej wózkowej oraz narzędzi.		sól, zakup namiotów plenerowych, wyposażenie placu zabaw- etap II.	
--	--	--	---	--	---	--

Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji budżetu Gminy Nowa Ruda za lata 2018-2022

Reasumując, Gmina utrzymuje stabilną sytuację finansową, nie opierając się tylko o własne środki finansowe, ale także często korzystając ze środków zewnętrznych na współfinansowanie zadań. Mieszkańcy co roku mają wpływ na zadania zgłaszane do Funduszu Sołeckiego i w ten sposób choć częściowo realizowane są projekty najbliższe mieszkańcom Gminy, najczęściej mające na celu integrację mieszkańców i poprawiające estetykę wsi i jakość życia w sołectwach.

DIAGNOZA SFERY PRZESTRZENNEJ

Gmina Nowa Ruda położona jest w województwie dolnośląskim, w powiecie kłodzkim. Jest jedną z 78 gmin wiejskich, położonych na terenie województwa. Gmina Nowa Ruda zajmuje obszar 139,67 km², co stanowi 8,5% powierzchni powiatu kłodzkiego.

Źródło: Scentralizowany System Dostępu Do Informacji Publicznej

Gmina położona jest w Sudetach Środkowych u podnóża Gór Sowich, w dolinach rzek: Włodzicy i jej lewobrzeżnego dopływu – Woliborki. Obszar gminy leży w obrębie mezoregionów: Obniżenie Ścinawki, Obniżenie Noworudzkie, Góry Sowie, Góry Bardzkie i Góry Kamienne. Rzeźba terenu jest zróżnicowana, tworzy ją gęsta sieć różnego typu dolin i wznoszące się ponad nimi drobne górskie grzbiety i pojedyncze wzgórza. Obszar charakteryzuje się dużymi różnicami wysokości względnej terenu. Deniwelacje terenu osiągają ponad 780 m. W części północno-wschodniej znajduje się masyw Gór Sowich z najwyższym szczytem, Wielką Sową (1015 m n.p.m.), natomiast od południowego zachodu gmina graniczy ze Wzgórzami Włodzickimi. Najniżej położone tereny stanowią okolice Bożkowa – rzędne osiągają tu około 330 m n.p.m.

Obszar gminy położony jest głównie na terenie zlewni Nysy Kłodzkiej, a jedynie niewielki północno-zachodni fragment należy do zlewni Bystrzycy. Największą rzeką gminy jest Włodzica - lewy dopływ Ścinawki (która z kolei jest lewym dopływem Nysy Kłodzkiej). Do większych cieków wodnych gminy należą: potok Dzik - lewy dopływ

Ścinawki, Jugowski Potok, Woliborka i Piekielnica, które stanowią lewe dopływy Włodzicy. Cieki powierzchniowe gminy mają charakter górskich potoków.

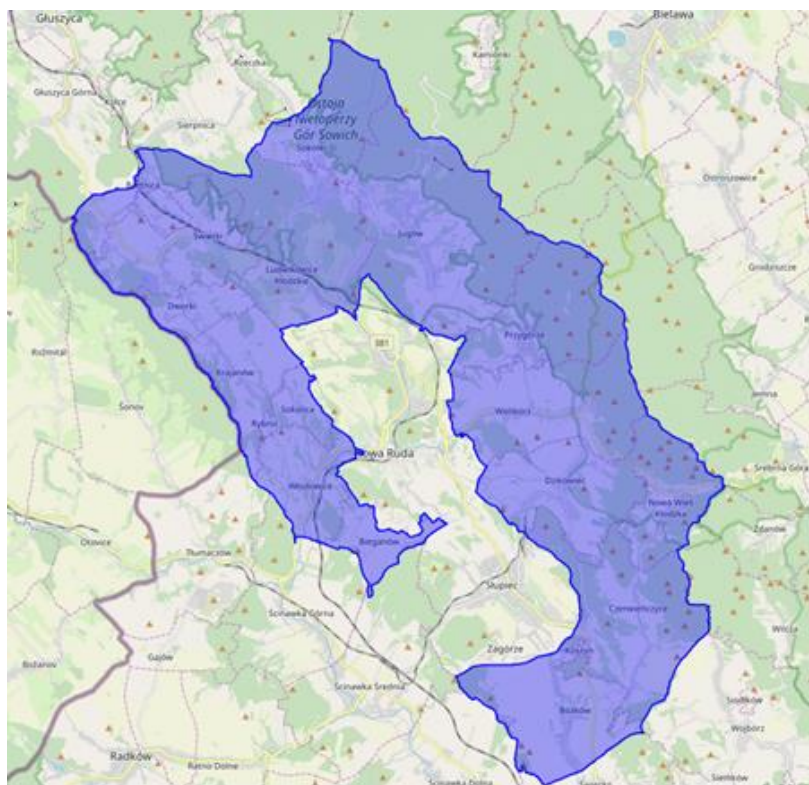
Na terenie gminy występują udokumentowane zasoby bogactw naturalnych. Są to między innymi: łupki ilaste i ogniotrwałe, zlepieńce, piaskowce, diabazy, melafir i gabbro, węgiel kamienny – antracyt, którego wydobywanie zakończono w 2000 r.

Użytki rolne stanowią 50%, a użytki leśne - 41% powierzchni gminy.

Sąsiednimi gminami są: Bielawa, Dzierżoniów (gmina wiejska), Głuszyca, Kłodzko (gmina wiejska), Nowa Ruda (gmina miejska), Pieszyce, Radków, Stoszowice, Walim. Gmina graniczy z Republiką Czeską. Od stolicy regionu – Wrocławia – dzieli ją ok. 90 km.

Do Gminy Nowa Ruda należą wsie: Bartnica, Bieganów, Bożków, Czerwieńczyce, Dworki, Dzikowiec, Jugów, Krajanów, Ludwikowice Kłodzkie, Nowa Wieś Kłodzka, Przygórze, Sokolec, Sokolica, Świerki, Włodowice i Wolibórz. Jednostkami pomocniczymi są sołectwa, których jest na terenie gminy 17. Poza ww. wsiami dodatkowe sołectwo Koszyn znajduje się w obrębie wsi Bożków.

Gmina wiejska Nowa Ruda to tzw. gmina obwarzankowa. Mianem takim określa się gminę wiejską, mającą siedzibę w nienależącym do niej mieście (zlokalizowanym w odrębnej gminie miejskiej). Siedziba gminy znajduje się na terenie miasta Nowa Ruda.

Źródło: http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Nowa_Ruda#googleStreetView

Gęstość zaludnienia wynosi 81 osób na 1km².

Z uwagi na cenne obszary przyrodnicze znaczna część terenów gminy została włączona w Obszar Chronionego Krajobrazu - Góry Bardzkie i Sowie, a część terenów wchodzi też w skład Parku Krajobrazowego Gór Sowich. Położone są one również w granicach Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków NATURA 2000 - Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie oraz Obszaru Ochrony Siedlisk Ostoja Nietoperzy Gór Sowich. Obszary prawnie chronione wynoszą ogółem 3 558,88 ha, z czego 0,48 ha stanowią rezerваты przyrody, 2 063,40 ha parki krajobrazowe, a 1 495,00 ha – obszary chronionego krajobrazu. Na terenie gminy znajduje się też 9 pomników przyrody.

STAN MIENIA KOMUNALNEGO

Według danych na dzień 31 grudnia 2022 roku na stan mienia Gminy Nowa Ruda składało się 1766 ha gruntów. Składały się na nie:

- grunty rolne o powierzchni 1198 ha,
- grunty zabudowane i zurbanizowane o powierzchni 358 ha,
- lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione o powierzchni 155 ha,
- grunty pod wodami o powierzchni 5 ha,
- nieużytki o powierzchni 31 ha,
- tereny różne - 19 ha.

Zasób gruntów stanowiących mienie komunalne Gminy Nowa Ruda ze względu na formę prawną związaną z ich zagospodarowaniem można podzielić na:

- grunty rolne w dzierżawie (grunty orne, pastwiska i łąki), głównie klasy IV i V - według stanu na dzień 31 grudnia 2022 roku zawarte były 594 umowy dzierżawy na łączną powierzchnię 944,09 ha, średnia dzierżawiona powierzchnia gruntów rolnych wynosi zatem 1,5894 ha,
- grunty nierolne – według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. zawartych było 771 umów dzierżawy dot. nieruchomości dzierżawionych jako grunty pod garażami, budynkami gospodarczymi i ogrody przydomowe oraz sale wiejskie na łączną powierzchnię 23,0243 ha gruntów,
- grunty znajdujące się w wieczystym użytkowaniu o powierzchni ponad 13 ha,
- w zarządzie gminy znajdują się lasy i grunty leśne o powierzchni 155 ha oraz parki (park w Krajanowie) o powierzchni 5,17 ha.

Liczba budynków mieszkalnych wchodzących w skład mienia komunalnego stanowiących 100% własności Gminy Nowa Ruda według stanu na dzień 31 grudnia 2022 roku wynosiła 61 (w ich skład wchodziło 339 lokali). Z kolei liczba budynków mieszkalnych będących wspólnotami mieszkaniowymi, w których Gmina Nowa Ruda posiada udziały według stanu na 31 grudnia 2022 r. wynosiła 132 (na co składało się 429 lokali). Mimo ponoszenia nakładów na ten cel, stan większości budynków komunalnych i budynków wspólnot mieszkaniowych jest w dalszym ciągu niezadawalający. Powodem złej jakości budynków jest ich wiek (wszystkie budynki pochodzą z okresu przedwojennego) oraz niepoddawanie ich systematycznym remontom i modernizacjom. Wymagają one m.in. termomodernizacji, wymiany dachów, stolarki okiennej i drzwi oraz modernizacji przestarzałych instalacji elektrycznych, wodnych i kanalizacyjnych.

ŚRODOWISKO NATURALNE I JEGO OCHRONA

Ochrona środowiska

Ze względu na konieczność poprawy jakości środowiska naturalnego na terenie gminy w latach 2018-2022 został podjęty szereg działań w tym zakresie. Ich głównym celem było usuwanie azbestu, ograniczenie niskiej emisji, montaż odnawialnych źródeł energii oraz budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.

Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków

W latach 2018-2022 Gmina Nowa Ruda przystąpiła do realizacji programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków ze wsparciem środków zewnętrznych pochodzących z PROW 2014-2020. W ramach pierwszego etapu programu na terenie gminy wybudowano 35 ekologicznych oczyszczalni, a w ramach drugiego – 27. W 2023 r. pozyskano dofinansowanie na budowę kolejnych 47 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Modernizacja systemów grzewczych i odnawialne źródła energii

W latach 2016-2018 na terenie województwa dolnośląskiego eksploatowano 23 stanowiska pomiarowe poziomu pyłu zawieszonego PM₁₀ w powietrzu. Na terenie gminy wiejskiej Nowa Ruda nie stwierdzono przekroczeń normy rocznej pyłu PM₁₀¹⁰. Mimo to, biorąc pod uwagę, że duża liczba mieszkańców ogrzewa swoje lokale paliwami stałymi lub biomasą, w 2018 r. Gmina przystąpiła do programu pod nazwą „Ograniczenie niskiej emisji na obszarze województwa dolnośląskiego”, który został ogłoszony przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu. Program skierowany był do osób fizycznych tj. właścicieli, współwłaścicieli nieruchomości bądź najemców lokali komunalnych oraz wspólnot mieszkaniowych.

¹⁰ STAN ŚRODOWISKA W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM. RAPORT 2020. GŁÓWNY INSPEKTORAT OCHRONY ŚRODOWISKA, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu. Wrocław 2020. https://www.gios.gov.pl/images/dokumenty/pms/raporty/stan_srodowiska_2020_dolnoslaskie.pdf.

Dofinansowaniem były objęte przedsięwzięcia związane z ograniczeniem niskiej emisji, w tym:

- wymiana lokalnych źródeł ciepła zasilanych paliwami stałymi lub biomasą na nowoczesne źródło ciepła,
- likwidacja lokalnych źródeł ciepła zasilanych paliwami stałymi lub biomasą poprzez zastosowanie odnawialnych źródeł energii (OZE).

Wsparcie finansowe w ramach programu wyniosło 50% kosztów kwalifikowanych zadania.

Chęć skorzystania z dofinansowania zadeklarowało 12 właścicieli nieruchomości, którzy otrzymali w 2018 roku zwrot poniesionych nakładów na łączną kwotę 91.066,09 zł.

W ramach szerszej współpracy z innymi gminami w zakresie instalacji OZE w 2018 roku zostało przyznane Gminie Nowa Ruda dofinansowanie ze środków pochodzących z RPO WD 2014-2020 (Montaż instalacji Odnawialnych Źródeł Energii (Eko Gminy). Łączna kwota dotacji to 1 950.610,00 zł z przeznaczeniem na zakup oraz montaż instalacji do wytwarzania energii cieplnej i elektrycznej pochodzącej ze źródeł odnawialnych takich jak: instalacje fotowoltaiczne, pompy ciepła c.w.u. oraz kotły na biomasę. Projekt był realizowany w latach 2018-2020.

W latach 2020-2021 realizowano projekt pn. „Wymiana wysokoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach i lokalach mieszkalnych na terenie wybranych gmin aglomeracji wałbrzyskiej”. Program był realizowany w oparciu o instytucję Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej - Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020. Liderem Partnerstwa była Gmina Miasto Świdnica, a Gmina Nowa Ruda - jednym z 15 partnerów projektu. Do końca 2021 r. udzielono 143 grantów.

Ponadto, w 2021 r. w ramach środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Gmina Nowa Ruda pozyskała środki w wysokości 25 835,43 zł na instalację fotowoltaiczną na remizie OSP Bożków. Całkowity koszt zadania wyniósł 55 606,86 zł.

Udzielono również dotacji celowej dla OSP Nowa Wieś na zakup i montaż instalacji fotowoltaicznej na remizie - w kwocie 22 878,00 zł (dodatkowe środki na zadanie stowarzyszenie pozyskało z WFOŚiGW).

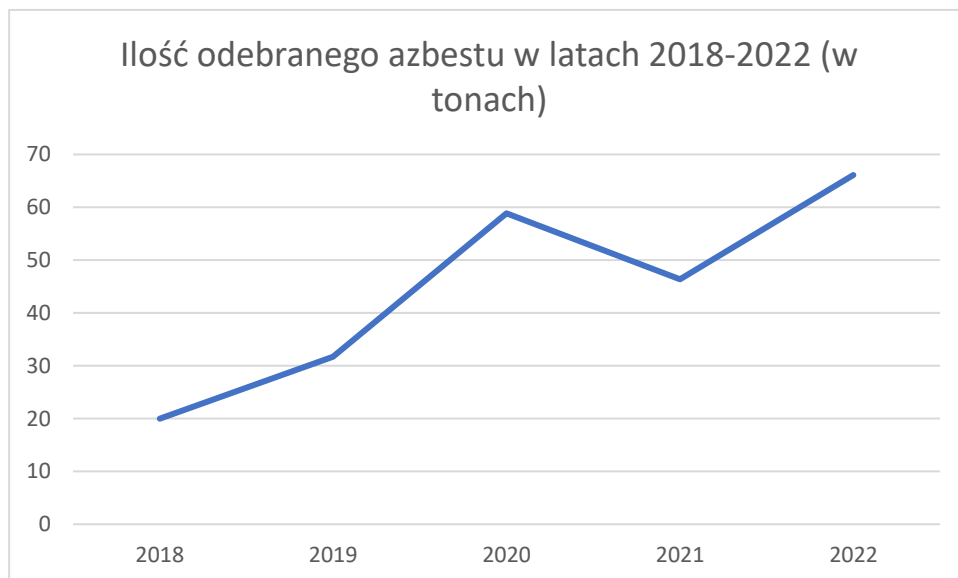
Mieszkańcy mają również możliwość korzystania z ogólnopolskiego programu *Czyste Powietrze*, a wspólnoty mieszkaniowe – z programu *Ciepłe Mieszkanie*.

Mimo wielu działań w tym zakresie konieczne jest ciągle szukanie środków na wymianę źródeł ciepła. W 2022 r., w związku z kryzysem na rynku węglowym, do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w celu wypłaty tzw. dodatku węglowego spłynęło ponad 2000 wniosków. Węglem, peletem lub ekogroszkiem są również zasilane niektóre obiekty użyteczności publicznej. Zaliczamy do nich: budynek szkoły niepublicznej w Woliborzu, Przedszkole Samorządowe w Jugowie, Przedszkole Samorządowe w Ludwikowicach Kł., Zespół Szkół Nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi w Bożkowie, Zespół Przedszkolny w Woliborzu, salę sportową w Bożkowie, salę sportową w Woliborzu, Salę „Myśliwską” w Woliborzu, OSP w Jugowie, OSP we Włodowicach, OSP w Woliborzu, salę wiejską w Nowej Wsi, salę wiejską w Przygórzu, budynek w Jugowie ul. Główna nr 83 oraz salę wiejską w Świerkach.

Z kolei do obiektów użyteczności publicznej ogrzewanych na olej opałowy należy zaliczyć: Szkołę Podstawową w Jugowie, Szkołę Podstawową w Ludwikowicach Kłodzkich, Szkołę Podstawową nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi w Bożkowie, Europejski Dom Spotkań Młodzieży, Żłobek Publiczny BAŚNIOWE WZGÓRZE w Ludwikowicach Kłodzkich, halę sportową w Dzikowcu, Centrum Kultury Gminy Nowa Ruda oraz Galerię w Ludwikowicach Kłodzkich.

Usuwanie azbestu

W latach 2018-2022 Gmina otrzymała z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej łącznie 145 410,97 zł dofinansowania na pozbycie się wyrobów zawierających azbest.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Referat Infrastruktury Technicznej i Ochrony Środowiska Urzędu Gminy Nowa Ruda

Potrzeby w tym zakresie są jednak wciąż duże – zgodnie z inwentaryzacją wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Nowa Ruda do utylizacji pozostało jeszcze ok. 600,865 Mg wyrobów zawierających azbest.

Gospodarka odpadami

Z dniem 1 lipca 2013 r. uruchomiony został nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi. Od tego momentu gmina przejęła wszelkie obowiązki w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości. Gmina Nowa Ruda zorganizowanym systemem gospodarowania odpadami obejmuje zarówno nieruchomości zamieszkałe jak i niezamieszkałe. Szczegółowe zasady funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi określone zostały w stosownych uchwałach Rady Gminy Nowa Ruda.

Odbiór odpadów na terenie Gminy Nowa Ruda odbywa się zgodnie z opracowanym harmonogramem, sporządzonym przez firmę świadczącą usługi w zakresie odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych w oparciu o podjęte przez Radę Gminy Nowa Ruda uchwały dot. funkcjonowania gospodarki odpadowej. Harmonogramy udostępniane są na stronie BIP, stronie internetowej urzędu, w lokalnej prasie oraz przekazywane bezpośrednio mieszkańcom. Odbiór zarówno odpadów zmieszanych jak i selektywnie zbieranych odbywa się „u źródła”, czyli bezpośrednio z nieruchomości.

Zebrane selektywnie odpady komunalne mieszkańcy Gminy Nowa Ruda mogą przekazywać nieodpłatnie, we własnym zakresie, do Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK), który zlokalizowany jest w Nowej Rudzie przy ul. Niepodległości 45c.

Wydatki na funkcjonowanie systemu odpadowego, tj. koszty odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych pochodzących z terenu Gminy Nowa Ruda, wraz z usuwaniem dzikich wysypisk śmieci i dzierżawą pojemników oraz koszty utrzymania PSZOK wzrosły w latach 2018-2021 ponad dwukrotnie. W 2018 r. Gmina poniosła z tego tytułu wydatki w wysokości 2 038 398,37 zł, a w roku 2021 - 4 524 156,27 zł. Do najważniejszych czynników zwiększających koszty wywozu odpadów należą: rozległe położenie gminy, wpływające na koszty transportu oraz ogrzewanie węglowe generujące popiół, który w okresie jesienno-zimowym znacznie zwiększa masę odbieranych odpadów zmieszanych. Pomniejszym problemem, jednak możliwym do zmiany w przyszłości, jest fakt prowadzenia wspólnego (z Gminą Miejską Nowa Ruda) punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, co generuje comiesięczne koszty i nie zapewnia samodzielności w tym zakresie.

W związku z tym, że pobierane od mieszkańców opłaty (na dzień sporządzania diagnozy 38 zł za osobę¹¹) nie starczą na pokrycie wszystkich kosztów funkcjonowania systemu odpadowego, uchwałami Rady Gminy postanawia się (począwszy od roku 2021) o pokryciu w części kosztów gospodarowania odpadami komunalnymi z dochodów własnych, nie pochodzących z pobranej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, wynikających z różnicy powstałej pomiędzy dochodami z pobranej opłaty za zagospodarowanie odpadami komunalnymi a kosztami funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.

Ilość odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie gminy obrazują poniższe tabele:

ODPADY ODEBRANE Z TERENU GMINY NOWA RUDA

KOD ODPADÓW	RODZAJ ODPADÓW	MASA ODPADÓW (Mg) -2018	MASA ODPADÓW (Mg) -2019	MASA ODPADÓW (Mg) -2020	MASA ODPADÓW (Mg) – 2021	MASA ODPADÓW (Mg) - 2022
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	b.d.	6,00	24,84	56,8	69,17
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	50,28	126,47	180,50	198,48	249,90
15 01 07	Opakowania ze szkła	139,12	200,64	222,14	235,30	234,04
170107	Zmieszane odpady z betonu	55,74	109,70	70,64	b.d.	b.d.
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	7,71	3,47	6,45	6,93	8,86
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	b.d.	b.d.	35,80	175,32	289,67
20 02 03	Inne odpady nieulegające biodegradacji	19,63	29,98	20,92	19,34	0,72

¹¹ Opłata wynikająca z Uchwały nr 363/LIII/22 Rady Gminy Nowa Ruda z dnia 1 grudnia 2022 zmieniającej uchwałę nr 355/LII/22 Rady Gminy Nowa Ruda z dnia 23 listopada 2022 r. w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, ustalenia stawki takiej opłaty, ustalenia stawki opłaty za pojemnik lub worek o określonej pojemności przeznaczony do zbierania odpadów komunalnych na terenie nieruchomości, stawki opłaty podwyższonej za gospodarowanie odpadami komunalnymi, jeżeli właściciel nieruchomości nie wypełnia obowiązku zbierania odpadów komunalnych w sposób selektywny oraz zwolnienia w części z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi właścicieli nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi jednorodzinnymi kompostujących bioodpady stanowiące odpady komunalne.

20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	3 175,20	3315,08	3 039,69	3013,43	2565,21
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	80,73	73,46	64,70	109,30	85,56

ODPADY ODEBRANE W PSZOK OD MIESZKAŃCÓW GMINY

KOD ODPADÓW	RODZAJ ODPADÓW	Masa odpadów (mg) – 2018	Masa odpadów (mg) - 2019	Masa odpadów (mg) – 2020	MASA ODPADÓW (Mg) – 2021	MASA ODPADÓW (Mg) – 2022
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	1,02	6,22	4,52	7,39	7,02
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	b.d.	b.d.	2,17	4,38	3,26
15 01 04	Opakowania z metali	b.d.	b.d.	15,031	16,06	17,3055
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	11,24	6,40	1,47	2,46	1,88
15 01 07	Opakowania ze szkła	1,69	3,53	2,77	5,89	6,89
16 01 03	Zużyte opony	18,60	19,98	12,92	18,75	14,94
170101	Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	9,00	205,43	b.d.	b.d.	b.d.
170102	Gruz ceglany	9,00	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
17 01 07	Zmieszane odpady z betonu, gruzu, ceglanego, odpadów materiałów ceramicznych	83,28	b.d.	239,9700	241,46	199,21
20 01 11	Tekstylia	7,80	7,02	7,52	9,46	7,18
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	5,80	9,94	14,44	7,82	5,55
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	7,10	22,93	15,75	29	27,84
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	60,18	169,75	118,51	146,10	133,11

Opracowanie własne na podstawie sprawozdań Wójta z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi z lat 2018-2022

Gmina Nowa Ruda zobowiązana jest przepisami prawa do osiągania corocznie zakładanych poziomów odzysku i recyklingu. Przykładowo, w roku 2018 Gmina osiągnęła poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła na poziomie 32% (określony w rozporządzeniu poziom 30%). W 2019 r. Gmina nie osiągnęła tego wskaźnika (osiągnięto 32,75%, a określony w rozporządzeniu poziom wynosił 40%). W 2020 r. Gmina osiągnęła poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia powyższych surowców na poziomie 37,65% (określony w rozporządzeniu poziom 50%).

Z kolei osiągnięty w latach 2018-2020 poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych wyniósł 100%. W roku 2021 ww. poziom został osiągnięty w wysokości 99,58 %.

Zgodnie z art. 3b ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2023 r., poz. 1469 ze zm.) w 2021 roku Gminy były obowiązane osiągnąć poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości co najmniej 20% wagowo. Gmina Nowa Ruda w 2021 r. osiągnęła poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych na poziomie 20,50%. Ww. poziom w 2022 r. określono na minimalnym poziomie 25%. Gmina Nowa Ruda w 2022 r. osiągnęła poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości 25,7315%.

INFRASTRUKTURA ENERGETYCZNA

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Zgodnie z danymi wskazanymi w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Nowa Ruda¹² przez teren gmin noworudzkich przebiegają cztery linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV, z czego trzy dochodzą do GPZ-u położonego w mieście Nowa Ruda. Są to linie: S-255 ze Ścinawki Średniej, S-249 z Wałbrzycha oraz S-210 z Ząbkowic Śląskich. Czwarta linia, tj. S-250 relacji Ścinawka Średnia–Głuszycza, biegnie jako drugi tor wraz z linią nr S-255 aż do rozwidlenia w rejonie miasta Nowa Ruda, a dalej razem z linią S-249, aż do rozwidlenia w rejonie Sokolca.

Wraz z zamknięciem kopalni węgla kamiennego w Nowej Rudzie zmniejszyło się zapotrzebowanie na energię elektryczną i w związku z tym zlikwidowano linię elektroenergetyczną wysokiego napięcia na odcinku Jugów (okolice osiedla górniczego przy ulicy Jabłońskiej) – Dzierżonów.

Na terenie gminy wiejskiej Nowa Ruda znajduje się sieć 12 napowietrznych linii elektroenergetycznych o średnim napięciu 20 kV, z których energia po zredukowaniu

¹² Uchwała nr 262/XXXV/17 Rady Gminy Nowa Ruda z dnia 28 czerwca 2017 w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nowa Ruda.

do niskiego napięcia w stacjach transformatorowych, zostaje dostarczona do odbiorców. Linie L-926, L-923, L-930, L-945 i L-93 zaopatrują w energię wyłącznie obszar gmin noworudzkich, a z linii L-915, L-924, L-927, L-943, LS-257, LS-211 i L-944 zasilane są także tereny gmin sąsiednich. Ponadto linia L-926 posiada dwa odcinki kablowe - pierwszy poprowadzono z Krajanowa do stacji transformatorowej między Rybnem a Sokolicą, a drugi, dużo krótszy, znajduje się na terenie nieczynnej kopalni odkrywkowej w Świerkach.

Zaopatrzenie w gaz

Przez obszar gminy wiejskiej Nowa Ruda przebiega gazociąg podwyższonego średniego ciśnienia PN 1.6 MPa, DN 200, którego operatorem jest Dolnośląska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Z gazu korzysta jedynie część mieszkańców Włodowic.

Zaopatrzenie w energię ciepłą

Na terenie gminy Nowa Ruda nie funkcjonują scentralizowane systemy ogrzewania. Zaopatrzenie w energię ciepłą ma charakter indywidualny. Indywidualne źródła ciepła najczęściej opalane są paliwem stałym (węgiel kamienny, ekogroszek, miał węglowy), choć dzięki udzielanemu dofinansowaniu część mieszkańców czy obiektów użyteczności publicznej w ostatnich latach zmieniła źródła ogrzewania na ekologiczne (pompy ciepła, fotowoltaika).

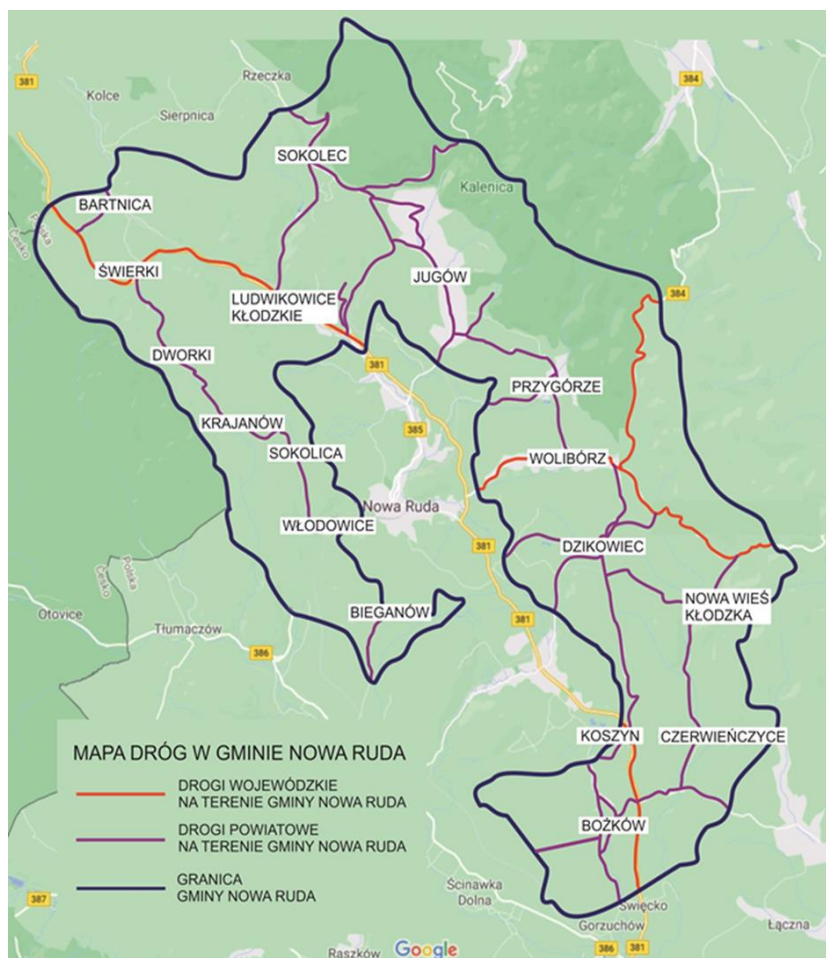
INFRASTRUKTURA DROGOWA, KOLEJOWA, WODNO-KANALIZACYJNA I TELEKOMUNIKACYJNA

Infrastruktura drogowo-mostowa i towarzysząca

Na terenie Gminy Nowa Ruda znajdują się 92 kilometry dróg gminnych i 40 kilometrów dróg wewnętrznych, stanowiących dojazdy do budynków. Stan techniczny większości dróg gminnych jest zadowalający, za sprawą inwestycji przeprowadzonych w ostatnich latach. W gorszym stanie technicznym są drogi wewnętrzne, które mają mniejsze znaczenie dla sieci dróg. Na koniec 2022 r. w urzędzie czekało na realizację 91 wniosków o wykonanie przebudowy/budowy dróg gminnych i wewnętrznych. Najwięcej wniosków dotyczy wsi Jugów.

Przez teren gminy przebiegają drogi wojewódzkie¹³ i powiatowe, co obrazuje grafika:

¹³ Przez tereny gminy wiodą trzy odcinki dróg wojewódzkich o łącznej długości 49,2 km: droga wojewódzka nr 381 relacji Wałbrzych – Nowa Ruda - Kłodzko, DW nr 384: Wolibórz – Dzierżoniów -Łagiewniki, DW nr 385: granica państw Tłumaczów – Ząbkowice Śląskie – Jagielnica – Grodków, która w nowej Rudzie krzyżuje się z DW nr 381.

Źródło: Dane Urzędu Gminy Nowa Ruda

Wiele dróg wojewódzkich i powiatowych wymaga dużych nakładów finansowych, gdyż ich stan należy uznać za niezadawalający. Przykładem takiej drogi jest droga powiatowa nr 3315D Sokolec - Ludwikowice Kłodzkie i 3356D na odcinku Rzecznica - Sokolec – Jugów (droga o niezwykle istotnym potencjale turystycznym, zarówno w sezonie zimowym, jak i letnim).

Zgodnie z dokumentem pn. *Plan inwestycji transportowych. Diagnoza stanu sieci transportowej*, opracowanym w lipcu 2022 r. przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego¹⁴ (dalej: *Plan inwestycji transportowych*) na Dolnym Śląsku Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad zakłada m.in. inwestycję dotyczącą prac na drodze S8 na odc. Wrocław – Kłodzko (budowa). Na dzień sporządzania diagnozy trwają procedury przetargowe, a zakończenie całej inwestycji i oddanie trasy do ruchu planowane jest w latach 2028-2033. Przyczyni się to z pewnością do większej mobilności mieszkańców Gminy Nowa Ruda, którzy szybciej będą mogli dostać się do stolicy regionu.

¹⁴ www.irt.wroc.pl/strona-1085-diagnoza_stanu_sieci_transportowej_2022.html

Problemem Gminy jest brak transportu zbiorowego i komunikacji publicznej umożliwiającej przemieszczanie się do okolicznych miast.

Na terenie gminy znajduje się także wiele obiektów mostowych, wymagających napraw. Największe potrzeby w tym zakresie są w Jugowie, Ludwikowicach Kł., Świerkach i Woliborzu.

W latach 2018-2021 z dużym udziałem środków zewnętrznych poczyniono m.in. następujące inwestycje w zakresie infrastruktury drogowo-mostowej i towarzyszącej:

- w 2018 roku gmina wyremontowała 9 214 metrów dróg gminnych i udzieliła dotacji dla starostwa powiatowego na przebudowę 2 dróg powiatowych o nawierzchni asfaltowej. Łącznie zostało wyremontowanych 16 dróg gminnych i 2 drogi powiatowe oraz zostały odbudowane 3 mosty. Nowej jakości drogi powstały w: Bożkowie (70 m), Czerwieńczycach (skrzyżowanie dróg), Dworkach (1.400 m), Dzikowcu (440 m i 386 m), Jugowie (450 m, 156 m, 200 m i 65 m), Ludwikowicach Kł. (550 m i 565 m), pomiędzy Jugowem i Ludwikowicami Kł. (650 m), Sokolcu (567 m), Świerkach (585 m i 1.133 m), pomiędzy Woliborzem i Dzikowcem (2.000 m),

- w 2018 r. wybudowano cztery parkingi typu Park&Ride i zamontowano energooszczędne oświetlenie drogowe z 85% dofinansowaniem z RPO WD 2014-2020, których koszt całkowity wyniósł 1 723 686,38 zł. W ramach zadania powstało łącznie 71 nowych miejsc postojowych na parkingach w Sokolcu, Jugowie, Woliborzu i Włodowicach. Drugą częścią projektu było wybudowanie i zmodernizowanie oświetlenia ulicznego wzdłuż drogi powiatowej 3325D w Bożkowie oraz wzdłuż trasy rowerowej we Włodowicach. Nowe oświetlenie uliczne zostało wykonane także ze środków funduszu sołeckiego przez Sołectwo Koszyn i Sołectwo Dzikowiec, które łącznie wydały na ten cel 29 006,13 zł,

- w 2019 r. Gmina wyremontowała 9 590 metrów dróg gminnych (w Świerkach, Bartnicy, Krajanowie, Włodowicach, Dzikowcu, Bożkowie, Przygórzu i Jugowie) w ramach usuwania skutków klęsk żywiołowych. Na ten cel wydatkowano 10 058 025,87 zł, z czego w ramach dotacji celowej z budżetu państwa na ww. zadania otrzymano dofinansowanie w wysokości 7 393 870,00 zł,

- w 2019 r. w ramach dotacji celowej otrzymanej z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych i zakupów inwestycyjnych przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego sfinansowano wykonanie przebudowy drogi dojazdowej do gruntów rolnych w Woliborzu. Na ten cel wydatkowano 225 355,00 zł (otrzymano dofinansowanie w wysokości 47 880,00 zł),

- w 2019 r. gmina udzieliła dotacji na budowę chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej nr 385 w Woliborzu w kwocie 213 339,00 zł oraz dotacji na odbudowę drogi powiatowej 3313D Nowa Wieś w wysokości 46 798,00 zł,

- w 2019 r. wybudowano oświetlenie drogi powiatowej nr 3340D stanowiącej dojazd z przysiółka Mały Bożków do drogi wojewódzkiej 381. Na zadanie wydano 182 238,38 zł, z czego 140 396,25 zł stanowiła kwota otrzymanego dofinansowania od Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego w ramach Dolnośląskiego Funduszu Pomocy Rozwojowej 2019,
- w 2020 r. gmina otrzymała 223 000,00 zł dotacji celowej z budżetu Województwa Dolnośląskiego na przebudowę drogi transportu rolnego w Ludwikowicach Kł. Dzięki temu ulica Leśna w Ludwikowicach została pokryta nawierzchnią asfaltową o długości 900 mb. Łączna wartość inwestycji przekroczyła 346 000,00 zł,
- w 2020 r. wybudowano parking na Przełęczy Sokolej w Sokolcu. Dzięki temu powstało 18 miejsc postojowych, w tym 2 dla niepełnosprawnych, chodnik i mur oporowy. Na ten cel pozyskano 112 000,00 zł z Dolnośląskiego Funduszu Pomocy Rozwojowej, a 228 000,00 zł stanowił wkład własny gminy,
- w 2021 r. Gmina wyremontowała 440 metrów drogi gminnej w miejscowości Dzikowiec. Na ten cel wydatkowano 297 062,00 zł, z czego w ramach dotacji celowej otrzymanej z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych i zakupów inwestycyjnych przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego na ww. zadanie otrzymano dofinansowanie w wysokości 110 880,00 zł,
- w 2021 r. zamontowano nowe punkty świetlne - budowa oświetlenia drogowego w miejscowościach: Bartnica, Jugów, Bożków i Wolibórz została dofinansowana w ramach konkursu: „Dolnośląski Fundusz Pomocy Rozwojowej 2021” z budżetu Województwa Dolnośląskiego. Gmina pozyskała dofinansowanie w wysokości 123 000 zł,
- w 2021 r. wykonano przebudowę drogi o numerze ewidencyjnym 118517D, 120362D w miejscowości Włodowice – Krajanów – etap I na odcinku o długości 1,3 km. Na ten cel wydatkowano 990 878,68 zł, z czego wysokość udzielonej dotacji wyniosła 323 600 zł.
- w 2022 r. wykonano przebudowę drogi o numerze ewidencyjnym 118517D, 120362D w miejscowości Włodowice – Krajanów – etap II. Zadanie zrealizowane na odcinku 2761,54 mb. Na ten cel wydatkowano 3 837 092,00 zł, z czego w ramach dotacji otrzymano dofinansowanie w wysokości 2 451 814,08 zł, w tym z Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg otrzymano dofinansowanie w wysokości 1 825 018,08 zł oraz z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych i zakupów inwestycyjnych przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego otrzymano dofinansowanie w wysokości 626 796,00 zł,

- w 2022 r. wykonano również przebudowę drogi gminnej w miejscowości Wolibórz dz. nr 764, 920/3, 763 i 759 o długości 408 mb. Na ten cel wydatkowano 598 647,77 zł, przy współfinansowaniu przedsięwzięcia przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Jugów w kwocie 331 500,00 zł.

Infrastruktura kolejowa

Gminę przecinają linie kolejowe: nr 286 relacji Wałbrzych Główny - Kłodzko Główne i nr 327 relacji Nowa Ruda - Słupiec - Ścinawka Średnia. Przystanki kolejowe znajdują się w Ludwikowicach Kł., Świerkach Dolnych i Bartnicy.

Zgodnie z *Planem inwestycji transportowych* w rozdziale dotyczącym zidentyfikowanych potrzeb inwestycyjnych w infrastrukturze kolejowej wskazano rewitalizację linii kolejowej 327 na odc. Nowa Ruda Słupiec – Radków.

Z kolei PKP Polskie Linie Kolejowe SA ogłosiły listę zamierzeń inwestycyjnych na lata 2021-2030. Wśród nich znalazły się prace na linii kolejowej 286 na odc. Wałbrzych Główny – Kłodzko Główne (przebudowa)¹⁵.

W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego*¹⁶ jako jeden z wyznaczonych kierunków działań wskazano zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją. Jako ustalenie obowiązujące dla gmin przy sporządzaniu Studium, w zakresie zasad zagospodarowania przygranicznego obszaru funkcjonalnego wskazano utrzymanie rezerw terenowych na cele transportowe po zlikwidowanych liniach kolejowych, w celu zapewnienia możliwości realizacji inwestycji transportowych w pasie terenu o dogodnej geometrii oraz pochyleniach podłużnych, głównie z myślą o możliwości realizacji na tych odcinkach inwestycji takich jak: Kolej Dużych Prędkości Wrocław – Praga, odbudowa linii kolejowych, budowa dróg rowerowych, budowa dróg. Zasada ta dotyczy m.in. inwestycji odbudowy linii kolejowej nr 318 Srebrna Góra – Nowa Ruda Słupiec.

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Według danych GUS na koniec 2022 r. odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej na terenie Gminy wynosił 90,00%.

Gorsza sytuacja jest związana z dostępem do sieci kanalizacyjnej, ponieważ na koniec 2022 roku odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej wynosił 20,70% mieszkańców przy poziomie 65,9% na terenie Powiatu Kłodzkiego.

Liczbę budynków podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej wg stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. przedstawia tabela:

¹⁵ Zamierzenia inwestycyjne na lata 2021-2030 z perspektywą do 2040 roku, PKP PLK Warszawa 2021.

¹⁶ Plan przyjęty Uchwałą nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r.

Miejscowość	Woda	Woda i ścieki	Ścieki	Razem woda	Razem ścieki
<i>Bartnica</i>	71	0	0	71	0
<i>Bieganów</i>	20	0	0	20	0
<i>Dworki</i>	0	0	0	0	0
<i>Dzikowiec</i>	117	170	1	287	171
<i>Bożków</i>	198	369	23	567	392
<i>Czerwieńczyce</i>	128	4	0	132	4
<i>Jugów</i>	653	9	0	662	9
<i>Krajanów</i>	27	0	0	27	0
<i>Ludwikowice Kł.</i>	405	22	15	427	37
<i>Nowa Wieś Kł.</i>	64	0	0	64	0
<i>Przygórze</i>	95	63	19	158	82
<i>Sokolec</i>	45	0	0	45	0
<i>Sokolica</i>	21	0	0	21	0
<i>Świerki</i>	120	0	0	120	0
<i>Włodowice</i>	27	164	8	191	175
<i>Wolibórz</i>	291	0	0	291	0
Ogółem	2282	801	69	3083	870

Źródło: Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Nowej Rudzie Sp. z o.o.

W latach 2018-2022 Gmina realizowała zadania przyczyniające się do poprawy dostępności do sieci kanalizacyjnej, tj. w 2018 roku Gmina zakończyła II etap budowy sieci sanitarnej w Przygórzu, na którą przeznaczyła łącznie 893.821,93 zł. Wysoki koszt budowy wynikał z konieczności wykonania kanalizacji deszczowej i ułożenia sieci na dużej głębokości. Nakłady na inwestycje udało się jednak obniżyć dzięki uzyskaniu dofinansowania z WFOŚiGW w wysokości 132.500,00 zł.

W 2021 r. dzięki dofinansowaniu pozyskanemu przez Gminę z budżetu województwa dolnośląskiego, wykonano meliorację rowu przy boisku sportowym w Woliborzu. Całkowity koszt zadania wyniósł 69,9 tys. zł, z czego połowa została pokryta ze środków gminnych.

Dla poprawy dostępności do sieci kanalizacyjnej, w latach 2021-2023 wykonano prace polegające na budowie kanalizacji sanitarnej w miejscowości Jugów. Zakres robót obejmował zaprojektowanie i wykonanie ok. 11 km nowych odcinków sieci kanalizacyjnej grawitacyjnej z odcinkami bocznymi do granicy posesji. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Jugów umożliwiła podłączenie wszystkich zabudowanych działek w Jugowie, które znajdują się w granicach aglomeracji Nowa Ruda uchwalonej uchwałą nr 230/XXIX/20 z dnia 30 grudnia 2020 r. (Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego Poz.43 z dnia 5 stycznia 2021 r.).

Jak wspomniano w rozdziale *Środowisko naturalne i jego ochrona* w celu ochrony środowiska Gmina wspomaga mieszkańców w budowie przydomowych oczyszczalni ścieków. Wg danych GUS, na koniec 2017 r. w gminie istniało 31 przydomowych oczyszczalni ścieków, na koniec 2018, 2019 i 2020 r. – 37 takich oczyszczalni, na koniec 2021 r. – już 121, a na koniec 2022 r. - 131.

Wyzwaniem dla samorządu jest odpowiednia edukacja dotycząca nadmiernego zużycia wody oraz prowadzenie innych działań mających na celu ochronę posiadanych wód podziemnych oraz powierzchniowych. Polska jest jednym z najuboższych w wodę krajów w Europie. W latach 1946-2016 średnia roczna zasobów wodnych przypadająca w Europie na głowę mieszkańca wynosiła 5000 m³ wody, natomiast w Polsce tylko 1800 m³¹⁷. Wg statystyk GUS, prowadzonych od 2019 r., pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku na terenie Gminy Nowa Ruda wykazywał tendencją zwyżkową i wyniósł w 2019 r. - 1 419,2 dam³, w 2020 r. - 1 551,5 dam³, w 2021 r. - 1 622,8 dam³, a w 2022 r. – 1 606,7 dam³.

Dostęp do internetu

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 3a ustawy o samorządzie gminnym zadaniem własnym jednostki samorządu terytorialnego jest zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty poprzez działalność w zakresie telekomunikacji.

Zgodnie z opracowaniem GUS pn. *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2023 r.*¹⁸ udział gospodarstw domowych posiadających w domu łącze internetowe systematycznie rośnie. W 2023 r. dostęp do Internetu w domu miało 93,3% gospodarstw domowych.

¹⁷ <https://koalicjazywaziemia.pl/ekspertyza-woda-w-rolnictwie/>

¹⁸ [https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2023-roku,2,13.html](https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2023-roku,2,13.html)

Urząd Komunikacji Elektronicznej przygotował atlas szerokopasmowego dostępu do internetu¹⁹, w którym określił tzw. białe plamy, czyli punkty adresowe, które zgodnie z danymi przekazanymi przez przedsiębiorców (stan na 31.12.2021 r.) jak i po zakończeniu inwestycji w ramach 1 osi Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa nie będą posiadały zasięgu co najmniej 30 Mb/s. Na mapie tej znajduje się wiele punktów z terenu Gminy Nowa Ruda, m.in. budynki usytuowane w Woliborzu, Dzikowcu, Czerwieńczycach, Nowej Wsi Kłodzkiej, Świerkach i Ludwikowicach Kłodzkich. W celu minimalizowania wykluczenia cyfrowego należy dążyć do zapewnienia dostępu do internetu szerokopasmowego dla wszystkich mieszkańców Gminy.

W celu zapewnienia wsparcia rozwoju cyfrowego instytucji samorządowych oraz zwiększenie cyberbezpieczeństwa Gmina Nowa Ruda brała udział w realizacji projektu pn. Cyfrowa Gmina. Pandemia COVID-19 wskazała na konieczność przeorganizowania tradycyjnego sposobu pracy, jednak braki sprzętowe (np. wielość komputerów stacjonarnych) nie pozwalały na umożliwienie pracy zdalnej wszystkim pracownikom urzędu. Dofinansowanie przeznaczono głównie na zakup sprzętu komputerowego dla pracowników Urzędu Gminy Nowa Ruda oraz jednostek organizacyjnych, niezbędnego do realizacji e-usług, pracy i edukacji zdalnej.

OBSZAR STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

W Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) – gmina Nowa Ruda została zaliczona do jednej z 30 gmin województwa dolnośląskiego, znajdujących się na liście gmin zagrożonych trwałą marginalizacją (programowanie 2021–2027). Jednak do momentu zatwierdzenia niniejszego dokumentu Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego nie została dostosowana do zapisów KSRR 2030 i z tego powodu gmina Nowa Ruda nie jest OSI w rozumieniu Strategii Rozwoju Województwa.

¹⁹ www.mapbook.uke.gov.pl

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ – cele opracowania i podstawy prawne²⁰

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Nowa Ruda stanowi składnik strategii rozwoju gminy na podstawie art. 10e ust. 3. ustawy o samorządzie gminnym. Strategia rozwoju gminy powinna być spójna ze strategią rozwoju województwa oraz strategią rozwoju ponadlokalnego, obejmującą gminę oraz zawierać wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Model funkcjonalno-przestrzenny stanowi ilustrację założeń ukierunkowanej terytorialnie polityki rozwoju. Przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju gminy wynikającą z uwarunkowań związanych z jej położeniem, trendami rozwojowymi oraz kierunki zmian oczekiwanych w wyniku realizacji strategii. Model jest graficznym odzwierciedleniem prezentowanych treści, wskazuje najważniejsze informacje, wiąże zagadnienia społeczno-gospodarcze z przestrzennymi. Obrazuje strategiczną wizję rozwoju, która wynika z uwarunkowań związanych z położeniem, procesami zachodzącymi na analizowanym obszarze oraz trendami rozwojowymi. Model, mimo przedstawienia struktury funkcjonalno-przestrzennej w bardzo ogólnej formie, wskazuje najważniejsze obszary, które strategia rozwoju uznaje za istotne dla osiągnięcia celów.

Ogólna charakterystyka gminy

Gmina Nowa Ruda jest gminą wiejską położoną w województwie dolnośląskim w powiecie kłodzkim. Obszar gminy zajmuje 139,67 km² (13 967 ha), liczba ludności w gminie wynosiła w 2019 roku 11546 mieszkańców. W skład gminy wchodzi 17 sołectw: Bartnica, Bieganów, Bożków, Czerwieńczyce, Dworki, Dzikowiec, Jugów, Koszyn, Krajanów, Ludwikowice Kłodzkie, Nowa Wieś Kłodzka, Przygórze, Sokolica, Sokolec, Świerki, Wolibórz, Włodowice. Główne elementy układu komunikacyjnego:

1) drogi wojewódzkie:

a) nr 381 relacji: (Wałbrzych Stary Zdrój (DK35)-Wałbrzych Rusinowa) Jedlina Zdrój -Głuszyca - Ludwikowice Kłodzkie - Nowa Ruda (obwodnica) - Nowa Ruda Słupiec - Gorzuchów - Kłodzko (DK8),

b) nr 384 relacji: Wolibórz (DW385) - Bielawa (obwodnica Bielawy) - Dzierżoniów

²⁰ Przy tworzeniu modelu korzystano z następujących źródeł:

1. Plan Zagospodarowania Województwa Dolnośląskiego (Uchwała nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r. w sprawie uchwalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego), IRT, Wrocław, 2020.
2. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, Wrocław 2018.
3. Cyklostrada Dolnośląska, Przebieg części Trasy Sudeckiej 706A wytyczona na podstawie „Ideowej koncepcja przebiegu głównej trasy rowerowej Szczawno–Zdrój-Wałbrzych–Kłodzko”, W-IZJA, J. Godlewski, 2021.
4. Strategia Rozwoju Sudety 2030, Centrum Badawczo-Rozwojowe Samorządu Terytorialnego Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2018.
5. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nowa Ruda” przyjętego uchwałą nr 262/XXXV/17 Rady Gminy Nowa Ruda z dnia 28 czerwca 2017 r.

(obwodnica Uciechowa) - Kołaczów (obwodnica Ścinawki) - Łagiewniki (DK8),
c) nr 385 relacji: granica państwa PL i CR Tłumaczów/Otovice - Tłumaczów – Nowa Ruda (po drodze DW381, obwodnica Nowej Rudy) - Nowa Ruda - Wolibórz - Srebrna Góra - Ząbkowice Śląskie (po DK8) - Ząbkowice Śląskie – Niedźwiednik - Ziębice - Jagielnica - gr. województwa - Wierzbna - Grodków - (po DW401) - (DK46/koło -Jaczowic).

2) drugorzędne, niezelektryfikowane linie kolejowe:

a) nr 286 (dwutorowa relacji Kłodzko Główne - Wałbrzych Główny),
b) nr 327 (jednotorowa relacji Bielawa Zachodnia Dworzec Mały - Radków z przejezdnym wyłącznie jednym odcinkiem relacji Nowa Ruda Słupiec - Ścinawka Średnia).

Położenie fizyczno – geograficzne i rzeźba terenu

Pod względem fizyczno–geograficznym Obszar gminy wiejskiej Nowa Ruda leży w obrębie Obniżenia Noworudzkiego i Obniżenia Bożkowa oraz ich górskiego otoczenia: Gór Sowich, Gór Bardzkich, Gór Suchych, Wzgórz Włodzickich, Wzgórz Wyrębińskich, Wzgórz Ścinawskich, Garbu Dzikowca oraz Garbu Golińca.

Położenie gminy w ujęciu ponad regionalnym i regionalnym

Nowa Ruda położona jest w niedalekim sąsiedztwie ważnego międzyregionalnego korytarza tranzytowego o kierunku północ-południe łączącego Wrocław z Pragą (droga krajowa nr 8) poprzez byłe przejście graniczne w Kudowie Zdroju, odległość do Pragi to 200 km. Połączenie drogowe ze stolicą Województwa dolnośląskiego (87 km), realizowane jest przez Bielawę oraz Dzierżoniów. Połączenie z Wałbrzychem (35 km) oraz Kłodzkiem (23 km) stanowi droga wojewódzka nr 381 tworząca główną oś komunikacyjną gminy. Dzięki korzystnemu położeniu geograficznemu gmina Nowa Ruda posiada doskonałe warunki do rozwoju turystyki, szczególnie jako baza pobytowa. W okolicy i w obszarze gminy znajdują się liczne ośrodki narciarskie. Dodatkowym atutem położenia Nowej Rudy jest bliskość z Republiką Czeską odległość do Broumova to zaledwie 19km.

Wytyczne z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa do modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej

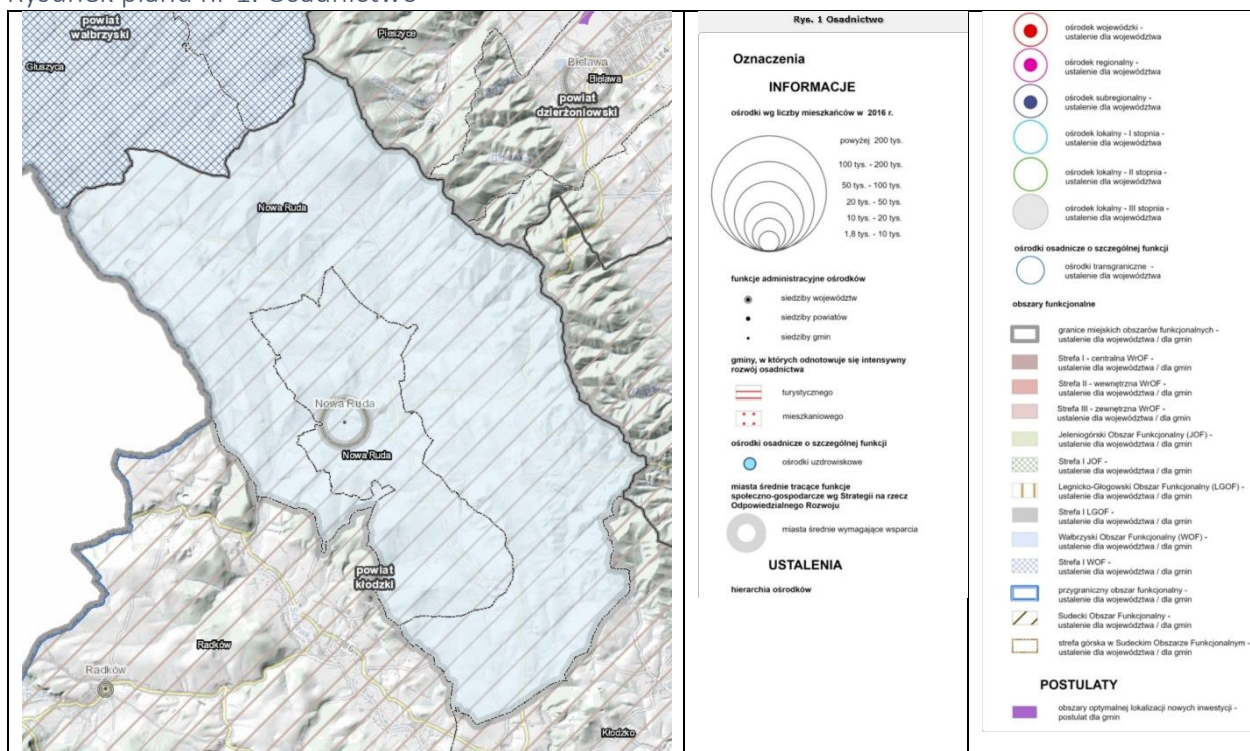
W zakresie realizacji celów, zasad realizacji i kierunków polityki przestrzennej, dla podstawowych sfer i systemów zagospodarowania województwa wykazano ustalenie lokalizacji ośrodka Gminy Nowa Ruda w układzie powiązań subregionalnych i lokalnych.

W związku z uchwaleniem Planu Zagospodarowania Województwa Dolnośląskiego (Uchwała nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r. w sprawie uchwalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego), analizie zostały poddane kierunki zmian przestrzennych dotyczących obszaru gminy Nowa Ruda w poniższym zakresie.

Cele polityki zagospodarowania przestrzennego samorządu województwa:

- o Cel 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego i równomiernego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez funkcjonalne kształtowanie hierarchicznej sieci osadniczej gwarantującej dostęp do usług i rynku pracy;
- o Cel 2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu;
- o Cel 3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka;
- o Cel 4. Dobra dostępność transportowa i sprawne systemy infrastruktury transportowej

Rysunek planu nr 1. Osadnictwo

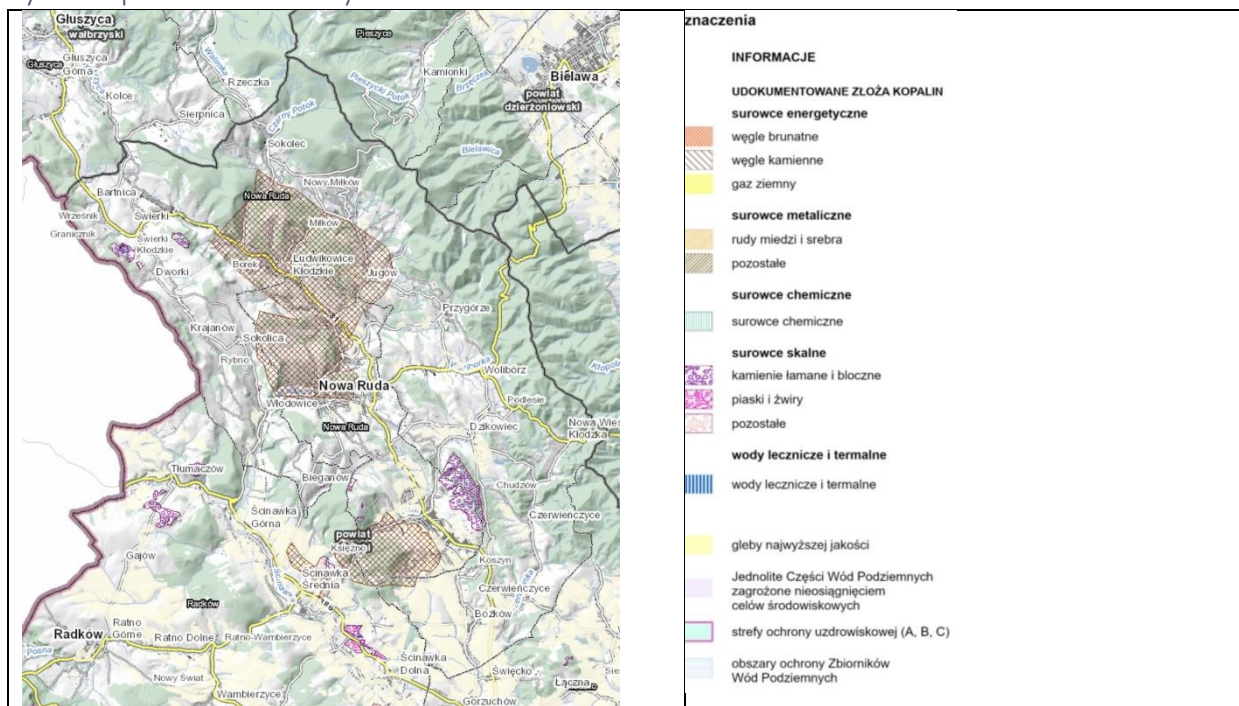

Gmina Nowa Ruda znajduje się w granicach:

1	przygranicznego obszaru funkcjonalnego,	3	Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego
2	cennego przyrodniczo obszaru funkcjonalnego,	4	Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego.

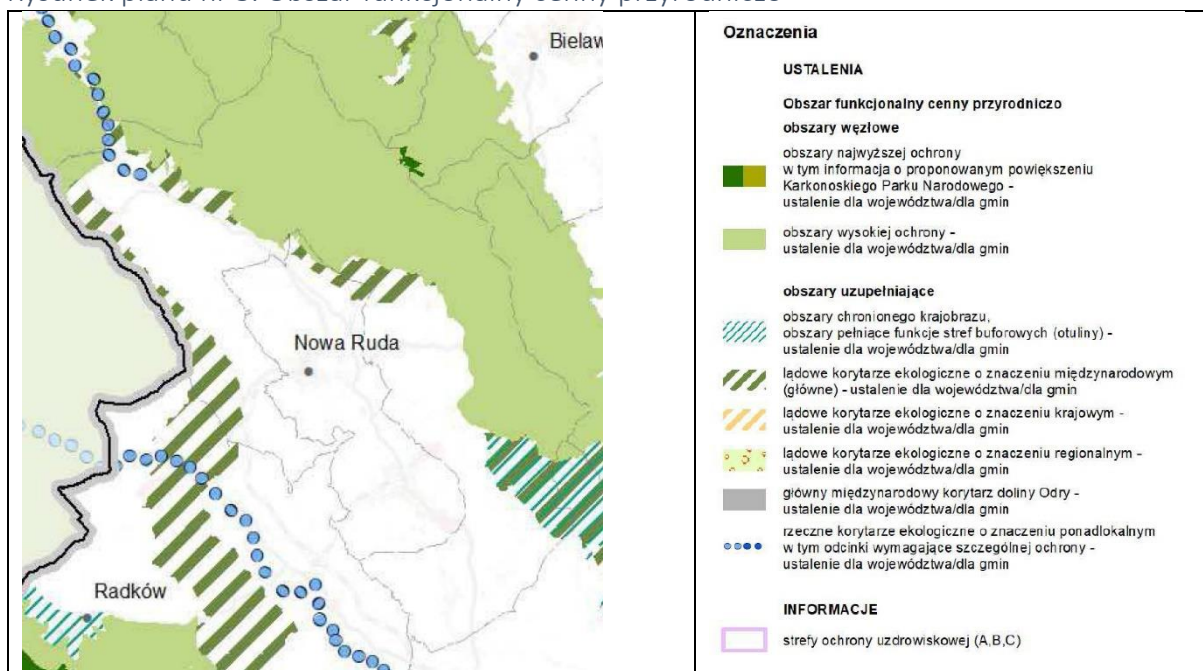
Postulaty kierowane do gmin: Uwzględnianie w studiach gmin obszarów optymalnej lokalizacji nowych inwestycji*, wskazanych na rysunku Planu nr 1. Osadnictwo, jako terenów lokalizacji budynków lub budowli związanych z prowadzeniem działalności mającej na celu wytwarzanie dóbr i materiałów oraz jako rekomendowanych przedsiębiorcom optymalnych lokalizacji nowych inwestycji w rozumieniu przepisów art. 7 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji.

Rysunek planu nr 4. Zasoby środowiska

W obszarze Gminy występują złoża kopalin o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym.

Rysunek planu nr 3. Obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo

Gmina Nowa Ruda zlokalizowana jest w obszarze korytarza ekologicznego o znaczeniu ponadlokalnym (międzynarodowym, krajowym i regionalnym) oraz w obszarach wysokiej ochrony ustalonej na poziomie województwa:

W zakresie racjonalnego i zrównoważonego sposobu wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu Plan ustala:

- Kierunek – Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich,
- Postulat kierowany do gminy:
 1. Uwzględnianie w polityce przestrzennej gminy konieczności ochrony zasobów środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju (w tym zapisów zawartych w obowiązujących planach ochrony obszarów chronionych).
 2. Ograniczenie lokalizowania elementów i obiektów infrastruktury technicznej w miejscach eksponowanych widokowo, ochrona i zagospodarowanie punktów widokowych, ochrona i kształtowanie ciągów i osi widokowych.
 3. Uwzględnianie studiów i ocen zmian krajobrazu w pracach nad lokalnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi.
 4. Wyłączenie obszarów chronionego krajobrazu z lokalizowania elektrowni wiatrowych o mocy większej niż moc mikroinstalacji w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz.U. z 2018 r. poz. 2389 z późn. zm.).

- Kierunek – Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur Krajowych i europejskich

Ustalenia obowiązujące dla gmin:

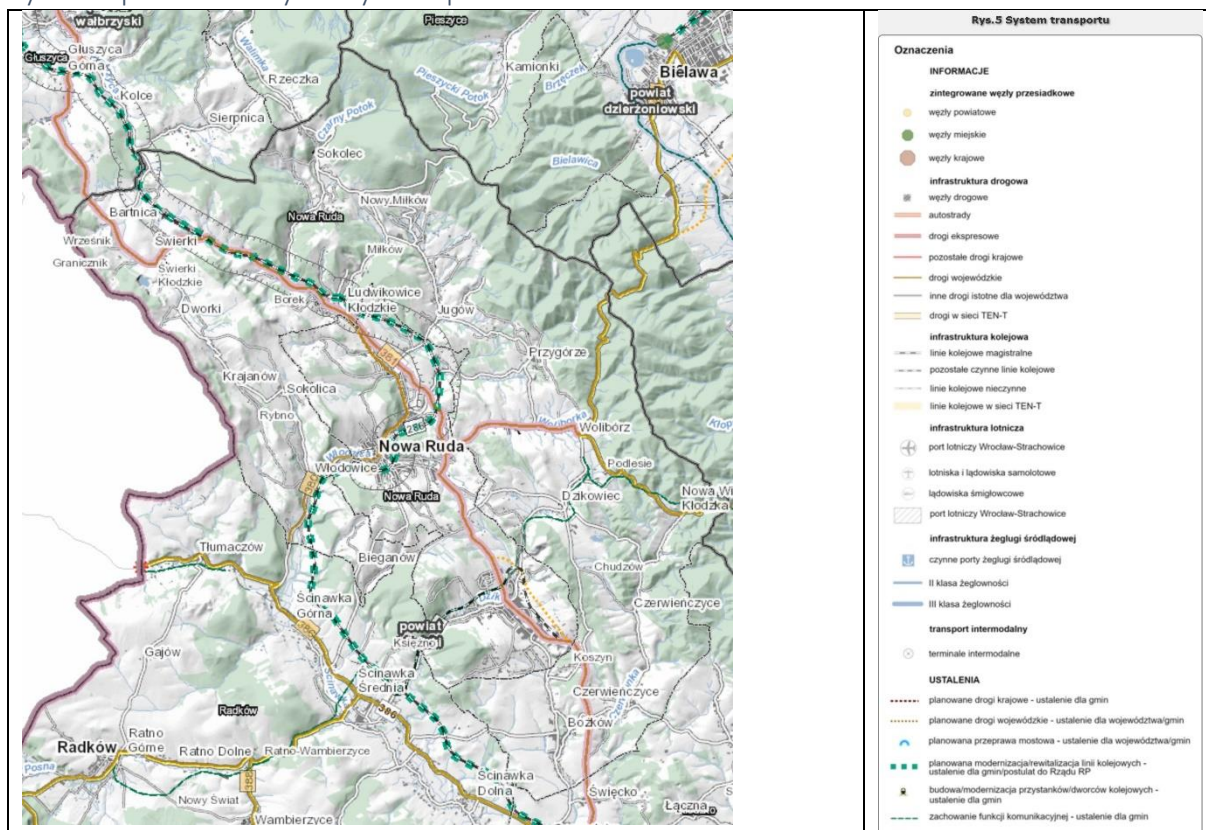
Uwzględnienie postulowanych obszarów do objęcia ochroną prawną – na podstawie zapisów obowiązujących planów ochrony parków krajobrazowych, w tym:

- 1) postulowanych rezerwatów przyrody,
- 2) postulowanych użytków ekologicznych,
- 3) postulowanych zespołów przyrodniczo – krajobrazowych,
- 4) proponowanych stanowisk dokumentacyjnych.

Ochrona obszarów o nieprzekształconych lub stosunkowo mało zmienionych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, oraz uwzględnianie pozostałych działań ochronnych w zakresie ochrony krajobrazu, sformułowanych w obowiązujących planach ochrony parków krajobrazowych- Park Krajobrazowy „Gór Sowich”,

Występują następujące obiekty: korytarze ekologiczne o znaczeniu ponadlokalnym (międzynarodowym, krajowym i regionalnym), lądowe korytarze Ekologiczne.

Rysunek planu nr 5. Systemy transportu

w zakresie dobrej dostępności transportowej i sprawnych systemów infrastruktury transportowej Plan ustala:

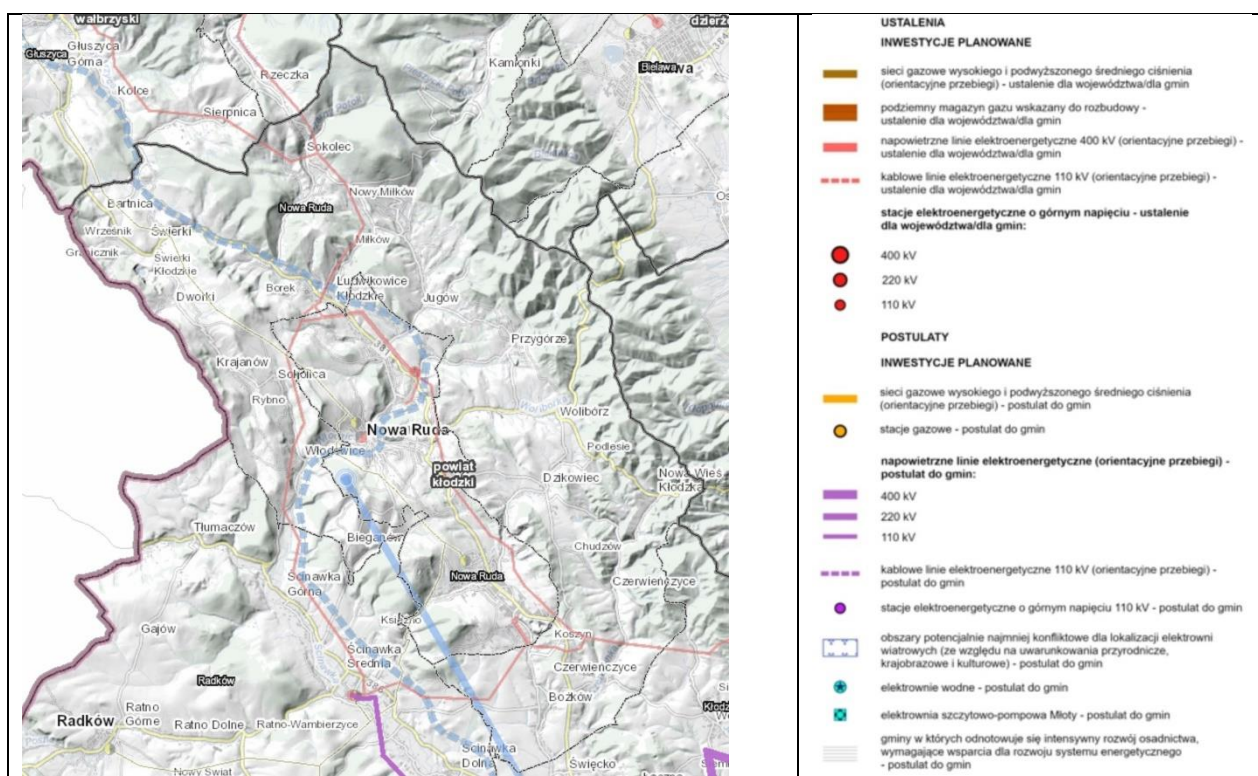
- Kierunek – Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa:

Postulat kierowany do gminy: Utrzymanie rezerw terenowych na cele transportowe po zlikwidowanych liniach kolejowych, w celu zapewnienia możliwości realizacji inwestycji transportowych w pasie terenu o dogodnej geometrii oraz pochyleniach podłużnych, głównie z myślą o możliwości realizacji na tych odcinkach inwestycji takich jak: Kolej Dużych Prędkości Wrocław – Praga, odbudowa linii kolejowych, budowa dróg rowerowych, budowa dróg. Zasada dotyczy inwestycji - linia kolejowa nr 318 Srebrna Góra – Nowa Ruda Słupiec,

- 1 W ramach wskazanych ciągów drogowych postuluje się o uwzględnienie rezerw terenowych z uwagi na możliwość ujednolicenia parametrów użytkowych dróg wchodzących w skład danego korytarza. Szczególnie istotnym jest zapewnienie możliwości dostosowania parametrów technicznych dróg do obowiązujących normatywów, w oparciu o realne uwarunkowania terenowe. W miarę możliwości należy ograniczać lokalizację nowych zjazdów oraz skrzyżowań z drogami dojazdowymi i lokalnymi. Obsługa przyległych terenów powinna odbywać się poprzez już istniejące zjazdy, skrzyżowania oraz nowe drogi o klasie co najmniej zbiorczej, a dotyczy to w szczególności dróg - korytarz „sudecki południowy” – przebieg: DK30 Zgorzelec –Lubań – Jelenia Góra – dalej jako DW367 Kowary – Kamienna Góra – Wałbrzych - dalej jako DW381 Nowa Ruda - Kłodzko– dalej jako DK46 Paczków klasy technicznej G i GP. W ramach wskazanych korytarzy należy dążyć do realizacji ciągów pieszych lub pieszo-rowerowych zgodnie ze Standardami projektowymi i wykonawczymi dla infrastruktury rowerowej województwa dolnośląskiego.

Przez Gminę przebiega linia kolejowa, jako teren zamknięty, zastrzeżona ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa.

Rysunek planu nr 6. Infrastruktura energetyczna i telekomunikacyjna

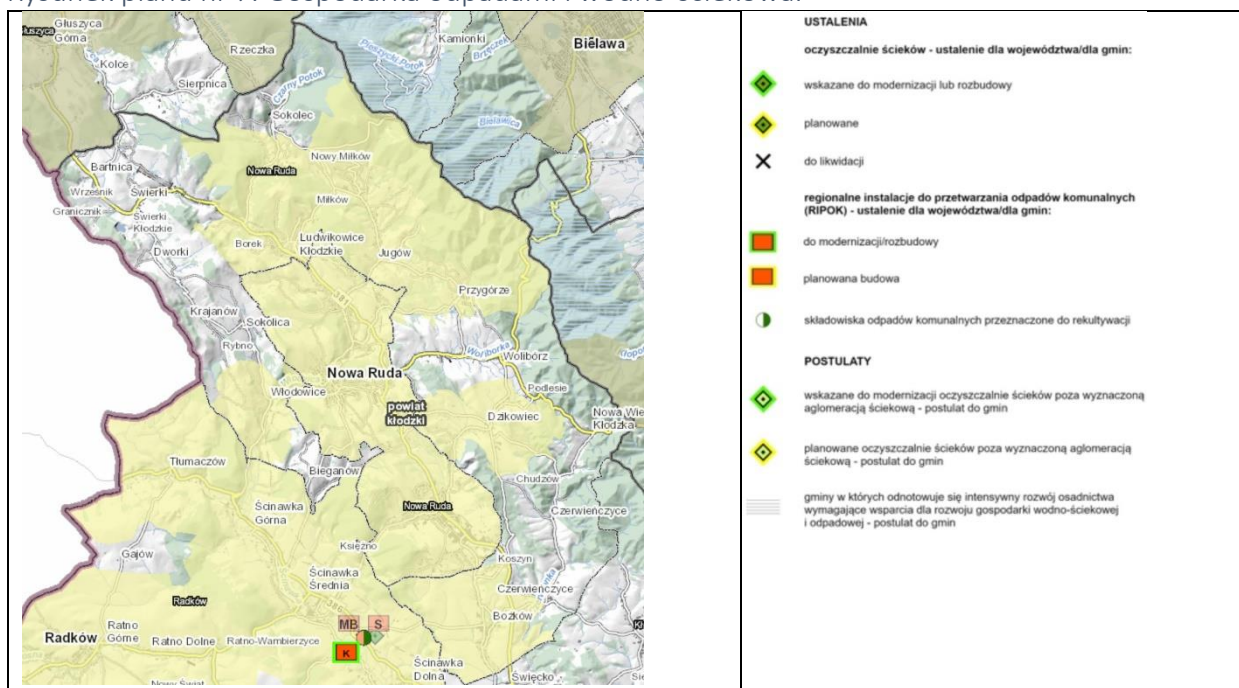

W zakresie zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka Plan ustala:

- Kierunek – Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej,

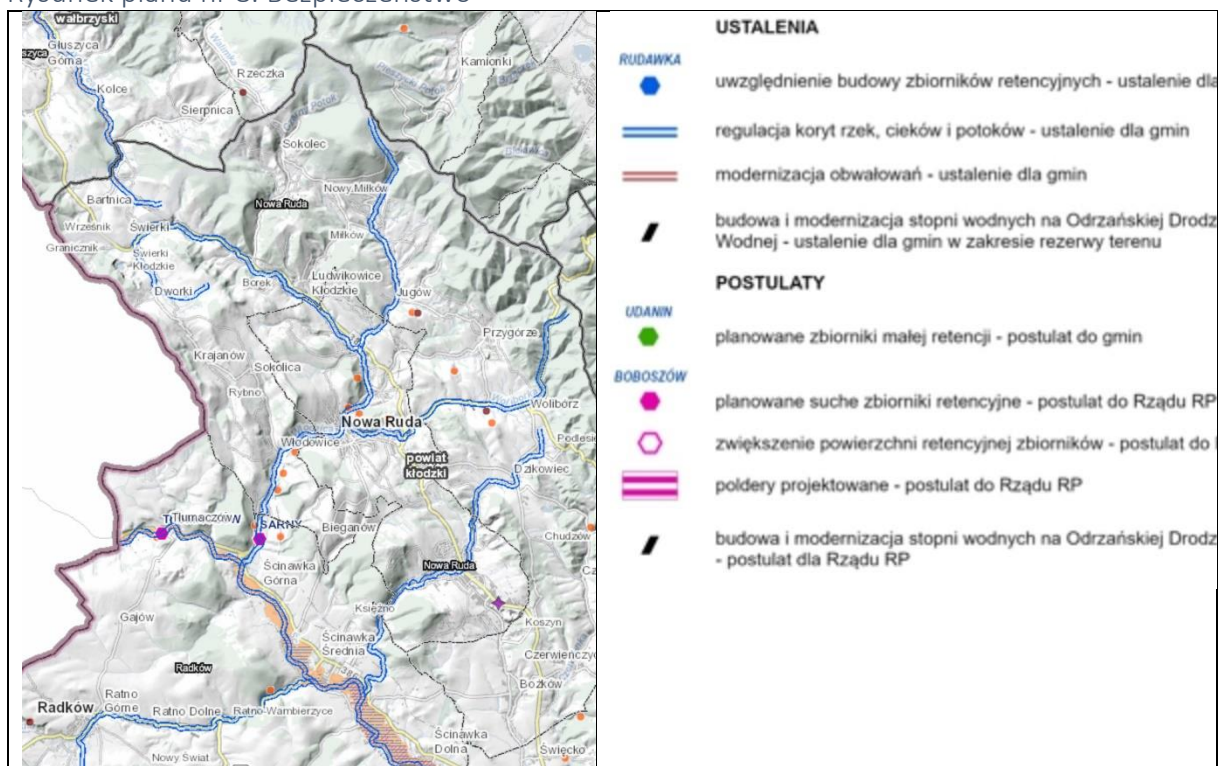
- o Postulat kierowany do gminy - Wspieranie rozwoju sieci teleinformatycznych na obszarach problemowych, w których nie występuje infrastruktura telekomunikacyjna umożliwiającą świadczenie usług dostępu do Internetu o wymaganej przepustowości,

Rysunek planu nr 7. Gospodarka odpadami i wodno-ściekowa.

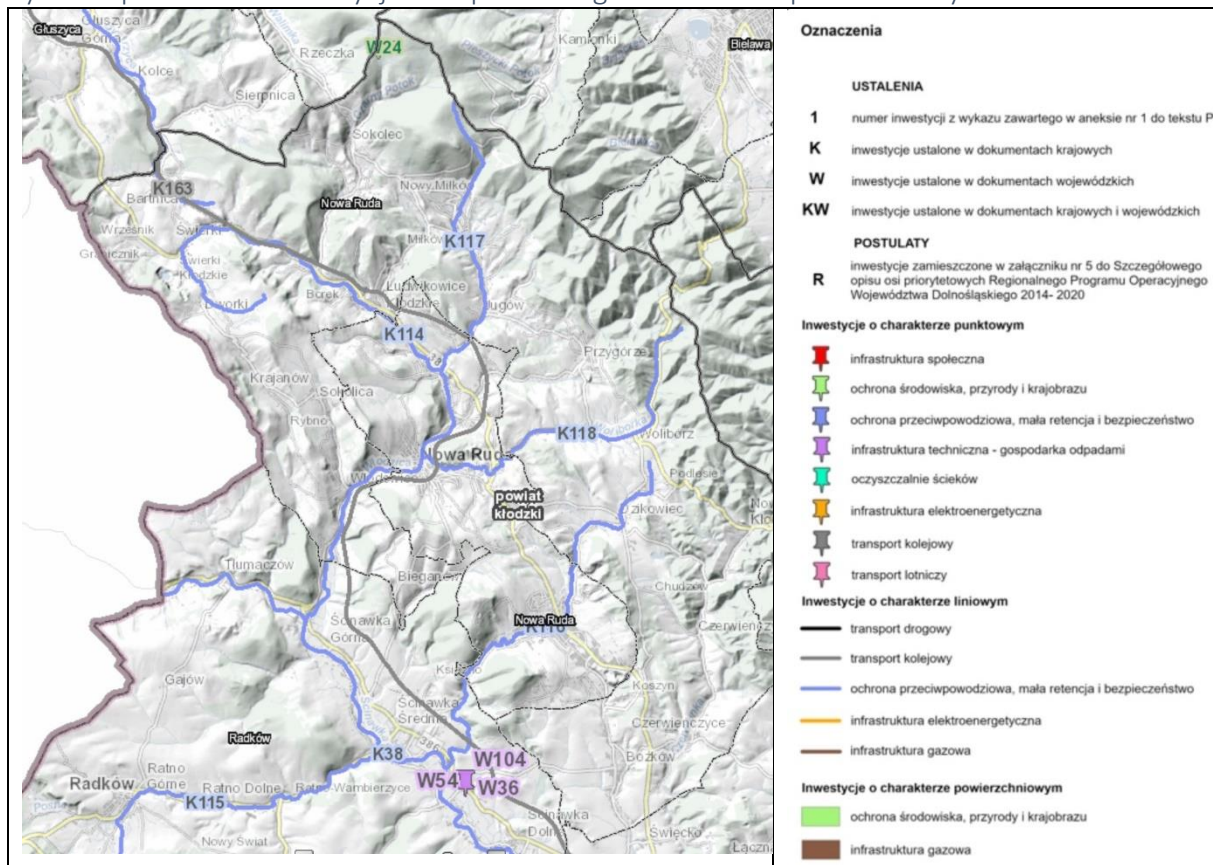
Plan ustala - lokalizacja gminy w obszarze aglomeracji nie stanowiącej priorytetu.

Rysunek planu nr 8. Bezpieczeństwo

Plan ustala - ograniczanie wprowadzania zabudowy mieszkaniowej na obszarach występowania zagrożeń naturalnych oraz poprawa bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.

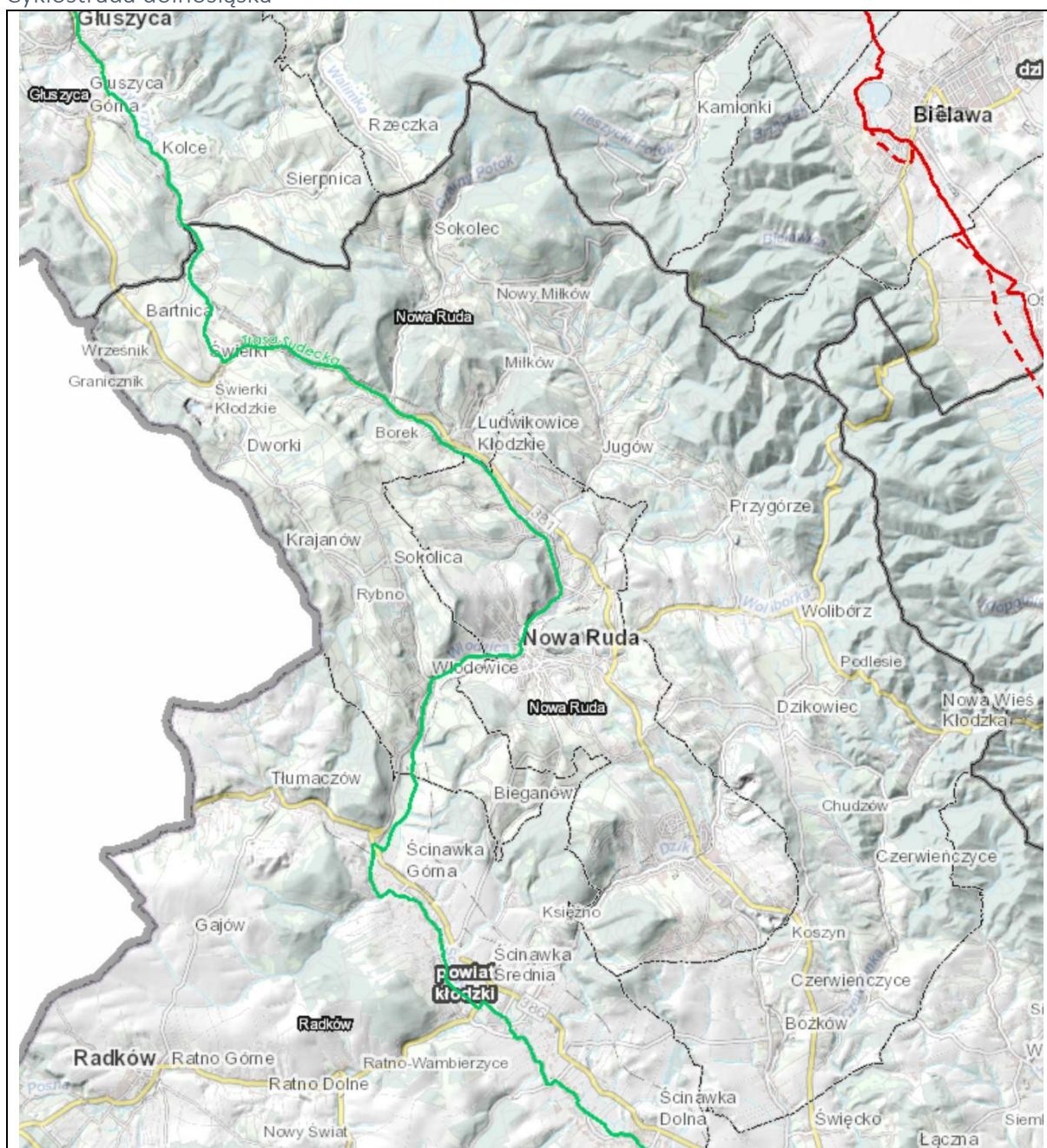
Rysunek planu nr 9. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

Ustalenia planu w zakresie rozmieszczenia ponadlokalnych inwestycji celu publicznego:

1. K163 Rewitalizacja linii kolejowej nr 286 na odcinku Wałbrzych – Jedlina Zdrój –Głuszyca – Nowa Ruda – Kłodzko.
3. K38 Ochrona przeciwpowodziowa doliny rzeki Ścinawki (Ścinawka od Bożanowskiego Potoku do Nysy Kłodzkiej).
4. K114 Ochrona przed powodzią Kotliny Kłodzkiej - Potok Włodzica (odcinkowa regulacja koryta na długości ok 15 km.
5. K115 Ochrona przed powodzią Kotliny Kłodzkiej - Potok Posna (odcinkowa regulacja koryta na długości ok 11 km.
6. K116 Ochrona przed powodzią Kotliny Kłodzkiej - Potok Dzik (odcinkowa regulacja na całej długości cieku głównego w danej JCWP czyli 12 km.
7. K117 Ochrona przed powodzią Kotliny Kłodzkiej - Jugowski Potok (regulacja koryta cieku na długości ok 7 km.
8. K186* 1. Modernizacja międzygminnej oczyszczalni ścieków w Ścinawce Dolnej oraz rozbudowa kanalizacji sanitarnej dla Miasta i Gminy Nowa Ruda.
9. W24 Projektowany rezerwat przyrody "Torfowisko pod Sową".

Cyklostrada dolnośląska

Przebieg w zachodniej części gminy Trasy Sudeckiej 706A (Długość 217[km])

Projekt zakłada:

- poprawę rowerowej dostępności transportowej całego regionu;
- koordynację i zarządzanie projektem z poziomu samorządu województwa, z uwagi na regionalny i kluczowy charakter przedsięwzięcia;
- uwzględnienie pomysłu Dolnośląskiej Autostrady Rowerowej w sieci głównych tras rowerowych Dolnego Śląska;
- uwzględnienie istniejących dróg rowerowych oraz integracja z siecią kolejową;

przeciwdziałanie marginalizacji słabiej rozwiniętych części województwa, aktywizację obszarów położonych z dala od głównych szlaków komunikacyjnych, terenów wiejskich, cennych przyrodniczo i kulturowo; główne trasy rowerowe mają w zamierzeniu spełniać standardy, które pozwolą, aby sieć była wygodna, bezpieczna i dostępna dla wszystkich rowerzystów, bez względu na wiek, sprzęt, zasobność, czy sprawność; Cyklostradę będą stanowiły wydzielone drogi rowerowe jak również drogi leśne, polne i publiczne o niskim natężeniu ruchu;

Cyklostrada Dolnośląska w swoim założeniu ma pełnić nie tylko funkcję rekreacyjną, ale będzie stanowiła ważny element lokalnej sieci transportowej. Rower jest najbardziej ekologicznym środkiem transportu, a obecny rozwój techniki pozwala na użytkowanie rowerów na znacznie dłuższe odległości. Dzięki temu rower staje się realną alternatywą w codziennych dojazdach do pracy, do szkoły czy do sklepu. Dzięki temu główne trasy rowerowe regionu mogą służyć zarówno rekreacji, turystyce, jak i komunikacji. Dlatego Cyklostrada Dolnośląska zdecydowanie poprawi dostępność transportową regionu poprzez połączenie ich z regionalnym transportem kolejowym. Rozwijając tę formę transportu samorząd województwa realizuje jednocześnie cele określone w polityce Zielonego Ładu Unii Europejskiej.

Wytyczne ze Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 do modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 zawiera wizję przyszłościowego rozwoju regionu, w której określono w dość ogólnej, lecz adekwatnej do powszechnie ujawnianych oczekiwań formie jako: Dolny Śląsk 2030 regionem równomiernego rozwoju, regionem przyjaznym, nowoczesnym i konkurencyjnym. Jej osiągnięciu służyć będzie realizacja celu nadrzędnego, którym jest harmonijny rozwój regionu i wysoka jakość życia dolnośląskiej społeczności oraz przyporządkowanych mu pięciu celów strategicznych:

- 1 efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu;
- 2 poprawa jakości i dostępności usług publicznych;
- 3 wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego;
- 4 odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego;
- 5 wzmocnienie przestrzennej spójności regionu.

Dla Subregionu Wałbrzyskiego w obszarze, którego znajduje się gmina Nowa Ruda, Strategia wyznacza następujące potencjały rozwojowe:

- rozbudowana oferta kulturalna i turystyczna,
- wysoka atrakcyjność turystyczna obszaru oraz duży potencjał rozwojowy turystyki, oparte o silną całoroczną bazę uzdrowiskową i wypoczynkową oraz dużą różnorodność profili leczniczych dolnośląskich uzdrowisk,

- wsparcie oferowane przez IOB,
- renta położenia, predestynująca obszar do rozwijania współpracy transgranicznej,
- zawiązanie porozumienia ZIT w Wałbrzyskim Obszarze Funkcjonalnym,
- wykluczenie komunikacyjne subregionu (szczególnie Ziemi Kłodzkiej),
- wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza i degradacji środowiska naturalnego,
- konflikty przestrzenne i środowiskowe związane z presją inwestycyjną na obszary zalewowe oraz realizacją inwestycji infrastrukturalnych na terenach cennych przyrodniczo lub w ich sąsiedztwie,
- potrzeba rewitalizacji miast szczególnie w obszarach zdegradowanej i zdekapitalizowanej tkanki miejskiej,
- pogłębiająca się dysproporcja rozwoju między ośrodkami miejskimi, będąca skutkiem postępującego procesu metropolizacji w regionie,
- pogłębiający się proces depopulacji,
- ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji obserwowane w większości gmin,
- niska mobilność zawodowa ludności,
- wysokie bezrobocie, szczególnie w południowej części subregionu,
- w znacznej części zdekapitalizowana i niekompletna sieć dróg i połączeń kolejowych,
- trudna sytuacja społeczno-ekonomiczna miast średnich i małych.

Wytyczne ze Strategii Rozwoju Sudety 2030 do modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej

Strategia wpisuje się w nowe podejście terytorialne, w którym kładzie się nacisk na spójność terytorialną przejawiającą się w różnicowaniu wielopoziomowych działań (interakcji), w zależności od specyficznych zasobów, problemów i mechanizmów rozwoju. Podstawą stają się endogeniczne kapitały terytorialne, integracja oraz szeroka partycypacja mieszkańców.

Jak wskazują zapisy Strategii, pogłębianie integracji musi odbywać się poprzez wspólnotę celów ogniskujących się na wspólnym rozwiązywaniu problemów. Do najważniejszych należy zaliczyć:

- depopulację,
- wykluczenie komunikacyjne,
- zanieczyszczenie powietrza poprzez tzw. niską emisję,
- konieczność rewitalizacji zasobów lokalnych.

Ważnym elementem, jest występowanie obszarów górskich z ich specyfiką oraz przygranicznym położeniem, co musi skutkować koniecznością zacieśniania i inicjowania współpracy transgranicznej, gdyż obszary takie, tj. tereny górskie, będące przygraniczem, wykazują naturalną skłonność do marginalizacji. Same obszary górskie a właściwie ich aktywizacja poprzez umiejętne wykorzystanie ich atutów oraz likwidację istniejących tam barier, w znacznej mierze będą decydować o przyszłości tego obszaru.

Wytyczne z Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nowa Ruda do modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej

Studium jest podstawowym dokumentem dla władz samorządowych gminy, na podstawie którego prowadzona ma być polityka i strategia działań, przede wszystkim w sferze zagospodarowania przestrzennego, ale także w sferze społeczno-gospodarczej i ekologicznej (które bezpośrednio lub pośrednio wpływają na kształtowanie struktury przestrzennej i układu funkcjonalno-przestrzennego).

1 Celami polityki przestrzennej, zapisanej w Studium, są w szczególności:

1) stworzenie warunków przestrzennych dla aktywizacji rozwoju gospodarczego, tj. wzmocnienia i poszerzenia bazy ekonomicznej (m.in. o górnictwo węgla kamiennego) i w konsekwencji ograniczenie bezrobocia - w tym poprzez dalszy rozwój przedsiębiorczości, z uwzględnieniem istniejącej infrastruktury technicznej i istniejącego majątku trwałego oraz kwalifikacji miejscowej siły roboczej, zasobów surowców, a także ochrony walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych (kształtowanie zrównoważonego rozwoju);

2) stworzenie warunków dla racjonalnego rozwoju terenów zabudowanych;

3) wykorzystanie lokalnych walorów środowiska dla rozwoju turystyki i rekreacji oraz innych form zagospodarowania, przy jednoczesnym zapewnieniu skutecznej ochrony tych walorów;

4) poprawa warunków zamieszkiwania (habitatu), m.in. poprzez stworzenie warunków przestrzennych dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego oraz odpowiednie wyposażenie terenów osadniczych w zakresie infrastruktury technicznej;

5) poprawa funkcjonowania układu komunikacyjnego i systemów infrastruktury technicznej;

6) ochrona walorów przyrodniczych i kulturowych oraz podwyższenie walorów krajobrazowych.

Główne przesłanki dla podejmowania decyzji planistycznych służących osiągnięciu ww. celów to:

1) wskazanie rezerw terenów dla różnych inwestycji, przede wszystkim:

- a w rejonach największego zainteresowania poważnych inwestorów,
- b służących realizacji nowych atrakcji turystycznych,

- c na terenach przemysłowych i pogórnich oraz w rejonach stanowiących kontynuację terenów zainwestowanych,
 - d w rejonach wymagających doinwestowania,
 - e z dogodną komunikacją;
- 2) kolejność realizacji inwestycji zgodnie z zasadą:
- a.a w pierwszej kolejności - tereny uzbrojone lub łatwe do uzbrojenia oraz tereny, których zagospodarowanie może w istotny sposób przyczynić się do rozwoju gminy,
 - a.b w drugiej kolejności - tereny odleglejsze, wymagające większych nakładów na komunikację i uzbrojenie oraz mające mniejsze znaczenie dla rozwoju gminy;
- 3) podział ogólny terenów na:
- a.a obszary mieszkaniowe brutto z usługami i nieuciążliwą produkcją - jako uzupełnienie istniejącej zabudowy lub jako tereny rozwojowe dodane do istniejących układów osadniczych; co ma na celu ograniczanie rozpraszania zabudowy,
 - a.b obszary skoncentrowanej działalności gospodarczej, w tym dla przemysłu wydobywczego (tereny aktywności gospodarczej) oddzielone od terenów o funkcji mieszkaniowej lub rekreacyjnej (segregacja funkcji),
 - a.c obszary turystyczno-wypoczynkowe,
 - a.d obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, wód powierzchniowych oraz obszary leśne i przeznaczone do zalesienia;
- 4) ochrona zasobów i walorów gminy:
- a) przyrodniczych:
- kompleksów przyrodniczych o wysokich walorach przyrodniczych,
 - wód powierzchniowych,
 - lasów i zadrzewień,
 - gleb wyższych klas bonitacyjnych,
 - wód podziemnych,
- b) zasobów kopalin, kulturowych:
- krajobrazu kulturowego,
 - obiektów i zespołów objętych ochroną konserwatorską,
 - obiektów i zespołów zabytkowych nie objętych dotychczas ochroną konserwatorską,
 - obszarów o dużych walorach archeologicznych,
 - ładu przestrzennego;
 - wskazanie rozwiązań komunikacyjnych korzystnych dla sprawnego funkcjonowania gminy oraz jej powiązań zewnętrznych;
 - określenie zasad uzbrojenia terenów.

Uwarunkowania wynikające ze struktury funkcjonalno-przestrzennej:

- 1 Założenia ogólne kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej.

- 1 Dotychczasowa struktura użytkowania gruntów, stanowiąca zarazem strukturę przyrodniczą gminy, jest ściśle związana z miejscowymi, góorskimi uwarunkowaniami siedliskowymi. Nie powinna więc podlegać istotnym zmianom w wyniku rozwoju gminy, z wyjątkiem ewentualnego, pewnego wzrostu udziału terenów zalesionych.
 - 2 W strukturze terenów osadniczych zdecydowanie dominują tereny rolne zabudowane, co jest skutkiem znacznego rozproszenia osadnictwa wiejskiego (i zabudowy). W dalszym rozwoju udział tych terenów powinien się zmniejszać, gdyż rozproszone osadnictwo nie jest korzystne (zarówno z ekologicznego, jak i funkcjonalnego punktu widzenia).
 - 3 Największa liczba ludności - ponad 22 800 mieszkańców (jak wynika z dostępnych danych) mieszkała na obszarze dzisiejszej gminy Nowa Ruda w okresie międzywojennym (w 1933 r.). Po II wojnie światowej maksymalną wielkość populacji odnotowano około 1970 roku (15 998 osób). Od tego czasu występuje spadek liczby mieszkańców gminy Nowa Ruda.
 - 4 Historycznie ukształtowana zróżnicowana struktura sieci osadniczej nie podlegała, w ostatnich latach, radykalnym zmianom; zakłada się zatem, iż zostanie zachowana także w okresie perspektywicznym.
 - 5 Brak hierarchii w sieci osadniczej gminy wynika z braku na jej obszarze ośrodka centralnego (rolę takiego ośrodka pełni miasto Nowa Ruda), a powstanie i rozwój największych wsi nie miało związku z obsługą rejonu „ciążenia”, lecz wynikało z rozwoju funkcji specjalizowanych (w tym przemysłu). Zakłada się, iż specjalizowany charakter funkcjonalny ośrodków osadniczych utrzyma się także w przyszłości.
-
- 2 Wiodące funkcje: mieszkalnictwo, rolnictwo, usługi, wydobywanie i przeróbka surowców skalnych, leśnictwo, a także zakładane przywrócenie wydobywania węgla kamiennego.
 - 3 Rozwój na obszarze gminy turystyki i rekreacji jest pożądaný zwłaszcza, że prowadzenie działalności wyłącznie rolniczej na obszarze gminy jest słabo opłacalne. Być może jej rozwój w kierunku produkcji zwierzęcej oraz połączenie jej z turystyką i rekreacją (agroturystyka), dawałaby lepsze szanse na jej utrzymanie, a nawet rozwój. Niekorzystne warunki agrarne znacznej części gminy dają także możliwość dalszego zwiększania jej lesistości.
 - 4 Biorąc pod uwagę bogactwo form ochrony przyrody (istniejących i proponowanych) na obszarze gminy wiejskiej Nowa Ruda, warto w rozwoju funkcjonalno-przestrzennym gminy dążyć do utrzymania i eksponowania tych walorów, jednocześnie uwzględniając potrzebę realizacji nowych, różnorodnych form zagospodarowania. Warto przy tym szukać takich rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych, dzięki którym możliwe będzie

ograniczenie ewentualnych negatywnych wpływów ze strony istniejącego i nowego zagospodarowania na środowisko przyrodnicze.

- 5 Prognozowany dalszy spadek ogólnej liczby ludności w gminie, nie oznacza stagnacji rozwoju funkcjonalno-przestrzennego gminy. Bowiem niezależnie od wielkości prognozowanego spadku liczby mieszkańców w danej miejscowości, zakłada się, że zapotrzebowanie na grunty budowlane będzie występowało (w różnej skali oczywiście) we wszystkich wsiach gminy przez najbliższe kilkadziesiąt lat.
- 6 Studium ustaliło strukturę docelowego zainwestowania w podziale na następujące funkcje:
 - a mieszkaniowo-usługowa, w tym zagrodowa;
 - b usług edukacji;
 - c przemysłowo-produkcyjno-usługowa;
 - d związana z powierzchnią działalnością górniczą;
 - e turystyczno-sportowo-rekreacyjna;
 - f turystyczna - głównie związaną z narciarstwem;
 - g służąca infrastrukturze technicznej;
 - h służąca kolei;
 - i ogrodów działkowych;
 - j cmentarzy;
 - k związana z gospodarką leśną.
- 7 Zmiany w strukturze użytkowania gruntów i w układach osadniczych:
 - 1 Zakłada się dalszy umiarkowany rozwój przestrzenny zainwestowania, w tym zabudowy mieszkaniowej i obiektów aktywności gospodarczej. Zakłada się kontynuację dotychczasowych trendów rozwojowych gminy w kierunku rozwoju urbanistycznego miejscowości: Dzikowiec, Jugów, Sokolec oraz Ludwikowice Kłodzkie.
 - 2 Wskazuje się tereny przeznaczone dla nowej zabudowy mieszkaniowej w każdej miejscowości gminy, ze zróżnicowaniem wielkości tych rezerw, wynikających z dotychczasowych tendencji i innych uwarunkowań. Największe rezerwy wyznacza się w miejscowości Jugów, a w drugiej kolejności w miejscowości Ludwikowice Kłodzkie.
 - 3 Zakłada się, iż rozwój terenów osadniczych będzie stanowił przede wszystkim (i w pierwszej kolejności) dopełnienie i intensyfikację istniejących zespołów zabudowy rozproszonej.
 - 4 Przewiduje się znaczący przyrost terenów z przewagą zabudowy letniskowej, pensjonatowej, hotelowej oraz usług sportu, rekreacji i leczenia, szczególnie w obrębach: Dzikowiec, Jugów, Sokolec oraz Ludwikowice Kłodzkie.
 - 5 W związku z rozwojem przestrzennym gminy, w tym: osadnictwa, terenów aktywności gospodarczych, terenów z zagospodarowaniem turystycznym

oraz terenów komunikacyjnych, zmniejszy się dotychczasowa przestrzeń rolnicza. Także wprowadzenie zalesień będzie, w większości przypadków uszczuplało tę przestrzeń rolniczą.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Sieć osadnicza, obszary o kluczowych funkcjach dla rozwoju

Dotychczasowy układ funkcjonalno-przestrzenny obszaru gminy Nowa Ruda został, w znacznym stopniu, zdeterminowany uwarunkowaniami przyrodniczymi, a w szczególności zróżnicowaną rzeźbą terenu. Istniejące na obszarze gminy układy osadnicze, pomimo następujących z czasem przekształceń, posiadają wyraźne elementy historycznego ukształtowania, co stanowi ich główną wartość. Cechą struktury osadniczej na zachodnim obszarze gminy, jest liczna zabudowa rozproszona. Występuje ona w miejscowościach: Bieganów, Dworki, Krajanów i Sokolica.

W rozwiązaniach funkcjonalno-przestrzennych dla gminy, należy przyjąć zasadę nie rozpraszania zabudowy (lokalizację pojedynczych obiektów, czy małych zespołów) poza istniejącymi, ukształtowanymi, skupionymi w zespołach osadniczych.

Nowe tereny powinny kontynuować istniejące zagospodarowanie, stanowiąc dopełnienie, intensyfikację lub być lokalizowane na terenach bezpośrednio przylegających do granic dotychczasowych układów osadniczych. Najwięcej takich terenów wytyczono w miejscowościach: Jugów, Sokolec i Ludwikowice Kłodzkie. Pod nowe tereny dla rozwoju aktywności gospodarczych (poza bezpośrednią produkcją rolniczą) przeznaczono istniejące tereny przemysłowe w miejscowościach: Dzikowiec i Ludwikowice Kłodzkie.

W celu pobudzenia natężenia ruchu turystycznego w gminie, wskazano tereny, których zagospodarowanie będzie służyć uatrakcyjnieniu turystycznemu omawianego obszaru. Tereny o funkcjach turystycznych lub sportowo-rekreacyjnych wskazano m.in.: w Sokolcu, Jugowie, Dzikowcu i Włodowicach. W Świerkach teren byłej kopalni odkrywkowej planuje się rekultywować w kierunku sportowo-rekreacyjnym. Można oczekiwać, że wzrost aktywności związanych z ruchem turystycznym przyniosą działania na rzecz ochrony krajobrazu przyrodniczego i kulturowego.

Powiązania infrastrukturalne, w tym transportowe i energetyczne

Poza wymienionymi powyżej funkcjami, wskazano także tereny lokalizacji obiektów związanych z górnictwem, obiektów infrastruktury technicznej i komunikacji. Ustalono również szereg działań z zakresu modernizacji i rozbudowy systemów infrastruktury technicznej oraz modernizacji systemu komunikacji tak, aby poprawić warunki życia mieszkańców gminy Nowa Ruda. Dla usprawnienia powiązań komunikacyjnych gminy (zewnętrznych i wewnętrznych) przewiduje się budowę nowych odcinków dróg - obejść miasta Nowa Ruda na trasie dróg wojewódzkich nr 381 (odcinka południowego - omijającego Słupiec) i 385 (na zachodnim odcinku). Ponadto, dla poprawy warunków i bezpieczeństwa ruchu samochodowego, określono odpowiednie klasy techniczne ważniejszych dróg oraz zalecono ich niezbędne modernizacje. W Sokolcu wyznaczono tereny lokalizacji parkingów i garaży.

W zakresie elementów infrastruktury technicznej założono uzupełniającą rozbudowę istniejącej sieci elektroenergetycznej i systemów wodociągowych oraz skanalizowanie większych obszarów gminy. Wskazano orientacyjny przebieg projektowanych sieci wodociągowych oraz kanalizacyjnych, wzdłuż których przewiduje się przeprowadzenie nowych sieci omawianej infrastruktury.

Sieć ekologiczna. Propozycja zadań dla zachowania i rozbudowy systemów zielonej i błękitnej infrastruktury.

Dla zachowania walorów przyrodniczych i kulturowych gminy wskazano istniejące oraz postulowane do objęcia ochroną obiekty i obszary w tym: fragment projektowanego Specjalnego Obszaru Ochrony siedlisk (SOO) „Ostoja Nietoperzy Gór Sowich” PLH020071; fragment Obszaru Specjalnej Ochrony ptaków (OSO) „Sudety Wałbrzysko- Kamiennogórskie” PLB020010; fragment Parku Krajobrazowego Gór Sowich; fragment Obszaru Chronionego Krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie”; pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej; siedliska roślin i zwierząt objętych ochroną gatunkową; rozpatrywane do objęcia ochroną cenne przyrodniczo obszary i obiekty; większe zwarte kompleksy leśne. Ponadto ochroną powinny zostać objęte obszary o nieprzekształconych lub stosunkowo mało zmienionych walorach przyrodniczych i krajobrazowych w ramach występujących korytarze ekologicznych o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

Głównym składnikiem przestrzennym zielonej i błękitnej infrastruktury tego obszaru pasma gór i pogórza po stronie południowo zachodniej i północno wschodniej gminy, w skład których wchodzi kompleksy leśne i ekosystemy nieleśne. Większość rzek i potoków w obszarze opracowania zasilane są z obszaru Gór Sowich i Kamiennych, dlatego jest to również główny obszar źródliskowy regionu. Ostatnim ze składników jest Obniżenie Nowej Rudy położona w środkowej części gminy, w części jest ona porośnięta lasami oraz posiada przestrzenie otwarte użytkowane rolniczo.

Równoważnym składnikiem zarówno błękitnej jak i zielonej infrastruktury są układy dolin rzecznych wraz z kompleksami łąkowymi zalewanymi w okresach wezbrań rzek. Stanowią one główne powiązania przestrzenne posiadające ciągłość w zakresie koryta rzeczno, z przyległymi obszarami łąkowymi obrosniętymi zaroślami przywodnymi, tworząc lokalne korytarze ekologiczne gminy.

Zarówno w przestrzeniach objętych ochroną przyrody, krajobrazu, korytarzach ekologicznych znajdują się obszary istniejącej i planowanej zabudowy fragmentujące te obszary. Korytarze ekologiczne stanowią ważny składnik łączności BI i ZI, dlatego ważne jest zachowanie ich ciągłości przestrzennej.

Optymalizacja układu ZI i BI zawiera wytyczne dotyczące działań w przyszłości, których głównym celem jest konieczność podjęcia działań zachowawczych oraz interwencyjnych. Pierwszym działaniem dla zachowania ciągłości układu jest zachowanie poszczególnych elementów tego układu, natomiast drugim jest przeciwdziałanie fragmentacji (tworzeniu enklaw) ZI. Na podstawie analizy Studium wyznaczono obszary odpowiedzialne za łączność ZI posiadające przeznaczenie w formie przestrzeni otwartych użytkowanych rolniczo, bądź leśnych wskazanych do zachowania, do których należą głównie wzgórza i doliny rzeczne. W opozycji do tych obszarów wyznaczone są przestrzenie zabudowy istniejącej lub planowanej do zabudowy, która to fragmentuje obszary ZI.

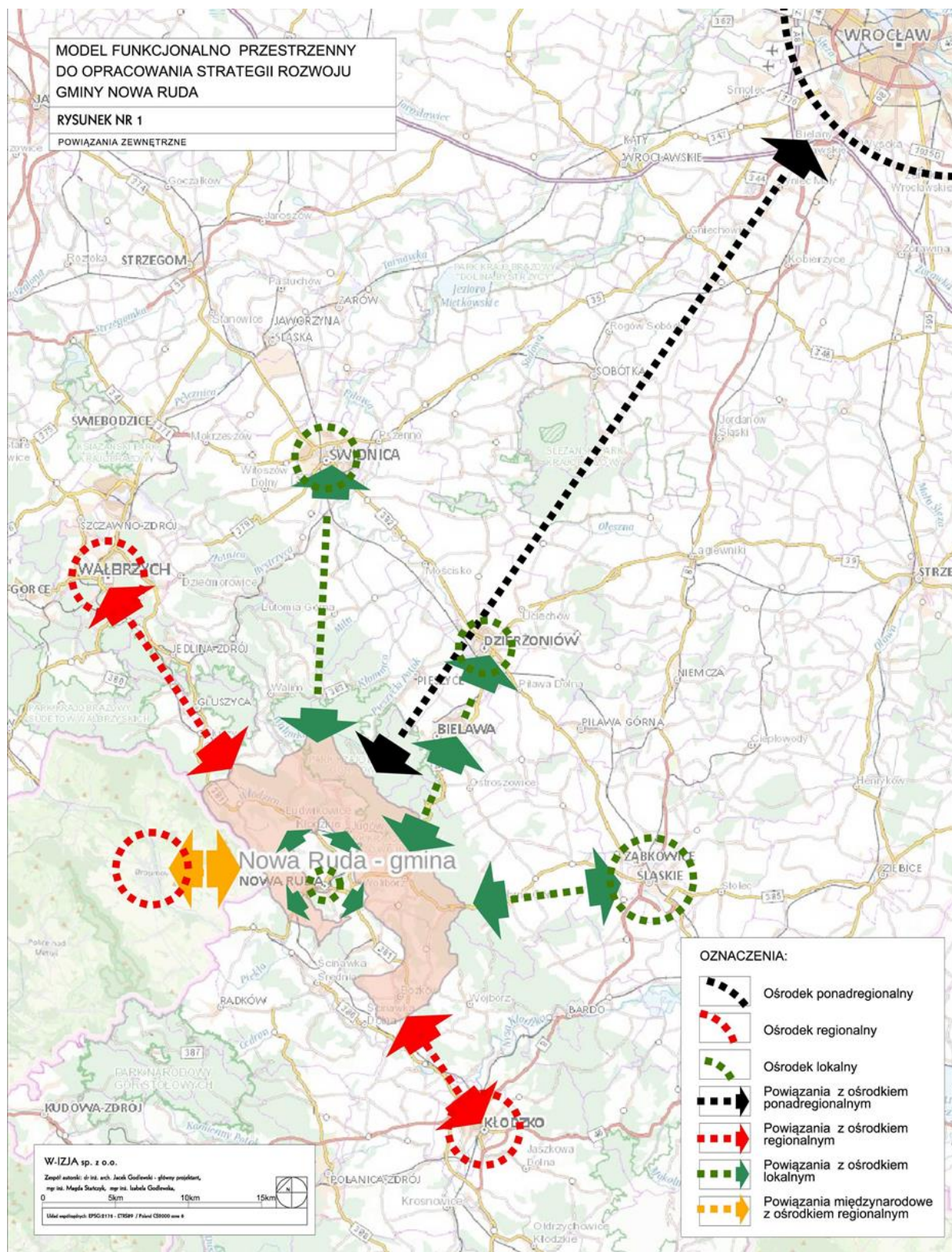
Propozycja zadań dla zachowania BI i ZI:

- zachowanie terenów wolnych od zabudowy dla zasięgu zalewów powodziowych,
- zachowanie terenów rolnych wskazanych jako cenne, w tym pochodzenia organicznego oraz wysokich klas bonitacyjnych I-III, z ustaleniem zakazu zabudowy, w tym zakresie należy zweryfikować dyspozycje przestrzenne w studium,
- ochrona głównego ukształtowanego i zachowanego układu hydrograficznego cieków wodnych,
- zachowanie mokradeł, źródeł, suchych zbiorników, obszarów małej retencji,
- planowanie nowych zespołów zieleni w obszarach przewidzianych dla realizacji zabudowy wielorodzinnej, apartamentowej oraz handlowej,
- ochrona ekosystemów leśnych położonych na terenach górskich oraz przedgórskich,
- utrzymanie i ochrona terenów otwartych o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, w tym rzeźby terenu w zakresie zachowania atrakcyjnych wglądów widokowych,
- ochrona i wprowadzanie zieleni liniowej, śródpolnej.

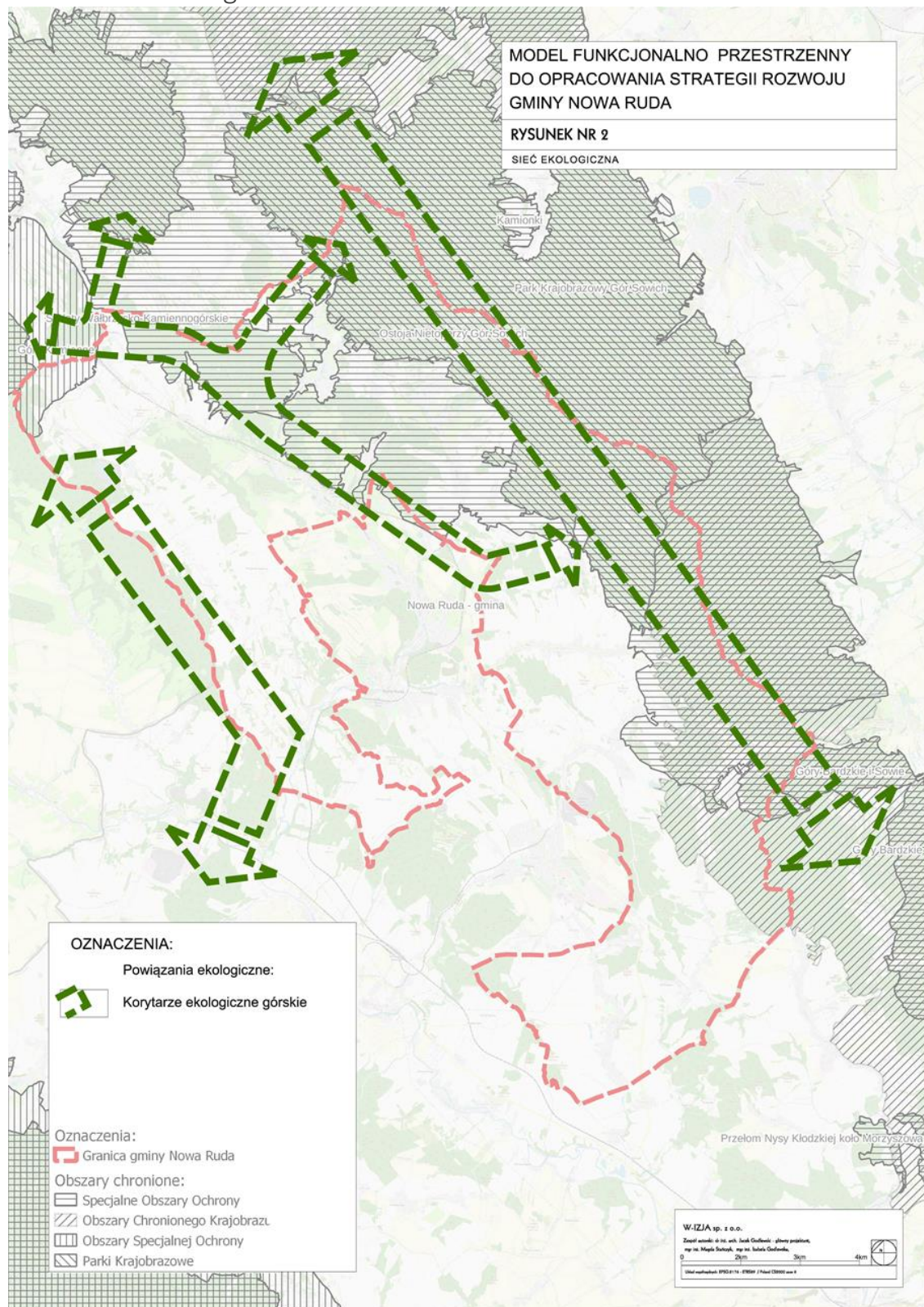
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Nowa Ruda przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju obszaru. Wynika ona z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb i potencjału gminy z uwzględnieniem ich specyfiki i zróżnicowania. Struktura funkcjonalno-przestrzenna została przedstawiona za pomocą następujących map:

- Rysunek nr 1. Powiązania zewnętrzne.
- Rysunek nr 2. Sieć ekologiczna.
- Rysunek nr 3. Kierunki rozwoju.

Rysunek 1. Powiązania zewnętrzne

Rysunek 2. Sieć ekologiczna.

WNIOSKI Z DIAGNOZY

Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy, w Gminie Nowa Ruda występują zarówno potencjały, jak i problemy rozwojowe.

Ich identyfikacja jest niezbędna do prawidłowego sformułowania obszarów, celów i kierunków działań w Strategii. Problemy i potencjały zidentyfikowano i przedstawiono odrębnie dla trzech sfer będących przedmiotem wcześniejszej diagnozy, tj.:

- sfery społecznej,
- sfery gospodarczej,
- sfery przestrzennej.

We wnioskach z diagnozy przedstawiamy najważniejsze problemy i potencjały, które w znacznym stopniu wpływają na aktualną sytuację gminy i mogą wpływać na jej dalszy rozwój.

Analiza problemów i potencjałów rozwojowych jest równoważna metodzie analizy SWOT.

SFERA SPOŁECZNA

POTENCJAŁY ROZWOJOWE	ZDIAGNOZOWANE PROBLEMY
• Spadek liczby osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej (ogółem) • Podejmowanie działań skierowanych do rodzin dotkniętych patologiami społecznymi • Dostęp do dobrego zaplecza kulturalnego • Bogata oferta kulturalna skierowana do różnych odbiorców • Rozpoznawalne inicjatywy i imprezy kulturalne o znaczeniu ponadlokalnym. • Różnorodna oferta i dobrze	• Rosnący wskaźnik obciążenia demograficznego – przewaga zgonów nad narodzinami • Starzejące się społeczeństwo • Zjawisko zamieszkiwania na terenie gminy ale brak meldunku – ludność napływowa z dużych miast • Mała aktywność społeczeństwa w inicjatywach lokalnych – niska frekwencja na zebraniach sołeckich, na zajęciach organizowanych przez Centrum Kultury • Utrzymujące się zjawisko trwałego bezrobocia – co wiąże

rozwinięte zaplecze biblioteczne • Kultywowanie staropolskich tradycji i obrzędów także wśród najmłodszych • Różnorodność inicjatyw społecznych: klubów sportowych, Kół Gospodyń Wiejskich oraz Ochotniczych Straży Pożarnych. • Dobrze rozwinięta baza edukacyjna w szkołach gminnych • Wysoki poziom współpracy między instytucjami Gminy Nowa Ruda a organizacjami społecznymi lub osobami podejmującymi inicjatywy społeczne	się z trudnościami w dostosowaniu się do nowych warunków społeczno-gospodarczych • Niska zamożność społeczeństwa • Zjawiska społeczne o charakterze patologicznym • Wzrost wydatków na świadczenia społeczne • Wzrost zjawisk patologicznych typu alkoholizm, narkomania • Wzrost zjawisk związanych z przemocą w rodzinie • Brak miejsc świadczących usługi pobytu dziennego dla osób starszych • Ograniczony dostęp do usług medycznych i rehabilitacji • Niewystarczająca ilość miejsc w przedszkolach i żłobkach
--	--

Zmiany w zakresie potencjału ludnościowego w gminie nie odbiegają od trendów, które można zaobserwować w skali kraju, regionu i powiatu. Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że gmina Nowa Ruda zmagą się z postępującymi problemami demograficznymi. Na terenie gminy utrzymuje się ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji, co przyspiesza proces starzenia się społeczeństwa. Niepokojący jest stały wzrost współczynnika obciążenia demograficznego (w 2017 roku wynosił 31,02% w roku 2021 37,5 % co daje 2,79 osoby w wieku produkcyjnym na jedną osobę w wieku poprodukcyjnym). Postępujący proces starzenia się społeczeństwa skutkować będzie wzrostem popytu na infrastrukturę i usługi związane z opieką nad osobami starszymi, wymagającymi różnego rodzaju opieki oraz wsparcia. Niezbędnym będzie rozwój infrastruktury prowadzącej usługi opiekuńcze, medyczne, rehabilitacyjne, a z perspektywy gminy koniecznym będzie zapewnienie wsparcia rosnącej grupie seniorów. Niepokojące jest zjawisko migracji ludzi młodych, wykształconych i aktywnych poza teren gminy. Głównym powodem tego trendu może

być brak atrakcyjnych miejsc pracy umożliwiających rozwój kariery zawodowej oraz chęć kształcenia w dużych aglomeracjach miejskich. Na sytuację demograficzną może mieć wpływ ograniczony dostęp do infrastruktury mieszkaniowej, głównie do nowego budownictwa.

W Gminie Nowa Ruda widoczny jest wzrost negatywnych zjawisk społecznych takich jak: uzależnienia (ilość wniosków dotyczących objęcia leczeniem odwykowym w 2017 r. wynosiła 9, a w 2021 wyniosła 32), przemoc w rodzinie (w 2017 roku uruchomiono 6 Niebieskich kart, a w 2021 - 27 Niebieskich kart), wandalizm, apatia i bierność mieszkańców. Zjawiska te mają bezpośredni wpływ na atrakcyjność gminy jako miejsca do życia.

Poziom bezrobocia od lat utrzymuje się na podobnym poziomie. Przyczyny problemu należy upatrywać w braku dostępu do komunikacji publicznej, która umożliwiałaby mieszkańcom gminy korzystanie z ofert pracy na terenach miejskich, niewystarczającej ilości miejsc w żłobkach/przedszkolach, co może tłumaczyć wyższy wskaźnik bezrobocia wśród kobiet. Utrzymujące się w latach 2017-2021 zjawisko bezrobocia na podobnym poziomie może również wskazywać na tzw. trwałe bezrobocie, które wiąże się z trudnościami społecznymi w dostosowaniu się do nowych warunków społeczno – gospodarczych.

SFERA GOSPODARCZA

POTENCJAŁ ROZWOJOWY	ZDIAGNOZOWANE PROBLEMY
- dobre warunki przyrodnicze do prowadzenia działalności rolniczej, w tym ekologicznej - potencjał do rozwoju turystyki górskiej i rowerowej - przebiegająca sieć kolejowa - spadek bezrobocia (szczególnie wśród osób do 25 roku życia) - wzrost liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą	- dominacja małych podmiotów gospodarczych, które mogą charakteryzować się mniejszą odpornością gospodarczą i brakiem innowacyjności - nierównomierny rozkład podmiotów gospodarczych na terenie gminy - wzrost bezrobocia wśród mężczyzn pomimo ogólnego spadku bezrobocia na terenie gminy - duży udział osób trwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych - słaba jakość infrastruktury drogowej co przekłada się na brak inwestycji dużych podmiotów gospodarczych - brak atrakcyjnych terenów inwestycyjnych oraz instytucji wsparcia biznesu - trudności w znalezieniu pracowników, zwłaszcza z wykształceniem specjalistycznym - słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna w tym branża okółoturystyczna - brak produktów lokalnych promujących region

Analiza sfery gospodarczej wykazuje dominację małych podmiotów gospodarczych prowadzących tradycyjne rodzaje działalności gospodarczej: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, budownictwo, przetwórstwo, transport, gospodarka magazynowa oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo. Branże te charakteryzują się niskim poziomem innowacyjności. Brak terenów inwestycyjnych, instytucji wsparcia biznesu, słabo rozwinięta sieć komunikacyjna oraz słaba jakość dróg przekłada się na brak nowych, dużych przedsiębiorców. Duży potencjał turystyczny gminy Nowa Ruda nie jest w pełni wykorzystywany. Branża okolicznościowa jest słabo rozwinięta: baza noclegowa, gastronomia, brak wypożyczalni rowerów w tym elektrycznych, brak atrakcyjnych usług dla turystów, brak wystarczającej ilości parkingów. Gmina Nowa Ruda posiada niewykorzystany potencjał do produkcji wyrobów tradycyjnych, produktów lokalnych oraz żywności ekologicznej, które cieszą się dużym zainteresowaniem wśród turystów z miast. Przeprowadzona analiza wykazuje brak infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość, brak terenów inwestycyjnych oraz niezadowalający poziom innowacyjności lokalnych firm. Dużym problemem mającym bezpośrednie przełożenie na rozwój gospodarczy są nieatrakcyjne połączenia z głównymi sieciami komunikacyjnymi oraz zły stan głównych dróg powiatowych łączących gminne miejscowości.

SFERA PRZESTRZENNA

POTENCJAŁ ROZWOJOWY	ZDIAGNOZOWANE PROBLEMY
- walory przyrodnicze oraz krajobrazowe - bogata flora i fauna podnosząca walory turystyczne - korzystne położenie gminy na pograniczu - liczne inwestycje w rozwój przestrzeni gminnej - bogata oferta na rynku nieruchomości zabudowanych i niezabudowanych - dobry dostęp do terenów rekreacyjnych	- zły stan infrastruktury drogowej w szczególności dróg powiatowych w miejscowościach typowo turystycznych - brak transportu zbiorowego, komunikacji publicznej umożliwiającej przemieszczanie się do okolicznych miast - brak ścieżek, dróg rowerowych łączących poszczególne miejscowości - brak ciągów komunikacji pieszej zapewniających bezpieczeństwo pieszym - niezadowalający stan techniczny budynków wielomieszkaniowych - brak oferty mieszkań komunalnych w dobrym stanie - wysoka energochłonność budynków oraz oświetlenia ulicznego - niewystarczająco rozwinięta sieć kanalizacyjna, wodociągowa - brak sieci gazowej - zagrożenie suszą i powodzią charakterystyczne dla terenów górskich i rolniczych

Potencjałem Gminy Nowa Ruda jest jej korzystne położenie przy granicy z Czechami. Lokalizacja gminy w Górach Sowich oraz wśród Wzgórz Włodzickich sprzyja rozwojowi turystyki pieszej oraz rowerowej. Ukształtowanie terenu sprzyja organizacji wyścigów

MTB, off-roadowych i rajdów konnych. Na terenie gminy funkcjonują trzy ośrodki narciarskie: Przygórze, Sokolec oraz Jugów, co daje możliwość organizacji turystyki całorocznej. Problemem, który ogranicza potencjał rozwojowy gminy jest zły stan dróg powiatowych łączących poszczególne miejscowości gminy, brak transportu z okolicznymi miastami w tym z miastem powiatowym (Kłodzko) oraz słabo rozwinięta branża okółoturystyczna. Miejscowości gminne nie są połączone siecią dróg rowerowych czy też ciągami pieszymi co ma przełożenie na bezpieczną komunikację na terenie gminy oraz zwiększone użytkowanie pojazdów indywidualnych powodujących zanieczyszczenie powietrza.

Jak wynika z diagnozy na terenie gminy występują problemy z dostępem do wysokiej jakości infrastruktury mieszkaniowej. Istniejące budynki komunalne oraz wspólnot mieszkaniowych nie spełniają standardów energetycznych, a ich stan techniczny nie jest dobry. Bezpośrednie otoczenie budynków nie zachęca do inwestowania w istniejące nieruchomości. Brak możliwości inwestowania w mieszkalnictwo na wysokim poziomie zwiększa ilość inwestorów, którzy decydują się na zabudowę jednorodzinną, często rozproszoną. Na terenie Gminy Nowa Ruda zdiagnozowano problemy z dostępem do infrastruktury kanalizacyjnej i wodociągowej oraz brak sieci gazowej. Braki w podstawowej infrastrukturze przekładają się na negatywny wpływ na środowisko naturalne. Problemom środowiskowym sprzyja również zbyt ograniczone wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, zwłaszcza w połączeniu z nadal wysoką energochłonnością budynków i budowli oraz wykorzystywaniem tradycyjnych systemów grzewczych.

Należy także wspomnieć, że gmina Nowa Ruda narażona jest na negatywne skutki zmian klimatu i to zarówno na suszę, jak i na powódzie.

WIZJA I MISJA GMINY NOWA RUDA

Wizja rozwoju gminy Nowa Ruda stanowi opis pożądanego rzeczywistości gminy za kilka lat. Wizja to prognoza określająca cel, do którego zmierza gmina, wskazuje generalny kierunek jej rozwoju.

Określony zapis wizji przewiduje stworzenie warunków rozwoju gospodarczego i społecznego gminy. Zrealizowanie założeń wizji rozwoju przełoży się na wzrost poziomu atrakcyjności gminy pod względem jakości życia mieszkańców przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, podniesienie rangi gminy w zakresie usług turystycznych w oparciu o położenie przyrodniczo-geograficzne.

Wizja rozwoju Gminy Nowa Ruda:

Gmina Nowa Ruda – atrakcyjne miejsce zamieszkania, otwarte na nowe inwestycje, przyjazne dla turystów.

Sposobem urzeczywistnienia zakładanej wizji jest misja, będąca nadrzędnym celem wspólnoty samorządowej. Misja rozwoju gminy wskazuje na główny cel, do którego należy dążyć realizując poszczególne elementy strategii. Określa ona rolę władz samorządowych w procesie rozwoju, ma także integrować, motywować i rozbudzać aspiracje całej społeczności lokalnej. Stanowi jasny przekaz dla turystów i gości odwiedzających gminę. Zawiera w sobie podstawowe wartości, na których należy koncentrować działania władz samorządowych i mieszkańców gminy.

Misja Gminy Nowa Ruda:

Wykorzystanie na zasadzie zrównoważonego rozwoju z poszanowaniem tradycji oraz środowiska naturalnego zasobów i potencjału gminy w celu podniesienia jakości życia mieszkańców, atrakcyjności turystycznej oraz inwestycyjnej.

OBSZARY STRATEGICZNE, CELE STRATEGICZNE I ZADANIA.

I Obszar Strategiczny

II Cele strategiczne

III Zadania

Na podstawie wniosków wyciągniętych z etapu diagnostycznego niniejszej strategii wyznaczono następujące Obszary strategiczne:

I. Infrastruktura - budowa, rozbudowa, remonty gminnej infrastruktury technicznej

II. Zmiany klimatyczne - efektywna gospodarka zasobami, zachowanie różnorodności biologicznej, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych

III. Przedsiębiorczość - wsparcie lokalnego biznesu, zachęty inwestycyjne

IV. Społeczeństwo – edukacja, profilaktyka zdrowotna, przeciwdziałanie wykluczeniu

Dla każdego z Obszarów strategicznych określono Cele strategiczne, a następnie Zadania, których realizacja jest niezbędna do ich osiągnięcia.

Obszar strategiczny I. Infrastruktura - budowa, rozbudowa, remonty gminnej infrastruktury technicznej:

Cel strategiczny: Poprawa jakości życia poprzez zapewnienie dostępności do infrastruktury gminnej:

Zadanie 1.1. Budowa i rozbudowa sieci wodociągowej

Zadanie 1.2. Budowa i rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej

Zadanie 1.3. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków

Zadanie 1.4. Poprawa stanu dróg - remonty i modernizacje dróg gminnych

Zadanie 1.5. Poprawa bezpieczeństwa - budowa ścieżek rowerowych i ciągów pieszych

Zadanie 1.6. Rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej

Zadanie 1.7. Budowa i rozbudowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego

Obszar strategiczny II. Zmiany klimatyczne - efektywna gospodarka zasobami, zachowanie różnorodności biologicznej, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych:

Cel strategiczny: Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu:

Zadanie 2.1. Zwiększenie zastosowania i popularności odnawialnych źródeł energii

Zadanie 2.2. Przeciwdziałanie zjawisku niskiej emisji – wymiana źródeł ciepła na ekologiczne

Zadanie 2.3. Przeciwdziałanie zjawisku suszy

Zadanie 2.4. Usuwanie wyrobów zawierających azbest

Zadanie 2.5. Racjonalna gospodarka odpadami

Obszar strategiczny III. Przedsiębiorczość - wsparcie lokalnego biznesu, zachęty inwestycyjne:

Cel strategiczny: Wsparcie rozwoju i konkurencyjności lokalnej gospodarki:

Zadanie 3.1. Stworzenie systemu zachęt inwestycyjnych

Zadanie 3.2. Promocja przedsiębiorczości

Zadanie 3.3. Promocja gminy pod kątem rozwoju turystyki, działalności rolniczej oraz produktów regionalnych

Zadanie 3.4 Wsparcie powstawania nowych oraz już istniejących podmiotów gospodarczych działających w sferze turystyki

Obszar strategiczny IV. Społeczeństwo - edukacja, profilaktyka zdrowotna, przeciwdziałanie wykluczeniu.

Cel strategiczny: Wsparcie i rozwój kapitału społecznego:

Zadanie 4.1. Wsparcie sektora sportu, turystyki i rekreacji

Zadanie 4.2. Podnoszenie świadomości prozdrowotnej, promocja i realizacja działań profilaktycznych

Zadanie 4.3. Wsparcie funkcjonowania organizacji pozarządowych oraz lokalnych grup działania, podmiotów ekonomii społecznej, grup nieformalnych

Zadanie 4.4. Zwiększenie dostępności i jakości e-usług publicznych oraz zapewnienie obywatelom łatwego dostępu do informacji publicznych

Zadanie 4.5. Wsparcie powrotu na rynek pracy kobiet po okresie urlopu macierzyńskiego poprzez organizację opieki dla dzieci do 3 lat – żłobek, klub malucha

Zadanie 4.6. Edukacja ekologiczna i promowanie postaw chroniących środowisko

- Zadanie 4.7. Wsparcie rozwoju kompetencji cyfrowych wśród mieszkańców gminy
- Zadanie 4.8. Organizacja cyklicznych imprez kulturalnych, rozrywkowych i sportowych
- Zadanie 4.9. Aktywizacja osób biernych zawodowo, bezrobotnych, przeciwdziałanie ubóstwu
- Zadanie 4.10 Poprawa jakości infrastruktury edukacyjnej i opiekuńczej
- Zadanie 4.11 Poprawa jakości usług edukacyjnych i opiekuńczych
- Zadanie 4.12 Wsparcie działań integrujących społeczność lokalną
- Zadanie 4.13 Poprawa jakości infrastruktury służącej integracji społecznej
- Zadanie 4.14 Dostosowanie infrastruktury służącej integracji społecznej do potrzeb osób niepełnosprawnych
- Zadanie 4.15 Budowa, modernizacja, rozbudowa oraz wyposażenie obiektów użyteczności publicznej w szczególności świetlic wiejskich, remiz OSP, obiektów pełniących funkcje kulturalne oraz bibliotek
- Zadanie 4.16 Wspieranie działań ułatwiających dostęp do lekarzy specjalistów
- Zadanie 4.17 Wsparcie działań związanych z poprawą dostępności do sieci szerokopasmowej i teleinformatycznej

Obszary strategiczne, Cele strategiczne i Zadania są skorelowane z celami strategii ponadlokalnych:

Obszar strategiczny Infrastruktura - budowa, rozbudowa, remonty gminnej infrastruktury technicznej jest zgodny ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 Celem strategicznym 4: *Odpowiednie wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego* oraz z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 Celem strategicznym 1: *Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym*, jak również Celem strategicznym 3: *Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie*.

Obszar strategiczny Zmiany klimatyczne - efektywna gospodarka zasobami, zachowanie różnorodności biologicznej, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych jest zgodny ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 Celem strategicznym 4: *Odpowiednie wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego* oraz z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 Celem strategicznym 1: *Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym*, jak również Celem strategicznym 3: *Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk*

ukierunkowanych terytorialnie.

Obszar strategiczny Przedsiębiorczość - wsparcie lokalnego biznesu, zachęty inwestycyjne jest zgodny ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030

Celem strategicznym 1: *Efektywne wykorzystanie potencjału regionu* i Celem strategicznym 4: *Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego* oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 Celem 1: *Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym*, jak również Celem 2: *Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych*.

Obszar strategiczny Społeczeństwo – edukacja, profilaktyka zdrowotna, przeciwdziałanie wykluczeniu jest zgodny ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 z Celem strategicznym 2: *Poprawa jakości i dostępności usług publicznych* oraz Celem strategicznym 3: *Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego* oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 z Celem strategicznym 2: *Wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych*, jak również Celem strategicznym 3: *Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie*.

System wdrażania strategii. Realizacja, monitoring i ewaluacja.

Strategia jest dokumentem, który należy monitorować i w miarę potrzeb aktualizować, tak żeby przez cały okres w kontekście celów i zadań opracowanie nie traciło swojej aktualności. System monitorowania i ewaluacji jest istotnym wymogiem, stawianym dokumentom szczebla strategicznego i ma koncentrować się na weryfikacji postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu założonych celów. Gromadzenie i interpretacja danych dotyczących strategii pozwala na bieżące korekty działań komórek organizacyjnych i osób wdrażających strategię w razie wystąpienia nieprawidłowości.

Monitoring wdrażania strategii służy:

- kontroli postępu realizacji poszczególnych projektów wyznaczonych w ramach poszczególnych celów strategicznych;
- obserwacji i ocenie stanu zaawansowania konkretnych projektów umożliwiającej bieżącą identyfikację trudności w ich realizacji;

- ocenie zaangażowania komórek organizacyjnych i osób odpowiedzialnych za ich wdrażanie;
- weryfikacji zgodności z założonymi celami;
- efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków.

Celem przeprowadzania monitoringu jest weryfikacja danych odnośnie realizacji celów strategicznych i dokonywanie bieżących korekt w procesie wdrażania zadań, podczas gdy w przypadku ewaluacji chodzi o formułowanie wniosków i rekomendacji mogących posłużyć udoskonalaniu założeń, jak i innych działań, które będą prowadzone w przyszłości. Natomiast ewaluacja dostarcza informacji potrzebnych do rozwiązywania problemów, które nie mogą zostać zdiagnozowane jedynie w oparciu o monitoring²¹. Ewaluacja to obiektywna ocena rezultatu wdrażania strategii, której celem jest dostarczenie rzetelnych i przydatnych informacji, służących wsparciu procesu decyzyjnego. Celem systemu monitorowania i ewaluacji jest:

- ocenianie skuteczności strategii;
- wczesne ostrzeganie przed zagrożeniami;
- wykrywanie zbliżania się do momentów, w których następuje konieczność zmiany drogi rozwoju gminy;
- dostarczenie informacji niezbędnych do ewaluacji i w konsekwencji podjęcia decyzji o aktualizacji całej strategii lub niektórych jej części.

Zakres monitorowania i ewaluacji obejmuje:

- realizację strategii,
- ocenę stopnia osiągnięcia celów strategicznych,
- czynniki rozwojowe wewnętrzne i w otoczeniu, które w istotny sposób oddziaływały na dotychczasową realizację strategii i wpływają na ewentualną potrzebę jej aktualizacji.

Źródła finansowania

Wdrażanie założeń Strategii Rozwoju Gminy Nowa Ruda na lata 2023-2031 będzie wymagało zabezpieczenia odpowiednich środków w budżecie gminy. Finansowanie

²¹ Ewaluacja. Poradnik dla pracowników administracji publicznej.

zadań wynikających z przyjętych Celów strategicznych i Zadań będzie pochodzić z różnych źródeł, wśród nich należy wymienić:

- Środki własne JST (środki pochodzące z budżetu gminy). Środki własne JST zabezpieczą zarówno całkowite finansowanie niektórych inwestycji, jak również będą stanowiły wkład własny w przypadku realizacji zadań współfinansowanych ze środków UE i innych źródeł,
- Skarb Państwa – m.in. środki celowe w ministerstwach,
- Środki pozyskane z Unii Europejskiej - Nowa perspektywa budżetowa Unii Europejskiej na lata 2021-2027 umożliwia pozyskanie funduszy z programów krajowych oraz programu regionalnego. Środki finansowe na realizację celów tych programów będą pochodzić z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego, z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji,
- Środki funduszy celowych w tym: Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Banku Gospodarstwa Krajowego, Funduszu Pracy, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej,
- Kapitał prywatny (środki inwestorów prywatnych).

Biorąc pod uwagę dostępność środków zewnętrznych, to najistotniejszym źródłem finansowania zadań inwestycyjnych, jak również projektów miękkich są fundusze europejskie.